

ხუან რამონ ხიმენესი

კლატერო და მე

ანდალუსიური ელეგია

გამომცემლობა
„საქართველოს მაცნე“
თბილისი 2008

Juan Ramón Jiménez

Platero y Yo

Traducido del español al georgiano

por **Manana Guigineishvili**

მსატყარო: ელგუჯა ბერკენიშვილი

© გამომცემლობა „საქართველოს მაცნე“

© მანანა გიგინეიშვილი

ISBN 978-9941-406-44-7

ხუან რამონ ხიმენესის „კლავერო და მე“

დიდი ესპანელი პოეტი ხუან რამონ ხიმენესი (1881-1958) დაიბადა ანდალუსიის პატარა ქალაქ მოგერში. ინტენსიურ მოღვაწეობას ეწეოდა მადრიდის ლიტერატურულ წრეებში. სამოქალაქო ომის დროს დატოვა ესპანეთი. ცხოვრობდა ერთხანს ამერიკაში, მერე – კუბაში. 1956 წელს მიანიჭეს ნობელის პრემია. სიცოცხლის ბოლო წლები გაატარა პუერტო რიკოში. იქვე გარდაიცვალა.

ლიტერატურულ ასპარეზზე გამოჩენის უმაღლესი ხიმენესი „თანამედროვე კლასიკოსად“ იქნა მიჩნეული. მისმა სახელმა დაიქუხა ესპანეთშიც და მთელ ესპანურენოვან სამყაროში. კოლუმბიაში იქმნებოდა ლიტერატურული დაჯგუფებები, რომელთაც ხიმენესის მრავალრიცხოვან პოეტურ კრებულთა სახელწოდებები ერქვათ.

ხიმენესს „პოეზიის ქურუმთუხუცესს“ უწოდებდა გარსია ლორკა და თავის მოძღვრად აღიარებდა. ესპანური ლექსის დიდოსტატი ანტონიო მაჩადო კი მის შესახებ წერდა: „ხიმენესი მოევიდნა კაცობრიობას, როგორც მზე, რომელიც ზეცაში ჩახჩახებს. მოგვევლინა და გვაჩუქა თავისი ხილვა სამყაროსი“.

ხიმენესს სიტყვის იშვიათი გრძნობა ჰქონდა მომადლებული. მას ნეტარებას ჰგვრიდა ესპანურის ენობრივი შესაძლებლობანი და მკითხველსაც უზიარებდა ამ ნეტარებას. მაჩადოსავე თქმით, „ხიმენესმა შექმნა ახალი ესპანური ენა. მომდევნო ხანის ყველა პოეტი მიაკითხავდა ხოლმე მას, მოგერელ პოეტს, მშობლიური ენის საიდუმლოს მფლობელს“.

ხუან რამონ ხიმენესის *კლავერო და მე* 1917 წელს გამოქვეყნდა, უმაღლვე მიჩნეულ იქნა XX საუკუნის პოეზიისა და ლირიკული პროზის საოცრებად და ითარგმნა ყველა კულტურული ერის ენაზე (ზოგ ევროპულ ენაზე

რამდენიმე თარგმანი არსებობს). მარტო 1960 წელს *პლატეროს* მილიონი ეგზემპლარი გამოიცა ესპანურად.

პლატერო და მე ესპანურენოვან ქვეყნებში *დონ-კიხოტის* მერე ყველაზე პოპულარული ლიტერატურული ქმნილებაა. იგი საყოველთაოდ აღიარებულია მსოფლიო ლიტერატურის შედეგად. მას ასწავლიან სკოლებში, უნივერსიტეტებში.

პლატერო ვერცხლისფერი ჩოჩორია. აქედან მომდინარეობს მისი სახელი (Platero – ვერცხლისფერს ნიშნავს ესპანურად). კაცი და ვირი დაეხეტებიან ამ ანენილ წუთისოფელში. გზა აქვთ გასავლელი. ეს გზა ადამიანის ამალლების, ზნესრულობის, კაცობრიობის წინსვლის გზაა.

ცხოველთან ბრძოლის ძველთაძველი თემა – რომელიც ჯერ კიდევ მითოლოგიიდან მომდინარეობს და მსოფლიო ლიტერატურაში მრავალგზის არის დამუშავებული, – ადამიანის ბუნებაში ცხოველურის დათრგუნვისა და ღვთაებრივის გაღვიძების მაუნყებელი იყო. სულიერებისა და სიკეთის ძალით მოთვინიერებულ ცხოველურ საწყისთან „დამეგობრებას“ რომ მოაქვს სამყაროს იდუმალებათა ფაქიზი წვდომა და სამყაროს ჰარმონიის ნაწილად თავის შეცნობა, – ეს გვითხრა ხიმენესმა. ვერცხლისფერ ჩოჩორს უმხელს თავის საფიქრალს პოეტი და ყოფითი რეალობიდან მიგვიძღვება ამალლებულისა და იდეალურისკენ.

ხიმენესის ამ ნაწარმოებს განსაკუთრებულ ლიტერატურულ და ზნეობრივ ფასეულობად აღიარებენ, ესიყვარულებიან, შემოკლებით *პლატეროს* უწოდებენ და ადამიანები მას თავიანთი ცხოვრების ნაწილად მიიჩნევენ.

როცა მძვინვარებდა სამოქალაქო ომი და ინგრეოდა ესპანური ცივილიზაცია, სამშობლოდან გახიზნულ ემიგრანტებს ესპანეთის მიწასთან ერთად „პლატეროც“ თან მიჰქონდათ. ვერ ელეოდნენ წიგნს, რომელშიც მიზანდასახულ ნგრევას ხიმენესმა დაუპირისპირა ყოვლისმომცველი ჰარმონიის გრძნობა.

ბიბლიისა და კაცობრიობის კულტურის სხვა უდიდეს მონაპოვართა შემდეგ ხიმენესმა კვლავ ჩამორეკა ზარი, თანამედროვე ფორმით გვაუწყა, რომ იდეალურ ფასეულობათა ცხოვრებაში შეურყენელად გამოტარება არის ადამიანის ხსნის სანინდარი.

პლატეროს „ანდალუსიური ელეგია“ უწოდა ხიმენესმა. ამ წიგნში მშვენიერებითა და სიკეთით მოგვრილ სიხარულს თან ახლავს დიდი სევდა. ესაა სევდა იმის გამო, რომ კაცობრიობას შეუწელდა უკიდევანო სამყაროსთან ჰარმონიული ერთობის განცდა. მზის გამონათება, უჩვეულოდ შეფერილი ღრუბელი, ჩიტების სტვენა, სიცოცხლე თუ სიკვდილი, სიკეთე თუ ბოროტება ბევრს აღარ უბიძგებს თვითჩაღრმავებისკენ, საკუთარ სულში აბობოქრებული ქაოსის დაოკებისკენ, სიცოცხლის აზრის ძიებისკენ, საკუთარ სულში მთვლემარე ღვთაებრივი სანყისის აღმოჩენისა და გაღვივებისკენ.

ხიმენესს აქვს ლექსი *მე და მე*. მასში გადმოცემულია ბედნიერება, რომელიც მოაქვს ადამიანის „მე“-ში უნივერსალური ცნობიერების გაღვიძებას, ღვთაებრივი „მე“-ს დაბადებას. სათაური – *პლატერო და მე* ეხმიანება ამ ლექსს და ერთგვარი ვარიაციაა ამ თემისა.

პლატეროს წინასიტყვაობაში ხიმენესი ნოვალისის ნათქვამს მოიხმობს: „ბავშვები სადაც კი არიან, ყველგან ოქროს ხანაა. სწორედ ამ ოქროს ხანისთვის, რომელიც ზეციდან ჩამოვარდნილი ღვთაებრივი კუნძულივითაა, ძგერს პოეტის გული... სინაზის, სილალისა და ბედნიერების კუნძულო, ბავშვობის ოქროს ხანავ!.. დაე, შემოიქროლოს შენმა სიომ და თან მოიყოლოს თავისი ქნარი, – მყდერი და ზოგჯერ აზრმიუტანებელიც, შეთენებულზე ტოროლას გალობის მსგავსი“.

ნოვალისი, რომანტიზმისთვის უდიდესი იმპულსის მიმცემი, შემთხვევით არ შეგვეხმიანა *პლატეროს* შესავალშივე რომანტიკული მსოფლალქმისთვის დამა-

ხასიათებელი თავისი უსასრულო ძიებითა და სწრაფ-
ვით. „პლატეროს“ სამყარო – ესაა პიროვნების ხსნის,
სულიერი თავშესაფრის ძიების სამყარო. ყოველდღი-
ურობის ლექმა და შლამმა არ უნდა წალეკოს „სული-
ერების ზეციური კუნძული“, ადამიანის „მე“-ს ჭეშმა-
რიტი სამყოფელი. ნუთისოფლის ორომტრიალში ეს
კუნძული, ეს სულიერი გარემო უნდა შეინარჩუნოს
ადამიანმა. ნაწარმოების ყოველი ელემენტი ამ კუნძულის
აღმოჩენას ემსახურება.

სამყაროს შემოქმედს არ მიუყვანია ბოლომდე ადა-
მიანის ქმნადობის პროცესი. ადამიანმა თვითონ უნდა
სრულქმნას თავისი თავი. სამყაროში მხოლოდ ადამიანს
აქვს მინიჭებული თავისუფლება. მხოლოდ მას აქვს
არჩევანი: შეუძლია იაროს სიკეთის ან ბოროტების
გზით. მისი ნებაა, სრულყოფს თავს, ღვთაებრივ მისიას
პიროვნების განვითარებისას განახორციელებს და
ამით თანამონაწილე იქნება ღვთაებრივი შემოქმედე-
ბისა, თუ ნგრევის პროცესს შეუწყობს ხელს. ეს კუნძუ-
ლი საკუთარ სულში აქვს ადამიანს მოსაპოვებელი.
ყოველი დეტალი ამ ნიგნისა წარმავალ ნუთისოფელში
მთვლემარე ადამიანის გაღვიძებას და წარუვალ,
მარადიულ სამშობლოში მის დამკვიდრებას, ადამიანის
„მე“-ში ღვთაებრივი არსის ჩასახლებას ემსახურება.

და ხიმენესი გვიმხელს, როგორ ვიცხოვროთ, ყო-
ველდღიურ ყოფაში ყოველი მოვლენა როგორ გვიმყ-
ლავნებს სამყაროს იდუმალებას; ზედაპირზე რაც დევს,
ყველაფერი როგორ მიგვიძღვება სხვა სიღრმეებისკენ;
გვასწავლის, რომ თვალით კი არა, სულით უნდა
ვუმზიროთ სამყაროს და მაშინ საოცრებას აღმოვა-
ჩინთ საკუთარ თავშიც და გარესამყაროშიც.

ეს ნიგნი შინაგანი ხილვით არის გაშუქებული.

ხიმენესისთვის პოეზია ადამიანის ცხოვრების სტი-
ლია, ღვთაებრივ შემოქმედებით პროცესთან ზიარებაა,
პიროვნების სრულყოფის, პიროვნების თვითშემეცნების
გზაა. მშვენიერება სიკეთეა, ჭეშმარიტებაა. მშვენიერება

ღვთის გამონათებაა. ადამიანის სულიც ღვთაებრივია. ადამიანის ბუნებაშიც დევს სიკეთე და მშვენიერება. ამიტომაც, რომ სულიერად გაღვიძებულ ადამიანს, თავისი თავის უფალ ადამიანს ღვთაებრიობა და მშვენიერება საიდუმლოს უმხელს ყველგან და ყველაფერში.

პლატერო ლირიკული პროზის 138 ნიმუშს შეიცავს. ამ პოეტურ მინიატურებს არ აერთიანებს ამბის თანმიმდევრული განვითარება, სიუჟეტური ქარგა. მათ შორის სხვა შინაგანი კავშირია. ყოველ მათგანს თავისი რიგითი ნომერი აქვს. მათი გადასმა შეუძლებელია. ყოველი მათგანი დანარჩენს ანონასწორებს და ნაწარმოების ერთიან მხატვრულ ფორმასა და მსოფლმხედველობრივ მთლიანობას ქმნის.

პლატერო იწყება ვინმე შეშლილი აგედილიასადმი მიძღვნით. ნაწარმოების პირველსავე სტრიქონებში შემოიჭრება „შეშლილის თემა“, რომელიც შემდეგ სხვადასხვა ვარიაციებით ხშირად გამოკრთება. იხატება აბდალი ბიჭი, რომელიც გარდაცვალების შემდეგ სხვაგვარად ახელილი მზერით მიაცილებს ნეტართა სულებს; პოეტსა და პლატეროს უკან მისდევენ ბოშა ბიჭუნები და მისძახიან: „გიჟი! გიჟი!“ ნახსენებია ლოლილია შერეკილი, სულელი პინიტო, – რომელიც არავინ უწყის, მართლა სულელი იყო თუ არა. არადა, პოეტს პინიტოზე უფრო სულელად თვლის ზოგი.

საზოგადოება ხშირად სულელად მიიჩნევს იმას, ვინც განსხვავებული ინტერესებით ცხოვრობს. ყალბი პირობითობისა და პოზისაგან გარიდებული ადამიანი, იდეალებისკენ მიდრეკილი ადამიანი უჩვეულოდ და უცნაურად გამოიყურება საზოგადოების თვალში. ნაწარმოების დასაწყისშივე გვითხრა ხიმენესმა, რომ ნიგნი იმათთვისაა, ვინც საერთო თარგზე არ არის აჭრილი, ვინც „შერეკილია“. მასისგან განსხვავებულ ამ ადამიანებში პოეტი ცნობიერების იდუმალ ფორმას ხედავს. ამ „შერეკილების“ ფონზე პოეტი ცნობიერების მასობრივი დაბნელების სურათებს გვიხატავს; აღწერს

ინგლისური მამლების ბრძოლას, აღწერს კორიდას და ამბობს: „ყველა შეირეკა, პლატერო! მთელი ქალაქი კორიდაზე შეირყა“.

მკითხველს მოაგონდება პავლე მოციქულის სიტყვები: „უკეთუ ვისმე ბრძენ ჰგონიეს თავი თვისი თქვენ შორის ამას სოფელსა, სულელ იქმენინ, რაჲთა იყოს იგი ბრძენ“. სხვადასხვაგვარია სიბრძნე-სისულელის კრიტიერიუმები!

პირველსავე ელევგიებში პლატეროსა და თავის თავს გვაცნობს პოეტი: „უცნაური შესახედავი უნდა ვიყო თალხით მოსილი, ნაზარეველის წვერითა და მომცრო შავი სომბრეროთი მოთეთრო-მონაცრისფრო ვირუკაზე შემოსკუპული“. ნაზარეველის თემა კვლავ გაიელვებს ნაწარმოებში. პოეტი გვესაუბრება კაცთმოძულე მღვდელზე, რომელიც „ვირით ისე შედის ჩაბნელებულ ქალაქში, თითქოს ქრისტე მიემართებოდეს იერუსალიმისკენ სიკვდილის შესახვედრად“. ამ ორიდან რომელი ემსახურება ნაზარეველის იდეებს, – ამის განსჯა მკითხველს ეკისრება.

ფაბულა არ კრავს ნაწარმოებს, მაგრამ დეტალები და გამომსახველობითი საშუალებები ერთმანეთს ეხმიანებიან, ერთმანეთს ავსებენ ასეთი გადაძახილებით, ერთმანეთს ამდიდრებენ, ხვენენ.

პლატეროს შესახებ პოეტი გვეუბნება, რომ იგი „მთვარის ვერცხლისგანაა“. ხიმენესი მკითხველის გულისყურს თავიდანვე არაორდინალური აღქმისკენ წარმართავს. შემდეგ გვეტყვის, რომ ლექსიკოგრაფი ვერ ჩასწვდება პლატეროს ბუნებას. სხვა მზერაა საჭირო ხიმენესის ჩოჩრის აღსაქმელად. პლატეროს უნილადებს პოეტი საზამთროს, ბრონეულს, ყურძნის მტევანს. უზიარებს აზრებს. ესპანელები პლატეროს „ოთხფეხა სანჩო პანსასაც“ უწოდებენ. პოეტის თქმით, პლატეროს საკადრისი აღწერილობა „გაზაფხულის ერთი საოცარი ზღაპარი იქნება“, პლატერო „ნაკადულისა და პეპლის მოკეთა“, „ყვავილისა და მთვარის მეგობარია“. თავისი

პატრონივით იგიც „უსაშველო სევდით შეჰყურებს ვარსკვლავებს“. და პოეტი გვეუბნება: „პლატერო ღვთაებრივია თითქოს“. კითხვა არ იცის, მაგრამ პოეტის მიერ ხმამაღლა ნაკითხული ლექსით ტკბება. პლატეროს სახე ახალ განზომილებებს იძენს ყოველი ახალი მინიატურით.

ჩვეულებრივი ვირებიც იხატება ნანარმოებში: მენახშირეთა, მესაფლავეთა, მევენახეთა, ბოშათა ვირები, გარგართა და ფორთოხლით დატვირთული ვირები. პლატერო ყველასგან განსხვავებულია. იგი პოეტის ოცნებებით ოცნებობს.

ბრმა ბერიკაციც დაეხეტება თავისი ჭაკი ვირით. მისი ვირის შესახებ პოეტი გვეუბნება: „ეგ საცოდავი თავისი პატრონის დავსებულ თვალსა ჰგავს“. და მკითხველს უნებურად უჩნდება საფიქრალი: ვინ ბრმად დაიარება ამ სოფელში, ვინ – თვალხილული. ვინ რისი შემძლეა, ისე გალევს თავის გზას. გზა კი ყველას აქვს გასავლელი.

სკოლის მასწავლებელს მიაჩნია, რომ „გავირებულები“ არიან ბავშვები და „გაადამიანურების“ მიზნით მოგერის სანახებში დაატარებს მათ. მაგრამ დაატარებს სათავისოდ. მასწავლებელი ეძებს მყუდრო ადგილს, რომ საუზმე შეუჭამოს პატარებს, სულიერი საზრდოს მიწოდების ნაცვლად, რაც საგზალი ჰქონდათ ბავშვებს განვითარების გზაზე, იმასაც ართმევს. „ლიპიანი შენ ნამდვილად გაგავირებდა. არა, არა, მე შენ გაგაცნობ ყვავილებსა და ვარსკვლავებს!“ – მიმართავს პოეტი პლატეროს და მკითხველს აღეძვრება ფიქრები, რომ თურმე სწავლა თვითშემეცნებაა, სულის გაფაქიზებაა, ყვავილებისა და ვარსკვლავებისთვის გულის გახსნაა; თურმე სწავლის მიზანი სამყაროს იდუმალებათა სამზერად სულიერი თვალის ახელა ყოფილა.

ის ფიჭვი კი, რომლის ძირშიც მასწავლებელი ბავშვების საგზალს შეექცევა, იგივე მთის მწვერვალზე გახარებული ფიჭვია, ხიმენესის სულიერი სავანეა.

კაცობრიობა მიიკვლევს გზას. ნაწარმოებში არის ორიენტირები, რომლებიც თანდათან იკვეთებიან ელეგიიდან ელეგიაში. გზა თხზულების ერთ-ერთი მთავარი ორიენტირია.

დედა ტერეზაც ამ გზაზე მეგზურად ვილაც მებაღეს უხმობს; ვილაც კაცი დგას გზაზე, არ მიდის, გამვლელს ელის, მაგრამ ვერც კი ამჩნევს პოეტსა და პლატეროს. ასე სცოდნია გზაზე შეჩერებას. ზოგი აჩქარებით მიემართება ამ გზაზე, ზოგი სან-ლუკარის ბოგანოებივით – ზანტად. ზოგი გზიდან გადაუხვევს.

ამ ფონზე განსაკუთრებულ დატვირთვას იძენს პლატეროსა და მისი პატრონის გზა.

პოეტი და პლატერო ჩაბნელებულ მძინარე ქალაქში შედიან. ასე იწყება *პლატერო*. პოეტი მებაღეს არწმუნებს, რომ თეთრი პეპლების მეტი არაფერი აქვს გოდორში. მებაღე ვერაფერს ხედავს. პოეტი და პლატერო მებაჟისაგან მოუხელთებელ სულიერ საზრდოს ეზიდებიან. თეთრი პეპლები დასაწყისშივე იძენენ სიმბოლურ მნიშვნელობას. მერე პეპელა ბევრ ელეგიაში გამოჩნდება კიდევ და ეს ხატი სხვა ხატებთან ერთად ქსოვს ნაწარმოების ერთიან ქსოვილს.

პლატეროს სიკვდილს წინ უძღვის ელეგია *მადრიგალი*. მადრიგალი აქ ესპანური ცეკვაა, მას წყვილი ასრულებს. დაფარფატებს, „ცეკვავს“ პეპელა ბაღში, რომელიც, პოეტის თქმით, პეპლის სამყაროა. „სინამდვილეში ორი პეპელაა: თვითონ და მისი ჩრდილი“. – გვითხრა პოეტმა. არადა, ერთია სინამდვილეში. მაგრამ პოეტისთვის სინამდვილე ისაა, რომ სადაც ნათელია, იქ ჩრდილიცაა, სადაც სიხარულია, იქ სევდაცაა.

მომდევნო ელეგიაში ჩრდილმა იძალა: მოვიდა სიკვდილი. პეპელა კვლავ „ცეკვავს“, კვლავ წრეს უვლის ამჯერად პლატეროს გომურში. მადრიგალი გრძელდება. მაგრამ ჩვენი თვალისთვის მხოლოდ მაშინაა დასანახი, როცა სარკმლიდან ჩამოღვრილ მზის

ათინათში შეიჭრება პეპელა. ასე შეამზადა *მადრიგალ-მა* მკითხველი პლატეროს სიკვდილისთვის და პეპლის მხატვრულმა ხატმა სიკვდილი სულიერ გარდასახვად წარმოგვიდგინა. ასე ლამაზად და ასე ბრძნულად გაგვესაუბრა პოეტი სულის უკვდავებაზე და იმაზეც, რომ ბნელით მოცულ ცნობიერებაში მზის ათინათმა უნდა შემოაღწიოს.

პლატეროს სიკვდილი ტრაგიკულად არ აღიქმება. ხიმენესი აგვინერს მის გაბერილ მუცელს, ზემოთ აშვერილ გაფშეკილ ფეხებს, ფიტულის დაჩრჩილული ბუნუნებივით ბენვს (ფიტულით გამონვეული შემზარავი განწყობა ადრე უკვე შეგვიქმნა მინიატურით *იგავ-არაკი*). ბუნებრივად ჩნდება ფიქრი, რომ ყოველივე ეს ჩენჩოა, ეს არ შეიძლება იყოს პლატერო. ეს ისაა, რაც პლატერომ დატოვა.

პოეტს პლატეროს საფლავზე მიჰყავს ბავშვები. და მათ თვალეში ჩაბუდებულ შავნალვლიან კითხვებს პოეტი ასე შეეპასუხება: „პლატერო, ჩემო მეგობარო, შენ თუ ახლა ნამდვილად ზეციურ ველებში ხარ, მე კი მგონია, რომ ხარ, – და შენი გაბურძგნილი ზურგით დაატარებ ყრმა ანგელოზებს, მე ალბათ კიდეც დამივინყე. მითხარი, პლატერო, ისევ გახსოვარ? და ჩემი კითხვის პასუხად უმსუბუქესმა თეთრმა პეპელამ ზამბახიდან ზამბახზე იწყო სულივით ფარფატი“. ასე გვითხრა ხიმენესმა, რომ სიკვდილით სიცოცხლე არ მთავრდება, რომ სიკვდილ-სიცოცხლე უნივერსალური ცნობიერების განვითარების ეტაპებია, რომ პლატეროს ისევ გაბურძგნილი აქვს ზურგი და რომ პეპელა, რომელიც თითქმის ყოველ ელევიაში გვხვდება, – კვლავ ფარფატებს.

ნანარმოებში ბედნიერებისა და სიხალისის გვერდით ასვეტილია სიკვდილი. ბევრი სიკვდილია *პლატეროში*.

იადონი კვდება, მაგრამ გაზაფხულზე ვარდის გულიდან ამოფრინდება; „ჩიტუნები ფოთლებს უმხე-

ლენ უცნაური და ლამაზი სიკვდილის საიდუმლოს“; ფოთლები კვდებიან განახლების იმედით. ბუნებაში კვდომას ყველგან განახლება მოჰყვება. ყველაფერი თავისი ციკლით ვითარდება. ყვავილის სიცოცხლე პლატეროს გაზაფხულის ერთი დღეა, პოეტის ერთი გაზაფხულია. ადამიანიც ჩართულია სამყაროს რიტმში. აბდალ ბიჭს გარდაცვალებით სხვა მზერა აეხილა; ჭლექიანი გოგონა ზეცის გზას მიუყვება; რონსარი საიქიოდან ისმენს თავის ლექსს; პლატეროს ზეცაში შეუძლია წიგნის გაგება. პოეტი ისეთ რამეებზე ესაუბრება, რაც მასზე უკეთ არავის ესმის. ყველა მონანილეა ყველაფრისა. და მოგერის სასაფლაოს მონილვისას პოეტი თითქოს შემთხვევით ჰკითხავს პლატეროს: „ამ ორ თეთრ პეპელასაც ხომ ხედავ?“

ის ორი პეპელა სასაფლაოზეც „ცეკვავს“.

ხიმენესისთვის სიკვდილი, – როგორც არყოფნა, – არ არსებობს.

მზე და მოგერის ცა იხატება ლამის ყოველ ელეგიაში. მოგერი კონკრეტული გარემოა. ესპანეთის ზღვისპირა პატარა ქალაქი, პოეტის სამშობლო, იხატება დეტალურად, კონკრეტული რეალიებით, თავისი ყოველდღიური, მხოლოდ ანდალუსიისთვის დამახასიათებელი ცხოვრების წესით, ადათებით. და თან მოგერი უნივერსალური გარემოა, იგი წუთისოფელია, სოფელია ჩვენებური ძველი ქართული გაგებით.

მოგერის უნივერსალურობაზე ისიც მეტყველებს, რომ მოგერის სული არის ღვინო და პური, რაც ქრისტეს სისხლისა და ხორცის შესახებ ფიქრებს იწვევს.

ბრუნდება მოგერში პოეტი და თან კითხულობს: „დაბრუნება... საიდან? რისთვის? სად?“ – და მიგვანიშნებს, რომ მოგერიც არ არის მისი ჭეშმარიტი სამყოფელი. მოგერის სანახებში ეს ხეტიალიც სულიერი სამშობლოსკენ გზის გაგნებაა. საიდან მოვდივართ? საით მივდივართ? რისთვის? რა მიზანი აქვს ამას ყველაფერს? – დაისმის კითხვა და ამ კითხვის პასუხია მთელი ნაწარმოები, მისი

ყოველი ელეგია. პლატერო და პოეტი ისევ ჩაძინებულ ქალაქში ბრუნდებიან. სიბნელეში არ ჩანან, მაგრამ სურნელს აფრქვევენ ზამბახები, რომლებსაც პოეტი და პლატერო ამჯერად თეთრი პეპლების ნაცვლად ეზიდებიან მძინარე ქალაქში. „ჩაბნელებული ქალაქი“, „ჩაძინებული ქალაქი“ მკითხველისთვის უკვე სრულიად გარკვეული დატვირთვის მქონეა. „ჩემი სული ზამბახია, სიბნელეში გამონათებული!“ – იტყვის პოეტი და მკითხველს აღუძრავს ფიქრებს: ეგებ იქაა სამშობლო, სადაც სურნელება ყვავილობს, სადაც ზამბახი გამონათებს სიბნელეში.

ყვავილი პირველსავე ელეგიაში გამოჩნდება. მერე უყვავილოდ თითქმის არცერთი ელეგია არ არის. ყვავილის ხატს შეგვაჩვენებს პოეტი და შემდეგ ნაგვეშველება, გვაუწყებს, რომ მხატვრულ-მსოფლმხედველობრივი დანიშნულების მტვირთველია: „ყვავილი ხატია ჩვენი მარადიული გაზაფხულისა“. ბოლოს კი პლატეროს საფლაგზე „ამოყვავილებული და ამოღალანებული“ ზამბახები გვესაუბრებიან მარადიულ გაზაფხულზე.

ბავშვები მრავლად არიან პლატეროს და პოეტის გარემოში. პლატერო მათ ზურგით დაატარებს, ეთამაშება; პატარა გოგონას ნანინაზე თავადაც ბავშვივით იძინებს; იხატება პატარების სათუთი მეგობრობა პლატეროსთან. იხატება ბავშვების უნებური სისასტიკეც, ცნობისმოყვარეობით ან გაუაზრებლობით გამოწვეული: კუს პირაღმა ამოტრიალება, მისთვის თოფის დახლა, ქვების დაშენა ბეხრეკი ვირისთვის, თეთრი ფაშატისთვის.

პოეტი და პლატერო სიცოცხლეს უხალისებენ ბავშვებს, ზოგჯერ იუმორით განმუხტავენ სიტუაციას. პლატეროს ირგვლივ ბავშვებია სიცოცხლეშიც და მერეც. „აჩუ, პლატერო!“ – მიჯირითობენ ოცნების ველზე პატარები. პლატერო კი ბავშვების ნაცვლად ზეციურ ველებში ეთამაშება ყრმა ანგელოზებს.

ბავშვებთან ერთად *პლატეროში* იხატებიან მონიფული კაცები, მათი გართობა-თამაშობანი. აღდგომის წინა დილით სიყვარულის ნაცვლად სიძულვილს აუტანია „დიდები“. გაბავშვებულან თითქოს და წარმოსახვით ხოცავენ მათთვის საძულველ ადამიანებს. „დიდებს“ ღორის შიგანს მიუგავთ სახეები, აძიძგილავებენ მამლებს, რომლებიც ადამიანთაგან იმუხტებიან სიძულვილით. „ეს ორი ამაზრზენი, მრისხანე და ბოროტი სისხლისფერი ყვავილი“, – ამბობს გასისხლიანებული მამლების შესახებ პოეტი და კვლავ თავს შეგვახსენებს ყვავილი – სულიერების ხატი, რომლის გადაგვარებაც, ბოროტ ყვავილად ქცევა თურმე ასე იოლად შეუძლია ადამიანს. და ამ დროს ხმიანობს პოეტის სული: „რა ბედნიერებაა, იყო აყვავებული ფორთოხლის ხე, იყო ლალი სიო, იყო მაღალი მზე!“

იხატება კორიდაზე შერყეული ქალაქი. *პლატერო* და პოეტი კი მინდვრებისკენ გაუყვებიან ბუნების ჭეშმარიტი მშვენიერების სახილველად და ელეგიას ასე ასრულებს პოეტი: „სული, *პლატერო*, სული გრძნობს, რომ ნამდვილი უფალია თავისი ღირსეული გრძნობებისა, უფალია ბუნების დიადი და საღი სხეულისა. ბუნება კი ყველას დამსახურებისამებრ მიანიჭებს ამალღებული და მშვენიერი სულის შესაფერ სხივნათელ და მარადიულ სანახაობას“.

ოღონდ ადამიანმა არ უნდა დაივსოს ბუნების „სხივნათელი და მარადიული სანახაობის“ სახილველი თვალი.

ასე უთხრა მკითხველს პოეტმა, რომ სრულყოფილებამდე წინ დიდი გზა აქვს ადამიანს სავალი. იმიტომაა ამდენი ბავშვი *პლატეროში*, რომ ბავშვი უნდა გაიზარდოს, კაცობრიობა უნდა მოინიფოს, თან ბავშვური სილადე და უბინოება უნდა შეინარჩუნოს. *პლატეროს* ბავშვები სულიერ ზრდას მოწყურებული კაცობრიობაა. *პლატეროს* „დიდები“ მეტწილად ზრდა-

შეჩერებული, სულიერების გზაზე შეფერხებული ადამიანები არიან. აღარც „სულიერების ზეციური კუნძულის“ ძიება ახსოვთ, არც ის იციან, გზა თუ აქვთ გასავლელი. და ერთ-ერთი ელემიდან შეგვეხმიანება პოეტი: „ადამიანი ნახევრად თვალხილული დაიარება. იხედება შიგნით თუ გარეთ. თავისი სულის ბნელ ხვეულებში ახვავებს სადღეხვალის ყოფით ხატებს, ანდა თავის გულს გადაუხსნის მზეს და მარადიულ გაღმა ნაპირზე ნამდვილი ყვავილივით გაახარებს ვერვისგან მოსახელთებელ პოეზიას, პოეზიას გაცისკროვნებული სულისას“. მარადიული გაღმა ნაპირი რომ სულიერების ზეციური კუნძულია“, – ეს ნათელია მკითხველისთვის.

პლატეროში ბავშვების სახელებიც გამოჩნდება და „დიდებისაც“. მაგრამ არ ვიცით, რა მიმართებაში არიან ისინი ერთმანეთთან და პოეტთან. ეს არცაა მნიშვნელოვანი. კონკრეტული ნათესაური კავშირები არ ვლინდება. „სავანშმოდ მიხმობენ“, – იტყვის პოეტი და არ ვიცით, ვინ უხმობს, ვინ ჰყავს ოჯახში. ვინ არიან ბლანკა, პეპე, ანილია და სხვანი? პოეტის წინაშე არ დგას ნათესაურ ურთიერთობათა საკითხი. *პლატეროში* სხვა უნივერსალურ კავშირებსა და სულიერ ნათესაობაზეა საუბარი; პოეტმა გვითხრა, რომ ადამიანებს შორის სისხლით ნათესაობაზე უფრო ძლიერი სხვა კავშირი არსებობს. საერთო მშობლებს გარდა დედამინის მკვიდრთ საერთო გვაქვს მზე, მთვარე, ვარსკვლავები, ფერით უთვალავი სამყარო, სულიერი მისწრაფებები. პოეტმა გვითხრა, რომ ადამიანები ყველანი ნათლის შვილები ვართ.

ვიცით, რომ პოეტს ძმა ჰყოლია, ბავშვობაში ერთად უპოვიათ ბერძნული კუ. მერე არაფერი ვიცით მის შესახებ. „ჩემი ძმები არიან ბელურები“, – გვეუბნება პოეტი, რადგან ბევრ საერთოსა და ნათესაურს გრძნობს ცის ლალ და თავისუფალ ბინადრებთან. პირობითობებით შეუზღუდავი მათი ცხოვრების წესი ხიბლავს პოეტს. მკითხველს კი ჩიტებთან პოეტის ძმობა გაახსენებს სახარების იგავს, რომლითაც მაცხოვარი მოძღვრავს

ხალხს, მიბაძონ ფრინველებს, რომელნიც არ იუნჯებენ საუნჯეს, მაგრამ უფალი არ აკლებს მათ საზრდოს. სახარებასთან ასეთი გადახმიანება ხშირია *პლატეროში*.

სულ რამდენიმე მონასმით იხატება შთამბეჭდავი სახეები სხვა „დიდებისა“: გარგარით მოვაჭრე ადრე დაკაცებული ბიჭი, ყბადაუყენებელი გრანადილია, თავქეიფა პიკონი, ბეითალი დარბონი, მებარგული ლეონი, დედა ტერეზა და სხვანი. ნანარმოების თავისებური სტილი ხასიათების ძერწვას არ მოითხოვს, მაგრამ ყოველი მათგანი კოლორიტული და განუმეორებელია. ესენი მოგერის მკვიდრნი არიან, ნუთისოფლის ყოფის ფართო სპექტრი ნარმოჩნდება მათი საშუალებით.

პლატეროს ვეცნობით მარტში. იგი კვდება თებერვალში. დედამინა შემოივლის მზის ირგვლივ ზოდიაქოთა სრულ წრეს. ერთი წლის განმავლობაში დაეხეტებიან პლატერო და მისი პატრონი მოგერის შემოგარენში. ეგებებიან განთიადსა და მწუხრს, შეჭხარიან მიწას, ცას, ვარსკვლავებს. იხატება წელიწადის ოთხივე დრო თითოეული მათგანისთვის შესაფერი ყოფითი გარემოთი და ემოციური მუხტით. წელიწადის ყოველი დრო თავისებურად „გვიწვევს ჩვენ-ჩვენს სულებში ჩასახედად“, – გვეუბნება პოეტი.

საგულდაგულოდ აღწერილია წლის ყოველი თვე სათანადო განწყობილებით. წელიწადის დროთა და თვეთა სახელწოდებები ელეგიების სათაურებშიც არის გამოტანილი. ამითაც მიაქცევენებს პოეტი მკითხველს ყურადღებას იმაზე, რომ დედამინის რიტმს შეესაბამებიან ელეგიები.

ნანარმოებში ამასთანავე წამოიჭრება საჭირობო-როტო სოციალური პრობლემები: სიღატაკე, აღზრდის მანკიერებანი, ეკოლოგიური პრობლემები. პოეტის აზრით, ზნეობრივი დამოკიდებულება, გულისხმიერება ბუნების მიმართაც ისევე აუცილებელია, როგორც ადამიანის მიმართ. თავისი დარგული ხე გაუუცხოვ-

და პოეტს. ბუნების გაუფრთხილებლობამ ჰარმონიის ხელყოფა მოიტანა. ნაწარმოებში აისახა გარემოს უხეში ხელყოფით გამონწეული სავალალო შედეგებიც და ზანგთა ადამიანური ღირსების შელახვაც კი.

და ეს ყველაფერი ბუნების უფაქიზესი აღქმით ჩამოქნილ სურათებში ძალდაუტანებლად, თითქოს სასხვათაშორისოდ არის ჩართული. ასე, მაგალითად: ზამთრისპირია, „მზეს უჭირს თბილი ლოგინის მიტოვება და გლეხები ადგომას ასწრებენ“. – გვითხრა პოეტმა და ბუნების ჰარმონიულ ხატში ასე მრავლისმთქმელად ჩაინერა გლეხის მუხლჩაუხრელი ყოფის თემა. სხვაგან ასევე სასხვათაშორისოდ გვითხრა, რომ არა აქვს ძლიერი შემეცნებითი ინტერესები გლეხს („სძინავს გლეხს“), მაგრამ დედამინის რიტმთან მას ისეთი ჰარმონიული კავშირი აქვს, თავისი საქმიანობით ისეა ჩართული დედამინის ციკლში, რომ „მაღალ ზეცას მანც ხედავს ღრმა ძილში“. გაზაფხულის ყვავილებს წაეტანა პლატერო და პოეტი მას მიმართავს: „ეჰ, პლატერო, ჩემო, რა იქნებოდა, ჩვენც ყვავილები გვეჭამა და შენსავით შეგვრგებოდა!“ ასე პოეტურად და ასე სადად გაგვესაუბრა ხიმენესი სოციალურ სიძნელეთა შესახებ და იდეალურ ფასეულობათა გამო ნოსტალგიაც გვაგრძნობინა.

ადამიანს თავისი ქცევით შეუძლია ფეხი აუწყოს სამყაროს რიტმს და შეუძლია დისონანსიც შეიტანოს ჰარმონიაში. თეთრი ფაშატის მიმართ გამოჩენილი ულმობლობა დამანგრეველ სტიქიას აგონებს პოეტს, მომაკვდავი ცხენის მიმართ გამოხატული სიბრალული კი – გრიგალში პეპლის ფარფატს.

დისჰარმონიული ყოფის, გზაზე შეჩერებისა და უკუსვლის შემთხვევებიც იხატება *პლატეროში*. ბოშათა ოჯახის ყოფა ისევე დისჰარმონიულია, როგორც მათი შეუწყობელი ჰანგი.

ნელინადის რიტმთან ერთად ნაწარმოებში გამოკვეთილია დღე-ღამის რიტმიც. ხან კოშკის საათის რეკვით, ხან სადგურის ომნიბუსის, ხან კი სა-

ფოსტო ეტლის რეისით დროს შეგვახსენებს პოეტი. ნაწარმოებში იხატება ბევრი განთიადი, ბევრი მწუხრი, დილა, შუადღე, ღამე. დროის შეუნელებელი პულსაცია იგრძნობა. ყოველი ელეგია გვაფრთხილებს, რომ დრო არ იცდის.

რელიგიური ცხოვრების რიტმი ჩართულია ასტრონომიული დროის მსვლელობაში. აღწერილია რელიგიური და სახალხო დღესასწაულები, რომლებშიც მონაწილეობენ პლატერო და პოეტი.

ეკლესიის ზარების რეკვა ხშირად გაისმის და შეგვახსენებს, მიწისაგანნი რომ არა ვართ მხოლოდ.

და ბოლოს, ყველა რიტმი ეთანხმება კოსმიურ რიტმს, მარადიულობას, ზედროულობას. „როცა მწუხრის ზარები რეკავენ, სიცოცხლეს თითქოს ეცლება ჩვეულებრივი ძალა და წამოიმართება სხვა ძალა: უფრო ღრმა, უფრო დიადი, უფრო ძლიერი და უფრო წმინდა. ბედნიერების შადრევანივით ამოხეთქილი ეს ძალა ვარსკვლავებამდე აზიდავს და ამადლებს ყველაფერს“. სხვა ელეგიებში პოეტი გვეუბნება, რომ „უღრუბლო ცის დასალიერიდან, სამოთხის გახსნილი ბჭიდან“ მოისმის ზარები, რომ „ზარები სულ ზევით, მაღლა, ვარსკვლავებს შორის რეკავენ“.

დედამიწის რიტმიდან ზეციური რიტმისკენ მიგვიძღვება პოეტი და მომდევნო ელეგიაში გვაუწყებს, რომ ადამიანიც უნდა ჩართული იყოს სამყაროს რიტმში, „ჩვენს მკერდში უნდა რეკავდნენ ზარები და ჩვენი გულივით უნდა ძგერდნენ“. პოეტი მიგვანიშნებს, რომ წირვის ზარებიც იმ ზეციური რიტმის შეხსენებაა.

ხიმენესს აქვს ლექსი, რომლის სათაურია *წელიწადის მეხუთე დრო*. ეს ლექსი მიიჩნევა მის სულიერ და პოეტურ ძიებათა მწვერვალად. სწორედ ეს მეხუთე დრო, ანუ ზედროულობა, არის წარმმართველი წელიწადის ოთხივე დროისა. მარადიულობა არის გამრიგე წარსულისაც, აწმყოსიც და მომავლისაც.

პოეტი ადამიანის ცხოვრების რიტმთან ბუნების

მოვლენების უმჭიდროეს კავშირზე დაგვაფიქრებს. ანილიას მწველ ვნებებსა და ელვა-ჭექას შორის არის რალაც იდუმალი ერთობა. ანილია რომ მეხთან ერთად საკუთარმა ვნებათაღელვამაც დადაგა, – ეს ფიქრი უჩნდება მკითხველს.

„ათასგვარი ფორმები იბადება ცეცხლის მშვენიერ უსასრულობაში“, – ამბობს პოეტი და ცეცხლის სტიქიის გამოვლინებას ხედავს სიყვარულის მწველ ალში და ჩვენი სისხლის ჩქროლვაში.

ზაფხულის ხვატში, დახაშმულ გარემოში წყლის ჩქერის ფორმათა ცვალებადობაში წყლის სტიქიის შემოქმედებით ძალას შეიგრძნობს უმანკო ბავშვი.

პოეტი პოეტური ხატებით გვიდასტურებს ადამიანის უნარს ბუნების იდუმალებაში შეღწევისას. ელვის მჭახე ყივილია თურმე მეხისტეხა, სიბნელის ხმიანობაა თურმე ბნელ კრისტალებად დაფშვნილი ჭრიჭინობელას ჰანგი.

პოეტი ჩართულია სამყაროს ჰარმონიაში და გვიზიარებს ამ ჰარმონიით მოგვრილ თავის უფაქიზეს განცდებს: „საზამთრო წითლად შეთრთვილული სიგრილეა“; „ბროწეული ლალივით გამონათებაა ალიონისა“; „მისი ქერქის სიმნკლარტე კი სიმშრალის გემოა“ თურმე.

„ბელურამ თრთოლა შეატოვა რტოს“, „ყანას ყაყაჩოები შეუხეფებოდა“, – გვეტყვის პოეტი და ვგრძნობთ, რომ ჩვენი ნებაა, შემოვიფარგლებით უმარტივესი განცდებით, თუ შევალწევთ ყოფიერების იდუმალებაში.

პოეტმა უნატიფეს ფორმებს მიაკვლია ადამიანური სატრფიალო ვნებათაღელვის გადმოსაცემად. მინიატურებში – „ლეღვები“, „ის და ჩვენი“, „ანტონილია“ – ამის დამადასტურებელი არაერთი მხატვრული მიგნებაა.

ინტუიციით განათებული პოეტური ხილვებით დახუნძლულია ნაწარმოები.

ცა, მზე, მთვარე, ვარსკვლავები ჩართულნი არიან ადამიანის ყოფაში: პლატერომ წყალში ჩატოპა, ზედ მთვარეს დააბიჯა და შხეფებად მიმოისროლა მისი ნაფლეთები; ვარსკვლავები ირწევიან და მთვარე ინთება ჭის სიღრმეში; მთვართაა შემთვრალი და ვარსკვლავებითაა გაბრუებული ჭრიჭინობელას ჰანგი; ლეკვი ამომავალ მთვარესა ჰგავს; პლატერომ მთელი კასრი წყალი შესვა თავის ვარსკვლავებიანად; ხე მწვანე ცეცხლია, ოღონდ მისი სიმწვანე იღვრება ლაჟვარდოვანი ცის თეთრი ღრუბლებიდან.

ცა ჩამოსულია მინაზე, ჩართულია დედამიწის მკვიდრთა ცხოვრებაში, აირეკლება პლატეროს თვალეებში, ბღღვრიალებს პატარა გოგოს წვირიან ცრემლებში, ცის ნაფლეთს სვამს ჭასთან დაღვრილი წყლიდან ბელურა.

მზის დაბნელება დასაწყისშივე დაგვიხატა პოეტმა. მზე ყველაფრის გამრიგეა. დაბნელდა მზე და ყველაფერი აირია. ქცევა შეეშალათ ფრინველებს, იერი შეეცვალა დედამიწაზე ყველაფერს და მკითხველის აზრებს ეპატრონება საფიქრალი: უცვლელი არაფერია ნუთისოფელში, მაგრამ ამასთანავე არსებობს ამ ცვალებადობათა განმგებელი ძალა. თითქმის ყოველ ელეგიაში მზეა. ან ჩადის, ან ამოდის, ან ღრუბლებში იფშენება, ზეციურ და მიწიერ ფერთა სიუხვეს ქმნის. ნათელთან მზის შეთამაშება წარმოშობს ფერთა მრავალგვარობას და ფერთა ქმნადობის პროცესით მოცული პოეტი მკითხველსაც საოცარი ძალით აგრძნობინებს ფერის ფენომენის საიდუმლოს.

ფერს რაკი განსაკუთრებული როლი ეკისრება *პლატეროში*, მკითხველსაც მართებს განსაკუთრებული ყურადღების შეჩერება ფერზე. იგი ნათლის მარადიული არსის სხვადასხვა ასპექტთა გამოვლინებაა ხიმენესისთვის. ამიტომაც, რომ ლამის ყოველ ელეგიაში იხატება მზისაგან ფერთა ჯადოსნური თამაში. ამიტომაც, რომ ძველი წყარო ფერებს იცვლის მზის

გამონათების შესაბამისად, მაგრამ „მაინც მარად თეთრია“.

მზის სხივს მიჰყვება პოეტი ზეცაში და გაერიდება ბრბოს ყაყანს, ჩამოიტოვებს დამცინავ შეძახილებს. მზე მონანილვა ყველაფრისა, ბებერი იადონი ჩამავალი მზის სხივებში აფათქუნებს ფრთებს; ლეკვებდაკარგული ძალლი ჩამავალ მზეს შეჰყმუის. სულ მზეა. მაგრამ აპრილის მზე მაინც სხვაა. იგი „წელიწადში ერთხელ ამოჩახჩახდება ხოლმე გაზაფხულზე, ჩასვლით კი ჩადის ყოველ საღამოს“. ნაზამთრალზე მზის მონატრება ასე ჩაატია პოეტმა სიტყვაში.

ელეგიების თანმიმდევრობასაც ხშირად მზით ამზადებს პოეტი. ხატავს ნამსხვრევეებად დასერილ მზეს, სისხლჩამომდინარეს. ჩამავალი მზე წითლად შეფერავს წყალს და მონყურებულ პლატეროს სისხლივით ჩამუქებული ნაკადი ჩაელვრება პირში. გაივლის ხანი და პლატეროს, რომელსაც ნურბელა შეჰყვა, მართლა ევსება პირი სისხლით. ამგვარი დეტალი უამრავია.

ხიმენესი მოვლენებს სხვადასხვა რაკურსით გვანახვებს. ხედვის კუთხის შეცვლასთან ერთად სახეს იცვლიან საგნები და მოვლენები. სხვენიდან დანახული შეჩვეული გარემო სხვაგვარად აღიქმება. სხვანაირია მაღლიდან დანახული ეზო-ყურე, ადამიანთა საქმიანობა, სხვანაირია პლატეროც.

პოეტმა გვითხრა, რომ ყოველდღიურ ყოფაში ჩაკარგვა არ გემართებს, სადღეხვალის საზრუნავში ჩაფლულთ გვეკარგება მთავარი. ზოგჯერ გარედან, მაღლიდან უნდა შევხედოთ რეალობას. ამასვე გვეუბნება პოეტი, როცა ჩიტების თვალთ დანახულ ჩვენს ყოფას გვიხატავს. შემოდგომაზე ჩიტები ადამიანებს ჩამოცვენილი ფოთლების სიყვითლეში გვხედავენ, ისევე როგორც გაზაფხულზე ჩვენ ვხედავთ მათ სიმწვანეში.

ზოგჯერ პოეტი საკუთარ თავსაც უყურებს გარედან. ასეთი ხედვის შედეგია: „ვნეწარ ჩემკენ ზურგ-

შექცევით“. სხვა ელევგიაში ლამის იდუმალებას შეეზავა პოეტის სული და თან შინისკენ მიმავალ თავის თავს თვითონვე შეჰყურებს.

ხედვის კუთხის მიხედვით იცვლება სინამდვილე და ამ ცვალებადობაში მოსახელთებელია ნარუვალი, მარადიული, უცვლელი ფასეულობანი. ყოველდღიურობაზე ამალებას, დიდი გადასახედიდან მოვლენების დანახვას მოითხოვს პოეტი. მაშინ გაიოლდება მთავარისა და წვრილმანის გარჩევა და ის წვრილმანიც თავის მნიშვნელოვან ადგილს გაგვიმხელს.

პოეტს საგანთა და მოვლენათა შინაგან არსშიც შევყავართ. ერთ-ერთ ელევგიაში „წითელი ვარდის ცხელი გულისგულიდან“ დანახული გარემოა ასახული.

სულიერი თვალთ მზერასთან ერთად სულიერი ყურით სმენაც რომ შეშვენის ადამიანს, – ესეც გვითხრა ხიმენესმა. ხმაურიან ყოფაში პოეტი უსმენს სიჩუმეს. „და ამ სიჩუმეს გამოსცემს სამყარო, ანუ მოგერი, მისი ველ-მინდვრები, შენ და მე, პლატერო“. – გვეტყვის ხიმენესი და მკითხველსაც ასმენინებს „ცის დასალიერში დავანებულ ღვთაებრივ გარინდებას“. ეს ჰარმონია ყველგან არის, ოღონდ სულიერი თვალი და სულიერი ყური სჭირდება მის შეცნობას.

ყველას თავისი გზა აქვს. მაგრამ უსიყვარულოდ ეს გზა არ გაილევა. ხიმენესმა გვითხრა, რომ უსიყვარულოდ ადამიანი შეგუბებულ ტბორსა ჰგავს. ადამიანს თავისი ოცნების ნაკადული უნდა ჰქონდეს, გაღმა ნაპირზე გასაღწევი. წყარომ უნდა ამოხეთქოს ადამიანის სულში. ეს წყარო „თავის თავში მოიცავს მთელი სამყაროს სევდას, ანუ სიცოცხლის ჭეშმარიტ განცდას“. – გვეუბნება პოეტი და გვაუწყებს, რომ სიცოცხლის ჭეშმარიტი განცდა სამყაროს დიდ სევდასთანაა გადაჯაჭვული.

ადამიანის სულში ამოხეთქილ ამ წყაროს უნდა ვუმაღლოდეთ არსებობას პართენონისას, პირამიდებისას, სხვა გენიალური ქმნილებისას. მიქელან-

ჯელო, როდენი, ბეთჰოვენი – ყველა ამ წყაროდან იღებს დასაბამს. პოეტმა გვითხრა, რომ ადამიანის სულში ამოხეთქილმა წყარომ შექმნა ყველაფერი, რაც დიადია კაცობრიობის კულტურაში, რადგან თვით მარადიულმა შემოქმედმა ჩაუბუდა ადამიანს სულში ეს წყარო. ელეგიას პოეტი ასე ასრულებს: „სიკვდილი ჩემი სულიდან ამოაჩქეფებს წყაროს ჩემი მარადიულობისას“.

ხიმენესისთვის სიკვდილი მარადიული არსებობის ერთი ეტაპია. პოეტმა ისიც გვითხრა, რომ სიკვდილს განშორების გაუსაძლისი დარდი მოაქვს. ადამიანი იიოლებს კაემანს: ზოგჯერ მუყაოს პლატეროს მივჩერებივართ, როცა ზეციურ ველებში გაჭრილს ვერ ვწვდებით. მაგრამ პოეტი საოცრად სათუთი და დამნდობია იმათ მიმართ, ვისაც ეს სანუგეშოდ სჭირდება.

გზა ზეციურ განზომილებებშიც გრძელდება. პოეტი პლატეროს მიმართავს სიკვდილის შემდეგ: „ამ წიგნის კაბადონებით ჩემი სული აყვავებული მაყვლოვანიდან გაუდგება ზეციურ გზებს, დღითი დღე ამალღდება და გახდება უფრო კეთილი, უფრო სათნო, უფრო წმინდა“. მკითხველი ალბათ მიხვდება, რომ ეს აყვავებული მაყვლოვანი ბიბლიური „უნვაავი მაყვლოვანია“, მოსე წინასწარმეტყველის ღვთაებრივ ხილვათა სამყარო.

ხიმენესმა სრულყოფილება სიცოცხლის პრინციპად მიიჩნია.

სრულყოფილების რომელ მარადიულ პრინციპზე შეიძლება საუბარი, თუ ადამიანის სული ნადგურდება სიკვდილთან ერთად?! განვითარება არ არსებობს სულის უკვდავების გარეშე.

ხიმენესს მიაჩნია, რომ ადამიანი დაშორებულია თავის ჭეშმარიტ არსს, ბევრად მეტია მისი შესაძლებლობანი, ბევრად მნიშვნელოვანია ადამიანის ადგილი სამყაროს ერთიან ჰარმონიულ სისტემაში. ადამიანს შეუძლია, ადამიანს ღვთით ევალება, გაღრ-

მავდეს და გაფაქიზდეს ისე, რომ იგრძნოს მარადიულობა საკუთარი სულისა და სამყაროს ღვთაებრივი არსისა. ხიმენესის ცნობილი აფორიზმია: „ადამიანი ფრთოსანი არსებაა, ოღონდ ფრთების მოქნევა მხოლოდ შემეცნების ნათელში შეუძლია“. ადამიანში ჩაბუდებულია სევდა შემეცნების ნათელში ფრთების გაშლის გამო, თავისი თავის შეცნობის გამო.

ხიმენესის უფროსი თანამედროვე, ესპანურენოვანი ცნობილი პოეტი რუბენ დარიომის შესახებ წერდა: „იშვას, ვინც ამოთქვა ანდალუსიის სულში ჩაბუდებული იდუმალი სევდა“. ანდალუსიის სევდა ამავე დროს უნივერსალური ადამიანური სევდაც არის.

ხიმენესის *პლატეროს* „ესთეტიკურ ეთიკას“ და „ეთიკურ ესთეტიკას“ უწოდებენ. სამყაროს ჰარმონიას მიყურადებული პოეტი აფუძნებს მარადიულ ეთიკურ და ესთეტიკურ იდეალებს.

წუთისოფლის წარმავლობას უძლებენ ცხოვრებაში გამოტარებული ზნეობრივი ფასეულობანი. „სიცარიელესა და განადგურებას თვალს ვუსწორებთ, ვდგავართ გამართულად, რადგან შეგვრჩა საუნჯეთაგან უმშვენიერესი – გული“. – ამბობს პოეტი. ზღვარი იშლება სიკვდილ-სიცოცხლეს შორის და *პლატეროს* ბოლოს სადიდებელი ეძღვნება ადამიანს – წუთისოფელში ღირსეულად გავლილი გზით ამაღლებულს, მარადისობაში გაღწეულს.

პლატერო იოლი საკითხავია. სისათუთე, სინაზე, მშვენიერება, სითბო სულში ეღვრება მკითხველს დაძაბვის, ფიქრისა და გარჯის გარეშე.

პლატერო ძნელი საკითხავიცაა. *პლატეროში* ყველაფერი ხელშესახებად გრძნობადია და თან ზეგრძნობადიცაა. *პლატერო* მეტისმეტად ესპანურია და თან უნივერსალურია. *პლატეროში* უამრავი ქვეტექსტია, უამრავი ორიენტირია. ერთი ხატი უამრავი სხვა ხატით იკრებს ძალას, სხვა გამომსახველობით საშუალებებს განაპირობებს და თავადაც მათგან არის

განპირობებული. ყოველი სიტყვა მნიშვნელოვანია, რადგან ერთიან კონტექსტში იძენს თავის განსაკუთრებულ მხატვრულ ფუნქციას და მასშტაბურ განზომილებას.

პლატეროს ყველა ხატის გახსნა შეუძლებელია. არც არის საჭირო, ხიმენესს თავისი *პლატეროთი* კაცობრიობისთვის რისი თქმაც უნდოდა, მხოლოდ ასე და ამ ფორმით შეიძლებოდა თქმულიყო.

ყველა ადამიანი თავისას ამოიკითხავს ამ წიგნში თავისი მისწრაფებების, სულიერი წყურვილის, პიროვნული სიღრმის, სისათუთის, ძიების უნარის, ცნობიერების დონის შესაბამისად. მაგრამ შეუძლებელია, *პლატეროს* მერე სხვანაირი არ გახდეს ცხოვრება. განათებული ხვეულები ჩვენი სულისა იოლად ველარ ჩაიხურება ისევ. მეტის დანახვა, სამყაროს იდუმალებისთვის გულის გადახსნა მოუხდება ადამიანს, რომ ნათლის სხივმა მეტი ძალით შემოაღწიოს სულში.

პლატერო ღვთაებრივი ჰარმონიის მომცველი დიდებული მუსიკალური ქმნილებაა, სანოტო ნიშნების ნაცვლად სიტყვებით ჩანერილი.

მანანა გიგინეიშვილი

*ვეძღვნე საბრალო აგედილას ხსოვნას,
ერთი შეშლილი გოგო იყო მზის ქუჩიდან,
მაყვლისა და მიხატების მოჯითხვა იცოდა ჩემთვის.*

წინასიტყვაობასაში

ზოგს ჰგონია, რომ „პლატერო და მე“ ბავშვებისთვის დავენერე, რომ ესაა საბავშვო ნიგნი.

არა, 1913-ში გამომცემლობა *La Lectura*-მ რომ შეიტყო, ამ ნიგნს შევუდექი, მთხოვა, „საყმანვილო ბიბლიოთეკისთვის“ წინასწარ შემერჩია ყველაზე პოეტური ადგილები. იმნამსვე ვიუარე და სწორედ მაშინ ვიფიქრე, დამენერა ეს შესავალი:

რჩევა ღიღბისთვის, რომლების ამ წიგნს წაუკითხავენ პატარებს

ეს პატარა ნიგნი, რომელშიც პლატეროს ყურე-ბივით ტყუპად, ერთმანეთის გვერდიგვერდაა სიხარული და სევდა, დანერილია... რა ვიცი, ვისთვისაა დანერილი!... მათთვის, ვისთვისაც ვწერთ ხოლმე ლირიკოსი პოეტები... რაც შეეხება ბავშვებს, ამ ნიგნის მკითხველებად მათ არც გამოვრიცხავ და არც საგანგებოდ ვგულისხმობ. ძალიანაც კარგი!

„ბავშვები სადაც კი არიან, ყველგან ოქროს ხანაა“. – ამბობს ნოვალისი. სწორედ ამ ოქროს ხანისთვის, რომელიც ზეციდან ჩამოვარდნილი ღვთაებრივი კუნძულივითაა, ძგერს პოეტის გული. თავს ისე კარგად გრძნობს აქ პოეტი, რომ ურჩევნია, არ მოუწიოს მისი მიტოვება.

სინაზის, სილალისა და ბედნიერების კუნძულო, ბავშვობის ოქროს ხანავ! ხშირად მოგაკითხავ ხოლმე სევდის ზღვად ქცეულ ამ ჩემს ცხოვრებაში. დაე, შემოიქროლოს შენმა სიომ და თან მოიყოლოს თავისი ქნარი, – მჟღერი და ზოგჯერ აზრმიუტანებელიც, შეთენებულზე ტოროლას გალობის მსგავსი.

არასდროს დამინერია და არც დავწერ რაიმეს ბავშვებისთვის, რადგან მიმაჩნია, რომ პატარებს მშვენივრად შეუძლიათ ნაიკითხონ ნიგნები, რომელთაც დიდები კითხულობენ. ოღონდ გააჩნია ბავშვს. გამო-ნაკლისი ყველგანაა: კაცებშიც, ქალებშიც და ა.შ.

პლატერო

პლატერო პატარაა, გაბურძენილი, ფაფუკი. ისეთი ქუნქულაა, თითქოს მთლად ბამბისა იყოს და ძვლები არც კი ჰქონდეს. მხოლოდ თვალები აქვს მკვრივი, გიშრის ხოჭოებივით თვალები, რომლებშიც სარკესავით იხატება არემარე.

ნებაზე ვუშვებ. მდელიოზე დანავარდობს და დრუნჩს უცაცუნებს, ეფერება ვარდისფერ, ცისფერ, ოქროსფერ ყვავილებს... ნაზად, დაყვავებით ვეძახი: „პლატერო?!“ გახარებული ისე მოჩინდრიკებს ჩემკენ, თითქოს კისკისებს, თითქოს რაღაც უცნაურ ეჟვანს ანკარუნებს.

ჭამს, რამდენსაც მივცემ. უყვარს მანდარინი. მუსკატის ჯიშის ჩაქარვებული ყურძენი, იისფრად ჩამუქებული ლელვი თავის დათაფლულ წვეთიანად.

დამყოლია და ალერსიანი. ბავშვივითაა, პატარა ბიჭივით, პატარა გოგონასავით. მაგრამ ძლიერიცაა და შინაგანად მტკიცეა, ქვისაა თითქოს. კვირადღეს სოფლის განაპირა შუკებში რომ ჩავატარებ ხოლმე, საგარეოდ სუფთად გამონკეპილი დინჯი გლეხები თვალს აყოლებენ:

– ფოლადისგანაა ჩამოსხმული..

დიახ, ფოლადისგანაა, ფოლადისა და მთვარის ვერცხლისაგან.

თეთრი აქალაგი

ჩამონისლულია და იისფრად ღამდება. ეკლესიის სამრეკლოს იქით ქრება წითელ-მწვანე მკრთალი ნათელი. გზა შეღმართს მიუყვება და სავსეა ჩრდილებით, ზანზალაკებით, ბალახის სურნელით, სიმღერებით, დაქანცულობითა და სწრაფვით. უეცრად სიბნელეში ვილაც შავ-შავ კაცს სიგარის შუქი წითლად გაუკრთა დაჯღანულ სახეზე. მებაჟის ქუდი ჰხურავს და ხელშიც მებაჟის სადგისი უჭირავს. ნახშირის ტომრებში ჩაკარგული ერთი ჩამოძვლეული ქოხიდან გამოგვაკითხა. პლატერო დაფრთხა.

– რა მიგაქვს?

– ნახეთ თვითონ... თეთრი პეპლებია...

კაცი გოდორში სადგისის შეჩხერას აპირებს. ვანე-ბებ. ვხსნი ხურჯინის თვალს. ვერაფერს ნახულობს.

სულიერმა საზრდომ, უბრალომ და მოუხელთებელმა, ასე გააღწია უბაჟოდ.

მწუხრის თამაშობანი

შელამებისას, როცა პლატერო დამე შემცვივებულე-
ბი ვბრუნდებით დამშრალი მდინარის კალაპოტისკენ
მიმავალი ერთი უსახური და იისფრად ჩაბნელებული
შუკით, ლატაკი ბავშვები ერთობიან ხოლმე ერთმანე-
თის დაშინებით. მათხოვრობანას თამაშობენ. ერთს
ტომარა ჩამოუცვამს თავზე, მეორე ჩივის ბრმა ვარო,
მესამე კოჭლობს...

როგორც ბალღებს სჩვევიათ ხოლმე, მალე ეცვ-
ლებათ გუნება და, რაკი ტანზე პერანგი აცვიათ და
ფეხზე – ნულა, რაკი დედებმა – ღმერთმა იცის, როგორ,
მაგრამ როგორღაც მაინც – მოახერხეს მათი დაპურება,
უფლისწულებად წარმოუდგებათ თავი:

- მამაჩემს ვერცხლის საათი ააქ.
- მამაჩემს კიდე – ცხენიი.
- მამაჩემს კიდე თოფი ააქ.

ეს ის საათია, დილაბნელზე რომ აღვიძებს მათ
მშობლებს; ეს ის თოფია, შიმშილსა და წყურვილს რომ
ვერ კლავს; ეს ცხენი კი სილატაკის გარდა სხვაგან
არსად მიმყვანი არაა.

შემდეგ ფერხულს აჩაღებენ. ჩამოსულმა გოგონამ,
აი იმან, სხვა კილოზე რომ უქცევს, პახარო ვერდეს
დისწულმა, წვრილი ხმით, ბროლივით ანკარა წყაროს
რაკრაკივით წამოიწყო სიბნელეში. მღეროდა ლაღად,
მართლა უფლისწულივით:

*„მე ვარ პატარა გრაფის
ერთი პატარა ქვრივი...“*

...ჰო! ჰო! იმღერეთ, იოცნებეთ, სანამ გემღერებათ,
საბრალო ბალღებო! მალე, თქვენი სიყრმის გა-
რიყრაყზევე, გლახასავით დაგაშინებთ ზამთრად
შენიღბული გაზაფხული.

- გავწიოთ, პლატერო!

მზის ღაბუნღება

უნებურად ჯიბეში ჩავიყავი ხელები. სახეზე მომეფათურა ჩრდილით შეგრილებული ჰაერის თრთოლა, ჩამობურულ ფიჭვნარში რომ იცის, სწორედ ისე. ქათმებმა საბუდარს მიაშურეს და დანალიკებულები წაკრიახდნენ ხარიხაზე. ირგვლივ ისე ჩამუქდნენ მწვანე მინდვრები, თითქოს საკურთხევლის იისფერი კრეტსაბმელი ნაჰფარებოდათ. შორს თეთრად ლაპლაპებს ზღვა. რამდენიმე ვარსკვლავი ბუჭტავს. თანდათან როგორ შეიმღვრა შეფეთქილი ბანების სითეთრე! მზის დაბნელებით ჩამოვარდნილ ამ სიჩუმეში სხვენზე ასულები ერთმანეთს ვეძრახებით, გადავძახებთ რალაცას: მეტ-ნაკლებად ჭკვიანურს, ან სულაც უმნიშვნელოსა და გაურკვეველს.

რითლა არ ვუჭვრეტთ მზეს: სათეატრო ბინოკლით, საველე ჭოგრიტით, ბოთლის ნატეხით, გამურული შუშით; და საიდანლა არ ვუჭვრეტთ: შუშაბანდიდან, გომურის კიბიდან, ბელის სანიაოდან, შიდაეზოს ტიხრებიანი კარის ნითელი და ლურჯი მინებიდან.

სულ ცოტა ხნის წინათ, სანამ მზე დაიმალებოდა, ოქროს სხივების ჩქერში ყველაფერი ორჯერ, სამჯერ, ასჯერ უფრო დიადი და ლამაზი იყო. თანდათან და ნელა არ ჩამოლამებულა. ყველაფერი უცებ დაობლდა და დასაწყლდა. ოქრო და ვერცხლი თითქოს სპილენძად დახურდავდა და მთელი სოფელი ჩაჟანგულ შავ ფულს დაემგვანა, წვრილ ფულს, რომელიც მეტი აღარ დახურდავდება. როგორ დასევდიანდნენ და დაჩიავდნენ ქუჩები, მოედნები, კოშკი, მთებზე გაკლაკნილი ბანარა ბილიკები!..

და იქ, შემორაგვულში, პლატერო აღარც კი ჰგავს ნამდვილ ვირს, რალაც სხვანაირია, სხვა იერი აქვს, თითქოს სხვა ვირია...

პანკალი

მთვარე დაგვემგზავრა, სავსე მთვარე, მომშვე-
ნებული, დიდი და უმანკო. ჩაძინებულ ველებზე
ილანდებიან რალაც უცნაური შავი თხები, რომლებიც
მაყვლოვანს შესევთან. ვილაც ჩუმად იმალება ჩვენი
გამოჩენისას. მთვარის ნათელითა და ყვავილებით
გადაპენტილ ვეება ნუშს ქულა ღრუბელივით
აუტყორცნია მალლა თავისი ვარჯი, თან მარტის
ვარსკვლავებით სხივნატყორცნი გზაც დაუფარავს...
ფორთოხლის ბალებიდან მძაფრი სურნელი აღწევს...
ნესტი და მდუმარება... კუდიანების ხევი...

– პლატერო, რო... როგორ... აცივდა!

არ ვიცი, პლატერო თვითონაც დაფრთხა, თუ შიშს
მიმიხვდა. გაიჩქარა, წყალში ჩატოპა, ზედ მთვარეს
დააბიჯა და შხეფებად მიმოისროლა მისი ნაფლეთები.
პლატეროს თითქოს ფეხებში ებლანდებიან კრიალა
და გამჭვირვალე ვარდები, რათა შეაფერხონ მისი
ჩორთი...

პლატერო ბექობს შეუყვავა, კუდი ამოიძუა, გეგონე-
ბა, მისდევდეს ვინმე. უკვე გრძნობს რბილ, შინაურულ
სითბოს მახლობელი სოფლისას, რომელსაც ვერ იქნა
და ვერ მივაღწიეთ...

სკოლა

შენ რომ სხვა ბავშვებივით გველო სკოლაში, ჩემო პლატერო, ანბანს ისწავლიდი და ბატიფეხურად, აჩხა-ბაჩხად გამოიყვანდი ხაზებს. იმდენი მაინც გეცოდინებოდა, ცვილის ყვავილწუნულებით მორთულმა ცვილის ვირუკამ რომ იცის, ზღვის ფერიის მეგობარმა, აი იმ ფერიისამ, შუშაში ვარდისფრად რომ მოჩანს, ყველაფერი რომ ვარდისფრად ჩანს: სხეულიც, ოქროც, თან სიმწვანეც რომ დაჰკრავს*. შე კაცო, ჩვენს ექიმზე ან პალოსელ მღვდელზე მეტი ხომ მაინც გეცოდინებოდა?!

ოთხი წლის ძლივსა ხარ, მაგრამ დიდი ხარ და თანაც მოუხეშავი! რომელ სკამზე დაეტეოდი, რომელ მერხს მიუჯდებოდი სანერად, რომელ *დედაენას* მოიხმარდი და რომელ კალამს მოიხმარჯვებდი? „მრწამსის“ გალობისას ქოროში სად დადგებოდი?

არა, არა. დონა დომიტილა, რომელსაც უფალი იესო ნაზარეტელის ქლამინდის მსგავსი რაღაც აცვია და იისფერ სამოსზე ჩალისფერი თოკი აქვს შემორტყმული მეფესავით ან თევზის ვაჭარივით, სხვა თუ არაფერი, ორისათითმაინც დაგაჩოქებდა ჭადრებიანი შიდაეზოს ყურეში და გამხმარი ლერწმის შოლტსაც გადაგიჭერდა ფეხებზე; ანდა სულაც კომმის მურაბას ამოგიჭამდა სკოლაში გატანებული საუზმიდან, ან კიდევ კუდქვეშ შეგიკვებებდა აღმოდებულ ქალაღდს, რომ მედროგის ბიჭივით აგწითლებოდა ყურები.

არა, პლატერო, არა. ნამო ჩემთან. მე გაგაცნობ ყვავილებსა და ვარსკვლავებს. აბუჩად ვერავინ აგიგდეbs, როგორც ყეყეჩ ბავშვს, ვერავინ ჩაგთვლის მართლა ვირად, სამასხროდ თავზე ვერავინ ჩამოგაცმევს ნიღაბს, რომელსაც ხომალდის სარკმელივით დიდი მოლურჯო-მოყანგისფრო თვალები და ორიშენხელა ყურები ექნება.

* საუბარია ბაზრობაზე გამართული სანახაობის პერსონაჟებზე.

ბიძი

თალხით მოსილი, ნაზარეველის წვერითა და მომცრო შავი სომბრეროთი მოთეთრო-მონაცრისფრო პლატეროზე შემოსკუპული, უცნაური შესახედავი უნდა ვიყო.

ზღვრებისკენ რომ გავწვეთ, კირით გადათეთრებულ, მზით გაჩახჩახებულ განაპირა შუკებს რომ შევუყვებით, გამოტანტალდებიან ხოლმე გაზიზნილი, თმააბურდული ბოშა ბიჭუნები. გამორბიან წითელყვითელ-მწვანედ ჩამოკონკილები, მზით გარუჯულები, მუცელდაბერილები. მოგვდევენ და მოგვძახიან:

– გი-ჟი! გი-ჟი! გი-ჟი!

ჩვენ წინ მწვანედ ღალანებს ჯეჯილი. მალლა ლურჯად ღვივის უკიდებანო კრიალა ცა. როგორ მომწყვითა ჩემმა მზერამ ჩემსავე ყურთასმენას! ფართოდ გახელილი თვალებით ვენაფები ენით უთქმელ ამ სიმშვიდეს, ცის დასალიერში დავანებულ ამ ჰარმონიულ, ღვთაებრივ ნეტარყურობას.

შორს, კალოს იქით, ჩამოვიტოვეთ გამყივანი შეძახილები. სუსტდება, ხამუშ-ხამუშ და ყრუდლა მოისმის გამაბზრებელი ხმები:

– გი-ჟი! გი-ჟი! გი-ჟი!

იუჯაბი

რამ შეგაშინა, შე კაცო! რა მოგივიდა? მშვიდად ვიაროთ... იუდეებს ხოცავენ, შე ჩერჩეტო! ჰო, იუდეებს ხოცავენ. ერთი – მონტურიოზე, მეორე – ენმედიოს ქუჩაზე, მესამე მერიასთან რომ ჭაა, იქ გამოუკიდიათ. ნუხელ ვნახე. აივნებზე გამობმული თოკები არ ჩანდა ბნელში და იუდეები რალაც ზებუნებრივად დაფრიალებდნენ ჰაერში. უცნაურად შეკონინებული ძველებური ქუდები, კაბის სახელოები, მინისტრთა ნიღბები და ახირხლული სარაჩხუნოები სასაცილოდ დაკონნიალებდა ვარსკვლავებით მოჭედილი ცის ქვეშ. ძაღლები გაბმით უყეფდნენ, ცხენები მათ ქვეშ გავლისას ფრთხებოდნენ და უკან-უკან იხევდნენ.

ჩემო პლატერო, ახლა ზარები გვეუბნებიან, რომ დიდი საკურთხევლის კრეტსაბმელი გაიპო. და ასე მგონია, მთელ ქალაქში თოფი არ დარჩენილა, რომ იუდეებისთვის არ დაეხალათ. აგერ ჩვენამდეც მოაღწია დენთის სუნმა. ისვრიან! კიდევ ისვრიან!

... ოღონდ იუდა დღეს არის დეპუტატი, მასწავლებელი, მოსამართლე, მეზვერე, ქალაქისთავი ან სულაც ბებიაქალი. ჰოდა, მონიფული კაცები ვნების კვირის ამ შაბათ დილით თითქოს გაბავშვებულან და გაზაფხულის რალაც გაუაზრებელი და გიჟური ჟინით ატანილები ლაჩრულად კლავენ მას, ვისაც ვინ სძულს.

ლეღვაბი

ჩამონისლულია. ნესტიანი რიჟრაჟია. სწორედ რომ სალელვო ამინდია და ამ სისხამ დილით ექვსი საათის რეისით ლელვზე მივდივართ კიდეც რიკაში.

ღამეს სძინავს ასწლოვანი ვარჯის გრილ ჩეროში. ლელვების ნაცრისფერი ტანები ერთმანეთს ისე გადაჭდობია, როგორც სავსე ბარძაყები – ქალის კალთის ქვეშ. ლელვის ფართო ფოთლები, – სწორედ ის ფოთლები, ადამმა და ევამ რომ სარცხვინელზე მიიფარეს, – ცვრით მომარგალიტებულ-მოთვალულ ქსელს ქსელავენ, ისედაც მქრქალ, ნაზ სიმწვანეს იფერმკრთალებენ და შნოს იმატებენ. აქედან ჩანს ქვემოთ, ზურმუხტოვან სივრცეში, ძალას როგორ იკრებს ალიონი და აღმოსავლეთის ცაზე ცეცხლს უკიდებს ღრუბლის ფერგაცრეცილ რიდეებს.

გახელებულები გავრბივართ, აბა, ვინ მიასწრებს ლელვებთან! როსილია და მე, სიცილით და სირბილით გულაძგერებულები, პირველები წავწვდით ლელვის ფოთოლს. „ნახე!“ – ჩაბლუჯა ჩემი ხელი და გულთან მიიტანა. ნორჩი მკერდი ჯებირებში მომწყვდეულ ტალღასავით უფართხალებდა. ტანმორჩილ ჩაპუტკუნებულ ადელას გაუჭირდა სირბილი და შორიდანვე ვატყობ, რომ გალიზიანებულია. პლატერომ რომ არ მოიწყინოს, რამდენიმე მწიფე ლელვი მოვუნყვიტე და ბებერ კუნძზე დავუტოვე.

სროლას იწყებს ადელა, ბუზღუნებს, თავის მოუქნელობას უჩივის, პირზე ღიმილი აქვს, თვალზე – ცრემლი. უცებ შუბლში მომხვდა ლელვი. როსილია და მე ავყევით და, პირით კი არა, – თვალებით, ცხვირით, ხელებით, კისრით, კინჩხით ვნთქავთ ლელვს. მჭახე შეკივლება და ომახიანი შეძახილი ამ სისხამ დილით მიზანსაცდენილ ლელვებთან ერთად თავს ატყდება ჯერ ისევ მთვლემარე ზვრებს. პლატეროსაც მოხვდა

ლელვი და ბრაზით გაფითრდა. სამწუხაროდ, არც თავის დაცვა ეხერხება, არც შეპასუხება. მე გამოვექომაგე და მოლურჯო რბილმა მასამ ქვემეხის ფინდიხის უსწრაფესად დასერა კამკამა ჰაერი.

კისკისი გაისმა. თამამიც იყო და დამორცხვებულიც. ქალურ დაყოლიებას ამხელდა.

მწუხრის ზარები

შეხე, პლატერო, რამდენი ვარდი ცვივა ყოველი მხრიდან! ცისფერი ვარდები, თეთრი ვარდები, უფერული ვარდები... სწორედ ამაზე იტყვიან, ვარდებად ჩამოშვავდაო ზეცა. ხედავ, ვარდებით როგორ დამეფარა შუბლი, მხრები, ხელები... რა ვუყო ამდენ ვარდს?

ეგებ შენ იცი? მე არ ვიცი, რამ გააჩინა ეს ნაზი ყვავილი, ვარდისფრად, თეთრად, ზეცისფრად რომ მოგვილამაზებს ხოლმე არემარეს. ვარდები! კიდევ ვარდები... სწორედ ისე, ფრა ანჯელიკოს ტილოზე რომაა. ჰო, ფრა ანჯელიკოსაზე, მუხლმოდრეკილი რომ ხატავდა დიდებას ღვთისას.

ამბობენ, ვარდებს დედამინაზე სამოთხის შვიდივე ციდან ისვრიანო. ვარდებით ისე გადაიპენტა კოშკი, კრამიტის სახურავები, ხეები, – გეგონება, ფერადად და მყუდროდ თოვდეს. შეხე, ყველაფერი, რაც უხეშია და ტლანქი, დახვენა და გააფაქიზა ვარდებმა. ვარდები! კიდევ და კიდევ ვარდები...

პლატერო, როცა მწუხრის ზარები რეკავენ, სიცოცხლეს თითქოს ეცლება ჩვეულებრივი ძალა და წამოიშრება სხვა ძალა, უფრო ღრმა, უფრო დიადი, უფრო ძლიერი და უფრო წმინდა. ბედნიერების შადრევანივით ამოხეთქილი ეს ძალა ვარსკვლავებამდე აზიდავს და ამაღლებს ყველაფერს. ვარსკვლავები კი უკვე ინთებიან ვარდებს შორის... კიდევ ვარდები... შენი თვალები, რომელთაც შენ თვითონ ვერ ხედავ, ჩემო პლატერო, ზეცას მშვიდად მიჩერებული შენი ორი თვალი, ორი მშვენიერი ვარდია.

სევლა

ჩემზე ადრე თუ მოკვდები, ჩემო პლატერო, ნაგვის ურიკით ვერავინ ნაგაგორებს შლამიან ნაპირზე, მთის გზანვრილიდან ვერავინ მოგისვრის ხრამში სხვა საცოდავი ვირებივით, სხვა ცხენებივით, სხვა ძაღლებივით, რომელთაც ქვეყნად არავინა ჰყავთ მოკეთე და მოყვარული. სან-ხუანისკენ ექვსი საათის რეისით დაძრულ მენვრილმანეებს თვალში არ ეცემათ საზარელი სანახაობა, ვერ ნახავენ ყვავ-ყორანთაგან დაჯიჯგნილ, სისხლში ამოთხვრილ შენს ხერხემალს, მენამული დაისით ფერდაკრული ხომალდის ანძის მსგავსს; არც შეშუპდები და არც გაიფშიკები სადმე ლოკოკინებიან თხრილში; არ დააფრთხობ შემოდგომის კვირა საღამოს კედრის მოხალული თესლის კნატუნით ფიჭვნარში გამოსულ, ტოტებს ჩაფრენილ და ხრამისკენ გადახრილ ცნობისმოყვარე ბაღლებს.

იყავი მშვიდად, ჩემო პლატერო. მე შენ დაგმარხავ მრგვლად გადაშლილი დიდი ფიჭვის ძირას, შენს საყვარელ ბაღში, იქ, სადაც ხალისიანი და უშფოთველი სიცოცხლე ჩქეფს. ბიჭუნები ითამაშებენ. ჯორკოზე ჩამომსხდარი გოგონები იქვე, შენ გვერდით, ხელსაქმით შეიქცევენ თავს. მოისმენ ლექსებს, რომელთაც მარტოობა დამანერინებს. მრეცხავი გოგონების სიმღერა შემოგესმება ფორთოხლის ბაღებიდან. წყლის საქაჩავი ბორბლის ჭრიალი შეეხმატკბილება შენს მარადიულ სიმშვიდეს. ჩიტბატონები, გულნითელები, ნიბლიები ზამთარ-ზაფხულ ჟღურტულით მოგიალერსებენ ფიჭვის ვარჯიდან. ჰანგი ჩაიღვრება შენს მშვიდ ძილსა და მოგერის უკიდევანო ლაჟვარდ ცას შორის.

იალალებს რომ მივადექი, პლატერომ კოჭლობა დაიწყო. ჩამოვქვეითდი.

– რა დაგემართა? რა გჭირს, შე კაცო!

მარჯვენა წინა ტოტი მოედუნებინა და იმდენზე აენია, რომ ქაჩაჩის კიდე უჩანდა. ფლოქვით არც კი ეხებოდა გავარვარებულ ქვიშას.

დიდი გაჭირვებით, ფრთხილად – რასაკვირველია, ბებერ ბეითალ დარბონზე უფრო ფრთხილად – მოვულუნე ფეხი პლატეროს და წითელი ჭრილობა დავინახე. ფორთოხლის მსხვილი მწვანე ეკალი წვერწამახული ზურმუხტის ხანჯალივით ჩასობოდა. მისი ტკივილით შეზარებულმა ამოვუღე ეკალი და საბრალო პლატერო ღელესთან ჩავიყვანე ყვითელ ზამბახებთან, რათა წყალს თავისი კრიალა დიდი ენით, კამკამა ჭავლით, აელოკა ჭრილობა.

შემდეგ თეთრად მოლივლივე ზღვისკენ გავუყევით. წინ მე მივაბიჯებ, პლატერო უკან მომყვება, ოდნავ კოჭლობს და დროდადრო ნაზად წამკრავს დრუნჩს ზურგში.

მერსლები

აგერაა ეს შავტუხა ონავარი, თავის მონაცრისფრო ბუდეში, ღირსეულ ბუდეში, მონტემაიორის ღვთისმშობლის ტაძრის სამერხულთან მიშენებულში. დამფრთხალი ჩანს. ამჯერად, მგონი, შეეშალათ ამ საცოდავ მერცხლებს. შეეშალათ ქათმებივით, წინა კვირას მზე რომ დაბნელდა და დღის ორ საათზე რომ დაიბუდრეს. წელს გაზაფხული ნაადრევად გამოკეკლუცდა და ავდრიანი მარტის კალთას შეეხიზნა სიშიშვლით შემცივნებული და აცახცახებული. გული მოგიკვდება, კვირტშივე რომ ჭკნება ფორთოხლის ბალების ქალწულებრივი ყვავილობა.

პლატერო, უკვე ჩვენთან არიან მერცხლები! როგორც იქნა, გამაგონეს თავიანთი ხმა. წინა წლებში. მოფრინდებოდნენ და იმავ დღეს ესიყვარულებოდნენ ყველაფერს, აინტერესებდათ ყველაფერი. ჩახვეულჩახუჭუჭებულად ჭიკჭიკებდნენ შეუჩერებლივ. ყვავილებს ესაუბრებოდნენ, მოუთხრობდნენ, რა ნახეს აფრიკაში, ზღვაზე გადაფრენ-გადმოფრენისას; უყვებოდნენ, წყალში როგორ ცვიოდნენ და ფრთას როგორ იშველიებდნენ აფრასავით, როგორ იხლართებოდნენ ხომალდთა ბაგირებში; ესაუბრებოდნენ სხვა მწუხრსა და სხვა გარიჟრაჟებზე, ვარსკვლავებიან სხვა ღამეებზე.

ახლა კი აღარ იციან, რა გაანყონ. დაფრინავენ ნირშეცვლილები, დაბნეულები. ჭიანჭველებმა იციან ასე აწრიალება, როცა ანცი ბიჭი გზას მოუშლის მათ და ველარ ადი-ჩადიან აღმა-დაღმა, ველარ გაუგნიათ გზა, ვერ გაუგლიათ ახალი კვალი, სწორი და ბოლომდე გამართული. ჭებში ჩაშენებულ ბუდეებშიც ველარ ბედავენ დაბინავებას, ველარ ჩამომსხდარან ტელეგრაფის მავთულებზე, რომელთაც ზუზუნი გაუდით ქარში. ჰოდა, მავთულის გამყარ თეთრ კოჭებთან ჩამოსკუპულან ზუსტად ისე, როგორც ნახატებშია ხოლმე. ეჰ, სიცივით დაიხოცებიან, პლატერო!

გომური

შუადღეზე პლატეროს მივაკითხე. გომურში სვეტად ჩამომდგარ ათინათს ოქროს ლაქა აებრიალებინა მის ვერცხლისფერ გავაზე. პლატეროს მუცელქვეშ მისივე ჩრდილით მუქად ჩამწვანებულა მინა. ყველაფერს ზურ-მუხტისფერი გადაჰკრავს. ძველი სახურავის ჭუჭრუტანებში მზე ატანს და სხვენიდან ცეცხლივით ბღღვრი-ალა მონეტები ცვივა თითქოს.

პლატეროს ფეხებშუა მოკალათებული დიანა ჩემკენ მოექანება, ცმუკავს, მკერდზე მაბიჯგებს თათებს და ცდილობს ტუჩებზე მომისვას თავისი ვარდისფერი ლაშ-პირი. ბაგაზე აბოტებული თხა გაკვირვებით შემომყურებს და ქალური სინაზით აქეთ-იქით აბრუნებს ლამაზ თავს. გომურში შესული არ ვიყავი, რომ პლატერო უკვე შემომეგება ომახიანი ყროყინით. ახლა კი გახარებული და გახელებული ცდილობს თოკი გაგლიჯოს და აინყვიტოს.

სარკმლიდან გომურში იფრქვევა ცისარტყელა-სავით ფერით უთვალავი საუნჯე ცისა და აქაური იდილიიდან წამით მივყვები ათინათს ზეცაში. ლოდზე შევდექი და გავხედე მინდვრებს.

მწვანე მიდამო მოუთენთავს და გაუბრუნებია აფეთქებულ ყვავილებს. გომურის ჩამობრანძული კედლებით შემოჩარჩობულ კრიალა სილაჟვარდეში ყრუდ და საამურად რეკავს ზარი.

დაკოლილი ულაცი

შავი იყო, შავრა. ნითლად, მწვანედ, ლურჯად ბზინავდა. ვერცხლის ელვარებაც დაჰკრავდა ხოჭოებისა და ყორნების მსგავსად. მის ბობოქარ თვალებში ნითლად მოგიზგიზე ცეცხლი ენთო, მარკიზის მოედანზე ნაბლით მოვაჭრე რამონას ქურაში რომ ღვივის, ისეთი ცეცხლი. ქვიშრობს რომ გამოსცდა, გახელბულმა გაიჯირითა და ნუევას ქუჩის ფილაქანზე გაისმა მისი ფლოქვების თქარათქური. როგორი მარდია, როგორი დაუოკებელი და დაუდეგარი! რა პატარა თავი და რა მალალი წლიკები აქვს!

დინჯად, ამაყად შეაბიჯა სამიკიტნოს დაბალ ალაცაფში. ჩამავებული ტაძრის ბნელ ნავში გამართული დუქანი თვით მასზე უფრო შავიც კი ჩანდა ნითელი მზით გაჩახჩახებული ციხესიმაგრის ფონზე. ჩორთიდან იორლაზე გადავიდა. მერე გადაეველო ფიჭვის მორს – შემორაგვული ბაკის ალაგეს, ზღურბლის მაგიერს; თავანყვეტილმა შეიჯირითა შემოკავებულ სიმწვანეში, კრიახი შეუყენა ქათმებს, დაანიოკა მტრედები, ააჟივჟივა ბელურები. აქ მას ელოდა ჭრელპერანგა ოთხი მამაკაცი, რომელთაც ფაჩნიერი მკლავები მკერდზე გადაეჭდოთ. ბაჰარის ხესთან მიიყვანეს. ჯერ მიუალერსეს. მერე კი, მწარე და ხანმოკლე გაბრძოლების მერე, ნეხვის გროვაზე წამოაქციეს, ოთხივე ზედ გადააჯდა და ბეითალმა დარბონმა შეასრულა თავისი მოვალეობა, სასრული დაუდო ულაციის ტრაგიკულ და ჯადოსნურ მშვენიერებას.

„დასამარდება მოუხმარი შენი მშვენება

და, თუ მოიხმარ, ის მტანჯველი იქნება შენი“. –
უთხრა შექსპირმა თავის მეგობარს.

დაუოკებელი ულაცი ახლა ერთი გასავათებული, გახვითქული, დასაწყლებული ცხენი იყო. კაცმა, ერთადერთმა კაცმა, წამოაყენა, წააფარა ჩული და გაუყენა თავდაღმართში.

თვინიერი და დაურევებული ცხენი, ადრე რომ სხივს ისროდა, ახლა ღრუბლის ნაძენძს დაემსგავსა. დაფლეთილ წიგნსაც წააგავდა. თითქოს აღარც კი იდგა მიწაზე. მისი ფლოქვები და ქვადორღიანი ნიადაგი თითქოს რაღაცამ დააშორიშორა ერთმანეთს; ძირფესვიანად ამოძირკვულ ხესავით გამოეცალა ნიადაგი. ლალი და ცინცხალი გაზაფხულის ბობოქარი დილის სიზმარეულ მოგონებად იქცა.

მოპირდაპირე სახლი

პლატერო, ჩემს ბავშვობაში ყოველთვის რა საოცრება იყო მოპირდაპირე სახლი! ჯერ იყო და... სანაპირო ქუჩაზე თულუხჩის, არებურას, პატარა სახლი, სამხრეთის მხარეს ხვასტაგისთვის შემორაგვული ბაკით, მზისგან რომ მუდამ ოქროსფრად ბრიალებდა! ლობეზე ავძვრებოდი და გავცქეროდი უელვას. ზოგჯერ ეზოში შემიშვებდნენ კიდეც და არებურას გოგო – მაშინ რომ დაქალებული მეგონა, ახლა რომ გათხოვილია და, მგონი, სულაც არ არის შეცვლილი, – ფორთოხლებით და კოცნით მიმასპინძლდებოდა. შემდეგ... ნუევას ქუჩაზე, რომელსაც გადაარქვეს და ჯერ კანოვას ქუჩა, მერე ხუან პერესის ქუჩა გახდა, ჩვენი მოპირდაპირე სახლის პატრონი იყო სევილიელი მეფუნთუშე დონ ხოსე. სულ მისი ოქროსფრად აპრიალებული ჩექმებისკენ გამიბოდა თვალი. თავისი სახლის მოკენჭილ შიდაეზოში კვერცხის ნაჭუჭი ჰქონდა მოპნეული. ჭყეტელა ყვითლად, იადონისფრად შეეღება ნინკარი და ლაჟვარდისფერ-ზღვისფერი ზოლებიც აეყოლებინა. ზოგჯერ შემოივლიდა ხოლმე ჩვენსა. მამაჩემი ფულს აძლევდა და ზეთისხილის ბალზე ესაუბრებოდა ყოველთვის. ჩემს ბავშვურ ოცნებებში რამდენჯერ დავჯაჯვურებივარ სულ მუდამ ბელურებით დახუნძლულ იმ სანყალ ბაჰარის ხეს, დონ ხოსეს სახლის კრამიტიან სახურავს რომ იყო აცილებული და ჩვენი აივნიდანაც რომ მოჩანდა. ჩემს წარმოსახვაში ეს ორი სხვადასხვა ხე იყო. ერთის კენწეროს, ჩემი აივნიდან რომ ვხედავდი, ქარი არხევდა და მზე ანათებდა. მეორე დონ ხოსეს ეზოში მინახავს თავის ტანიან-ვარჯიანად.

მოდარებულზე, სალამოჟამს თუ წვიმიან ნაშუადღევს, ყოველდღე, ყოველ წამს, რა საინტერესო, რა მიმზიდველი, რა უჩვეულოა წყნარ ქუჩაში ჩემი დაჭრელებული ალაყაფიდან, ჩემი ფანჯრიდან თუ ჩემი აივნიდან დანახული მოპირდაპირე სახლი!

აბღალი

სან-ხოსეს ქუჩით როცა ვბრუნდებოდით, თავისი სახლის ზღურბლთან ჯორკოზე იჯდა ერთი აბღალი ბიჭი და ამვლელ-ჩამვლელს მზერას აყოლებდა. ამ საცოდავისთვის არც ენა ებოძებინა განგებას და არც გონება. თვითონ მხიარული იყო, მნახველებს ანალვლიანებდა. ბიჭი ყველაფერი იყო დედამისისთვის და არაფერი – სხვებისთვის.

ერთ მშვენიერ დღეს, როცა თეთრ ქუჩაზე შავმა ქარმა დაქროლა, ბიჭი აღარ დამხვდა თავისი სახლის კართან. ჩიტი გალობდა მიტოვებულ ზღურბლთან. და მე კუროსი წამომავიდა. მან როგორც პოეტმა კი არა, როგორც მამამ უფრო შემახსენა თავი. შვილი რომ დაეღუპა, პეპელას უთხრა:

„პეპელავ, ოქროსფრთიანო...“

ახლა, როცა გაზაფხული მოგვადგა კარს, იმ აბღალ ბიჭზე ვფიქრობ, სან-ხოსეს ქუჩიდან ზეცაში რომ წავიდა. ალბათ ზის ახლა თავის ჯორკოზე სულ სხვა ვარდებთან და ხელახლა ახელილი თვალეებით სულ სხვა მზერას აყოლებს ოქროსფერი ნათლით მოსილ ნეტართა სულელებს.

მორჩენება

ფეთქავდა და უკიდევანო სიხარულად ჩქეფდა ანილია მანტიკას ყმანვილქალობა, ღალი, დამდაგველი და დაუდგრომელი. განსაკუთრებით უყვარდა მოჩვენებად გარდასახვა. ზენარში გაეხვეოდა, ფითქინა სახეზე ფქვილს შეიფრქვევდა, ნივრის კბილას ლოჯებად გაირჭობდა და ნავანშმევეს, როცა დარბაზში ძილვფხიზლობდით, მოულოდნელად გამოგვეცხადებოდა, იდგა მარმარილოს კიბის თავში და ანთებული ფარანი ეჭირა. ხმის ამოუღებლად ნელა ჩამოათავებდასაფეხურებს. ისემოირთვებოდა, თითქოს სიშიშვლე ცმოდეს ტუნისკის მაგიერ. მართლაცდა, ზარდამცემი იყო ბნელი სხვენიდან დაძრული და საიქიოდან გამოხმობილი ეს აჩრდილი. მაგრამ თან გამაოგნებელიც იყო საღერღელაშლილ ვნებათა რაღაც უცნაურად სრულყოფილი მოზღვავება, შეზავებული საოცარ სითეთრესთან და სიფერვანესთან...

რა დამავინწყებს, პლატერო, იმ სექტემბრის ღამეს! მთელი საათის განმავლობაში ჭექა-ქუხილი თავს ატყდებოდა ქალაქს. ცისქცევა იყო. ქარიშხალი სნეული გულივით ძაგდაგებდა, წყალს და ქვას ისროდა, ელვას კვესავდა და გრგვინავდა. წყალსატევი გადაივსო და შიდაეზოში დაგუბდა წყალი. ჩვეული ხმები – ცხრა საათის რეისი, მწუხრის ზარები, ფოსტა – ყველაფერი ჩავლილია... ვკანკალებდი. სასადილოში გავედი წყლის დასალევად. ელვის თეთრ-მწვანე გამონათებაზე დავინახე ჩვენი მეზობლის, ველარდეს, ევკალიპტი, კუდიანების ხეს რომ ვეძახდით, აი, ის. გადატეხილიყო და ორად მოკეცილი დასცემოდა საჩეხის კრამიტებს...

უეცრად მთელი სახლი შეძრა შემზარავმა ზავთმა, ელვის თვალისმომჭრელმა შუქმა მჭახედ იყვირა თითქოს. გონს რომ მოვეგეთ, აღარცერთი აღარ ვიყავით ადრინდელ ადგილას. ჩვენ-ჩვენმა საფიქრალმა შეგვიყოლია, ერთმანეთზე ფიქრის თავი აღარ გვქონდა.

ზოგი თავს უჩიოდა, ზოგი – თვალებს, ზოგიც – გულს...
ნელ-ნელა დაფუბრუნდით ჩვენ-ჩვენს ადგილებს.

ქარიშხალი ჩაცხრა... დაძენძილი ღრუბლის ვეება
ნაფლეთებს შორის გამოაღწია მთვარემ და თეთრი
ნათელი აანთო წყლით შეტბორებულ შიდაეზოში.
ყველანი გამოვედით, მივიხედ-მოვიხედეთ. ლორდი
ფეთებით არბოდა და ჩამორბოდა კიბეზე, გაშმაგებით
ყეფდა. მივყევით... პლატერო, ჩემო პლატერო, კიბის
ძირას, ღამის ყვავილთან, რომელიც ნანვიმარზე სა-
ზარლად ყარდა, გაშოტილიყო მოჩვენებად გადაცმუ-
ლი საცოდავი ანილია. მკვდარი იყო. ელვისაგან
დანახშირებულ ხელში ანთებული ფარანი ეჭირა.

მენამული ხელი

მთის მწვერვალი. მზე ჩადის, წითელი მზე, ნამსხვრევებად დასერილი და სისხლჩამომდინარე. ამ სიჩახჩახეში ჩაჟანგდა მწვანე ფიჭვნარი, სინითლე შეერია. აბრიალებული ბალახი და ყვავილები ნოტიო სურნელს აფრქვევენ, სისოვლის სურნელს, მთრთოლარეს, შუქიანს, სულში შემომღწეველს.

არ ვიძვრი, გაყურებული ვხვდები მწუხრს. პლატერო, რომლის შავ თვალებში წითლად კიაფობს დაისი, მშვიდად ჩერდება მონითალო, მოვარდისფრო, მოიისფრო გუბესთან და ნელა ყოფს დრუნჩს მენამულ სარკეში; შეხების უმალ შუშა თითქოს ღღვება და ჩაედინება ფართო სადინარში. უშველებელი პირი სისხლივით ჩამუქებული წყლით ევსება პლატეროს.

შეჩვეული არემარე გადაასხვაფერა დაისმა, ნანგრევებს დაამსგავსა და თან სიდიადე შემატა. გეგონება, საცაა უნდა ნავანყდეთ მიტოვებულ სასახლეს... მწუხრის ჟამი გახანგრძლივდა, მარადიულობას ეზიარა... იგი უსასრულოა, უშფოთველი და იდუმალი...

– გავწიოთ, პლატერო.

თუთიყუში

პლატერო და მე ჩემი მეგობრის, ფრანგი ექიმის, ბაღში თუთიყუშით ვიქცევდით თავს, როცა თმაგანწილმა შეშფოთებულმა ყმანწილმა ქალმა ფერდობი ჩამოირბინა, შორიდანვე შემომაცქერდა აფორიაქებული, ნაღვლიანი მზერით და შემომევედრა:

– სენიორიტო, ექიმი აქაა?

ქალს წიოკით მოსდევდნენ ჩამოკონკილი ბავშვები და თან ყოველწამს უკან იხედებოდნენ. ბოლოს გამოჩნდა რამდენიმე კაცი. ერთი შეჭირვებული ჩანდა, მიწის ფერი ედო. სხვები მხარში შესდგომოდნენ. მონადირე ყოფილა, ერთი იმათგანი, ვინც დონიანის ნაკრძალში მალულად ხოცავს ირმებს. თოფი, თოკით შეკრული დანჯღრეული სანადირო თოფი, ხელში გასკდომოდა.

ჩემმა მეგობარმა მზრუნველობა არ დააკლო დაჭრილს, ფრთხილად მოაცილა ჭრილობაზე შემობანდული ძონძები, სისხლი ჩამობანა, კუნთები და ძვლები ხელით მოუსინჯა. დროდადრო გადმომილაპარაკებდა:

- Ce n'est rien...*

სალამოვდებოდა. მზის სხივი ჩაიკრიფა. უელვას მხრიდან ნიავს მოჰქონდა ჭაობის, ფიჭვის ფისისა და თევზის სუნი... ფორთოხლის ბალები ზურმუხტის ხავერდოვან რკალად შემოტმასნოდა ვარდისფრად შეფერილ მზის დასავალს. იასამნის სიმწვანეში დაფათურობდა წითელმწვანე თუთიყუში და გაფაცვიცებით გვაკვირდებოდა თავისი მრგვალი თვალებით.

სანყალ მონადირეს მზე ჩაუდგა თვალზე მომდგარ ცრემლში. გულსაკლავ კვნესას შეწყვეტდა თუ არა, თუთიყუში დროს იხელთებდა:

– Ce n'est rien...

ჩემმა მეგობარმა ბამბა დაადო და შეუხვია ჭრილობა.

– ეეე, – ამოიგმინა სანყალმა.

იასამნიდან თუთიყუში შეეხმინა:

– Ce n'est rien...

* ეგ არაფერია (ფრანგ.)

სხვეწი

ჩემო პლატერო, შენ ხომ არასდროს ასულხარ სხვეწზე. ჰოდა, აბა, საიდან გეცოდინება, ღრმა სუნთქვა როგორ აფართოებს მკერდს, როცა ხის ბნელ კიბეს აათავებ და იგრძნობ, რომ შუადღის მზე ხანძრად შემოგენტო, სილაჟვარდემ წაგლეკა და ცა აგერ შენ გვერდითაა; თანაც თვალს გჭრის ფილებით მოგებულ ეზო, რომელიც, შენც კარგად იცი, კირით იმიტომ შეათეთრეს, რომ ნანვიმარი წყალი ღრუბლებიდან სუფთად ჩაედინოს წყალსატევში.

გამაოგნებელია სხვეწი! სამრეკლოს ზარები თითქოს ჩვენს მკერდში რეკავენ და ჩვენი გულივით ძგერენ. შორს, ვენახებში, მოქნეული თოხები ნაპერწკლებად კვესავენ ვერცხლსა და მზეს. თვალი ყველაფერს სწვდება: სხვა სახურავები, სხვა ეზო-ყურეები. ადამიანები მუხლჩაუხრელად შრომობენ. მეუნაგირე, მღებავი, მეკასრე – ყველა თავისას საქმიანობს. გლეხების კარ-მიდამოს ხალებად ატყვია ხეები, ხარები, თხები. სასაფლაოზე, როცა ვინმეს მიასვენებენ, მცირე ხნით შავ ლაქად გამოჩნდება ხოლმე ჭირისუფალთა მომცრო და მეჩხერი გუნდი. პერანგისამარა გოგო სარკმელთან ნება-ნება ივარცხნის თმას და ლილინებს. მდინარეში შემოდის ხომალდი. ბელელთან ვიღაც განმარტოებულა და სალამურს აკვნესებს. აგერ, სიყვარულს მისცემიან, – ალალს, შმაგს, თავდავინწყებულს.

სახურავიდან თვითონ სახლი არ ჩანს, ჩამალულია, სარდაფივითაა. სხვეწის სარკმლიდან რა უცნაურად გამოიყურება ჩვენი სადღეხვალის ყოფა! საუბარი, ხმაური... თვით ბაღჩაც კი უკეთესია აქედან. აქედან შენც სხვანაირი ხარ, პლატერო! სხვანაირი ხარ, როცა მე ვერ მხედავ, როცა წყალს სვამ გეჯიდან, როცა ბელურას ან კუს ეთამაშები!

დაბრუნება

მთებიდან ვბრუნდებით ორნი. დატვირთულები ვართ: პლატერო – ტყის პიტნით, მე – ყვითელი ზამბახებით.

აპრილის საღამოა. ოქროსფრად გაჩაღებულ მზის დასავალს ვერცხლის ბზინვარება შეეპარა. ნელა და თანდათან იცვლება ფერები. გამჭვირვალე შროშანივითაა ზეცა. მონმენდილი ცა ჯერ საფირონივით კრიალებდა, მერე ზურმუხტისფერი შეერია. სევდიანი ვბრუნდები...

ფერდობს ჩაფუყევით. დიდებული იერი შემატა შელამების სიმშვიდემ სამრეკლოს, რომელსაც შარავანდედად ედგა სოფიის კენჭით მორთული კუნუბების ბზინვარება. ახლოდან კომპი ისეთი იყო, რომ ხირალდის ხედი წამომავიდა და ოდნავ გამინელდა დიდი ქალაქის მონატრება, ამ გაზაფხულზე რომ საოცრად მომეძალა.

დაბრუნება... საიდან? რისთვის? სად? ჩემი თანამგზავრი ზამბახები შებინდების თბილ სიგრილეში აფრქვევენ სურნელს, მძაფრსა და თან იდუმალს, – იდუმალს, რადგან ყვავილი არ ჩანს და სურნელება იგრძნობა მხოლოდ. ასეთ დროს თითქოს თვით სურნელება ყვავილობს და სულსა და ხორცს მსჭვალავს ბნელი ღამის სიმარტოვეში.

– ჩემი სული ზამბახია, სიბნელეში გაფურჩქნილი! – ვთქვი და უეცრად ჩემქვემ ვიგრძენი პლატერო, რომელიც ისე მიმვინყებოდა, თითქოს ჩემი საკუთარი სხეული ყოფილიყოს.

დაკეტილი ჭიშკარი

დიესმოს დუქანთან როცა კი მოვხვდებოდი, კე-დელ-კედელ გაფუყვებოდი ხოლმე ყორეს, რომელიც სან-ანტონიოს ქუჩას გასდევდა, მივადგებოდი და-კეტილ ჭიშკარს და სახეს მივატყეპებდი რკინის გისოსებს. ველავდი და აქეთ-იქით, სადამდეც კი მიმინვდებოდა მზერა, ვაცეცებდი ფართოდ გახელილ თვალებს. ჭიშკართან იწყებოდა ჭინჭრითა და ბაღ-ბით გადაფარული ბილიკი, დაბლა ეშვებოდა და ანგუსტიასთან იკარგებოდა. ყორის ქვევით ფართო გზა იყო. ერთხელაც არ დამიდგამს ფეხი იმ გზაზე...

მომაჯადოებელია ჭიშკრის ცხაურით შემოზღუდული იგივე მინდორ-ველი და ცა, რაც ჭიშკრის აქეთაცაა. თითქოს ნამდვილი ყორე კი არა, ოცნებისეული გალავანი გვიმაღლავს ხედს, რათა დახშული ჭიშკრის იქით საგანგებოდ შემოინახოს. ჩანათებული მზის სხივებში იისფერი დაისის ფონზე მოჩანს შარაგზა, ხიდი, აბოლებული ალვების რიგი, აგურის გამოსანვაფი, პალოსის სერები, უელვის გემები, რიოტინტოს ნავსაყუდლის ნათურები და წყაროსთან განმარტოებული ვეება ევკალიპტი...

მედუქნებმა ღიმილით მითხრეს, ჭიშკარს გასაღები არ მოერგო. ჩემს სიზმარეულ ოცნებებში, ჩემს უნაპირო ფიქრებში ჭიშკარი გადიოდა ჯადოსნურ ნალკოტებში, ზღაპრულ ველ-მინდვრებში. იმის არ იყოს, ერთხელ, ჩემს ბიჭობაში, ზმანებებს რომ ავყევი და შევეცადე გადავვლებოდი მარმარილოს კიბეს, – ასე, ამ განწყობით, დილდილობით რამდენჯერ მივსულვარ იქ. მჯეროდა, რომ ჭიშკრის მიღმა მივაგნებდი სწორედ იმას, რასაც ჩემი წარმოსახვა ნებით თუ უნებლიეთ უმატებდა სინამდვილეს.

ღონ ხოსე, მღვდელი

პლატერო ჩემო, ეგ კაცი მირონცხებულიცაა და თანაც, ხომ ხედავ, როგორ ლაპარაკობს?! პირდაპირ თაფლი გადმოსდის პირიდან! სინამდვილეში კი ანგელოზური თუ რამ გააჩნია, – ეს არის მისი ჭაკი ვირი.

მგონი, კიდეც შესწრებიხარ, მეზღვაურის ჩაფართხუნებული შარვლითა და დიდი სომბრეროთი რომ გამოვარდება, ქვებს რომ უშენს, დაუტატანებს და უშვერი გინებით რომ იკლებს ბაღში ფორთოხლის მოსაპარად გადამძვრალ ბავშვებს. მისი მოჯამაგირეც ხომ ბევრჯერ გინახავს, სანყალი ბალთაზარი, პარასკეობით ქალაქისკენ რომ გაუდგება, რათა თავისი გაფშეკილი ცოცხები გაყიდოს, ანდა ღარიბ-ღატაკთა მრევლში გაერიოს და ილოცოს მდიდარ მიცვალებულთა სულის მოსახსენებლად. დადის ბეჩავი და დაატარებს საზარდულში გამოზრდილ დიდი ბურთისტოლა თიაქარს.

არავისგან მსმენია ადამიანების ასე უნმანურად ლანძღვა და ზეცის ამდენი კრულვა. რაც მართალი მართალია, ნამდვილად იცის, ყოველ შემთხვევაში, ნაშუადღევს ქადაგებაში თვითონ ამბობს, რომ ნამდვილად იცის, თუ რატომ და როგორ არის ამქვეყნად ყველაფერი განონასწორებული... ხე, მინა, ნყალი, ქარი, ცეცხლი – ეს ყოველივე ისე მშვენიერია, ისე ნაზია, ისე ნაღვია, ისე წმინდაა, ისე ჩქეფსო ყველაფერში სიცოცხლე, რომ მისაბაძად უნდა მიაჩნდესო ადამიანს არეულობის, აშლილობის, უხეშობის, გულცივობის, ნგრევის ჟამს. მისი ბაღის ქვებს ღამლამობით ადგილი სხვაგან მიეჩინება. ჩიტუნების, ბავშვებისა და ყვავილებისადმი მღვდლის მძვინვარე სიძულვილი მიმოისვრის ხოლმე მათ.

მწუხრის ზარები რომ რეკავენ, ყველაფერი იცვლება. ღონ ხოსეს დუმილი ველ-მინდვრების მდუმარებას ერთვის. ანაფორას გადაიცვამს, მანტიას მოისხამს, თავზე კუნკულს დაიკოსებს, შემოსკუპდება თავის ჩაქჩაქა ვირზე და თავჩაქინდრული ისე შედის ჩაბნელებულ ქალაქში, თითქოს ქრისტე მიემართებოდეს იერუსალიმისკენ სიკვდილის შესახვედრად.

ბაგაფსული

რა სინათლეა, რა სურნელება!

რა საძოვრები შემოგვცინიან!

როგორ ხმაურობს დილა!

(ხალხური სიმღერა)

დილის ძილ-ღვიძილი ჩამამწარა ბავშვების ყურ-თასმენის ნამლებმა გნიასმა. ძილი ვერ შევიბრუნე, გაღიზიანებული წამოვიჭერი ლოგინიდან და, ღია სარკმელს რომ მივადექი, მივხვდი, ჩიტების ჟივილ-ხივილი იყო.

ცისფრად შემოსინათლებული დღის გამთენებელ ღმერთს მადლს ვწირავ და შევიჩქარი ბაღში. რა გააყუჩებს ფრთოსანთა ლალ სტვენა-გალობას! ჭაში მერცხალმა ჩაიჭიკჭიკა, გვერდზე გადაბრეცილ ფორთოხლის ხეზე ჭახჭახებს შაშვი. მუხიდან მუხაზე დაფრენს და არ ცხრება ეშხში შესული მოლალური. რა ხანია კისკისებს ევკალიპტის კენწეროზე შემოსკუპული ჩიტბატონა. ვეება ფიჭვის რტოებში კი ერთმანეთს ნაჰკიდებიან ბელურები და ჟრიამული გაუდით.

რა დილაა! მზემ ოქრო-ვერცხლივით წკრიალა სიხალისე აახმიანა მიწაზე. ათასფერი პეპლები ფანცქალეებენ ყველგან: ყვავილებთანაც, შინაც და გარეთაც. აფარფატდებიან და უცებ გაჩნდებიან იქ, წყაროსთან. ყველგან, სადაც კი თვალი მიატანს, მთელ არემარეში გადმოდულს, გადმოჩქეფს, ფეთქავს, იფურჩქნება ლალი და ძლიერი სიცოცხლე.

და თითქოს შუქით გასხივოსნებულ უზარმაზარ ფიჭაში ვართ, ანდა – ალისფერი ვეება ვარდის ცხელ გულისგულში.

წყალსატევში

შიგ ჩაიხედე, პლატერო. ამასწინანდელი წვიმებით მთლად გადავსებულა. ექო გამქრალა. ქვევით მზეზე აღარ ციმციმებს ფერადშუშებიანი ჩარდახის ყვითელ-ცისფერი ათინათი, როგორც წინათ, წყალი რომ დაბალზე იყო.

შენ არ ყოფილხარ წყალსატევეში, ჩემო პლატერო. მე კი ჩავედი, როცა დაცალეს ამ რამდენიმე წლის წინ. ჩაიხედე, ქვემოთ დიდი დერეფანივითაა და პატარა სენაკიცაა. ჩავედი თუ არა, ჩამიქრა სანთელი და სალამანდრა მომეფათურა ხელზე. გამაცია და ზარი დამცა ორმა დარტყმამ. ისე გამიარა გულში, როგორც თავის ქალის ქვეშ გადაჯვარედინებული ძვლებივით გადაჭდობილმა ორმა ხმალმა. პლატერო, მთელი ქალაქქვეშეთი დახრულია წყალსატევეებითა და გვირაბებით. ყველაზე დიდი წყალსატევი ზედ ლობოს ფლატესთანაა, ანტიკური ციხის შიდაეზოში. ყველაზე უკეთესი ჩემს ბაღშია. ხომ ხედავ, კიდე ერთიანად თეთრი მარმარილოთი აქვს შემოშენებული. ეკლესიის გვირაბი პუნტალეს ზვრებში გადის და მდინარისპირა ველზე გადმოედინება. ლაზარეთთან რომ იწყება, იმ გვირაბის გავლა ვერავინ გაბედა. ბოლო არა აქვს და იმიტომ.

მაგონდება ჩემს ბავშვობაში გრძელი, წვიმიანი, უძილო ღამეები, ბანიდან წყალსატევეში წყლის ხეთქებასა და ჩხრიალში თეთრად გატეხილი ღამეები. დილას გიჟებივით გავცვივდებოდით ხოლმე, რომ გვენახა, სადამდე აიწია წყალმა, დღევანდელივით გადავსებული თუ დაგვხვდებოდა, რა სიხარული იყო, რა შეძახილები, რა აღტაცება!

ჰოდა, ჩემო პლატერო, ახლა ბადით გასმევ ამ სუფთა ცივ წყალს, ეს ის ბადიაა, სულმოუთქმელად რომ ცლიდა საცოდავი ვილიეგასი, შიგანი რომ გამოთუთქული ჰქონდა კონიაკითა და არყით.

ქმნიანი პალო

ნათრევი, გაქუცული და გაძვალტყავებული შეიძურნებოდა ბაღში და სახლთან მიიპარებოდა. სულ გაურბოდა ვიღაცას. ყველასგან მოძულებული კარგა ხანია შეეჩვია ნასროლ ქვასა და დაცაცხანებას. ძაღლები... ძაღლებიც უღრენდნენ და ისიც უნდა გასცლოდა, გარიდებოდა. შუადღის ხვატში ძლივს ჩანან-ნალდებოდა ხოლმე თავდაღმართში.

იმ საღამოს დიანას აეტორღიალა. ის იყო, კარში გამოვედი, რომ ბრაზით ატანილი დარაჯი თოფს ეცა. ვერ მოვასწარი შეჩერება. მუცელში მოხვდა. საცოდავი ძაღლი გამაყრუებელი ყმუილით შებზრიალდა და გაიშხლართა აკაციის ქვეშ.

პლატერომ თავი ასწია, თვალს არ ამორებდა საცოდავს. დაფეთებული დიანა აქეთ-იქით აწყდებოდა, მერე ჩვენ ამოგვეფარა. დარაჯი კი ვიღაცის წინაშე თავს იმართლებდა, ბურტყუნებდა, საქციელნამხდარი იღიმებოდა და ალბათ ნანობდა კიდეც. კვამლმა თაღხი რიდით შებურა მზე. იმავე კვამლის ციცქნა ფთილას დაენისლა მოკლულის ჯერ ისევ ცოცხალი თვალი.

ზღვიდან ქარის ყოველ შემოხეთქებაზე ქვითინებდნენ ევკალიპტები. სიცხით შეხუთული ოქროსფერი მინდვრების მდუმარებაში ძალას იკრებდა ქარიშხალი და თავს დაჰღრიალებდა მკვდარ ძაღლს.

ტბორი

დაიცა, პლატერო, დაიცა... ანდა, თუ გინდა, ნაიბალახე ამ ხასხასა მოლზე, ოლონდ მაცალე, ერთი ჩავიხედო ამ მშვენიერ ტბორში. რა ხანია, არ მინახავს...

შეხე, როგორ ატანს მზე დამდგარ წყალში, როგორ ანათებს მის ლამაზ მომწვანო-მოოქროსფრო სიღრმეს... ზეციური გრილი სიოთი შერხეული ზამბახები შიგ იჭყიტებიან და მონუსხულივით ჩასჩერებიან სიღრმეს... ხავერდოვანი საფეხურები ჩადის მიხვეულ-მოხვეულ ლაბირინთებში; ჯადოსნური მღვიმეები, შემკული საოცარი ხატებით, რომლებიც მხოლოდ ოცნებისეულმა მითოლოგიამ შეიძლება შთააგონოს წყალქვეშა მხატვრის წარმოსახვას; თვალწარმტაცი წალკოტები რომელიღაც მწვანეთვალეზა შეშლილი დედოფლის უსაზღვრო სევდას შეუქმნია თითქოს; ნანგრევებად ქცეული სასახლეები, სწორედ ისეთი, სადამოჟამს ზღვაზე რომ ვიხილე, როცა ჩამავალი მზის ალმაცერი სხივები შეესია ნაპირთან დამდოვრებულ წყალს და თითქოს დასერა იგი... და კიდევ ბევრი, ძალიან ბევრი რამ. ოცნებამ რამდენი რამ შეიძლება გამოსტაცოს დავიწყებას! წარმავალ სილამაზეს შეიძლება აართვას მარადიული არსი! სამახსოვრო სურათიდან დაინარჩუნოს რომელიღაც მივიწყებულ ან ეგებ სულაც არარსებულ ბაღში განცდილი დარდიანი გაზაფხულის ჟამი. ყველაფერი, რაც თითქოს უმნიშვნელოა, გრანდიოზულიცაა, რადგან შორეულია და მიზეზია უამრავი განცდისა, საუნჯეა წერასატანილი ძველი ჯადოქრებისა...

ეს ტბორი, პლატერო, ჩემი გული იყო წინათ. ასევე ვიყავი მარტოობით გარინდებული, ასევე ვიყავი საოცარი სისავსით შეტბორებული... როცა სიყვარულმა დაკოდა გული, გადმოსკდა შეგუბებული სისხლი,

წალეკა ჯებირები, იდინა, იდინა, ვიდრე არ დაინმინდა, არ დანდა და ისე არ აჩქროლდა, როგორც აპრილის ერთ თბილ, მყუდრო, შუქიან დღეს – მინდვრად მორაკრაკე ნაკადულის ლიკლიკა ჩქერი.

და მაინც ზოგჯერ ბებერი დაძარღვული ხელი ჩააბრუნებს ჩემს გულს ადრინდელ ტბორში, მწვანე სიმარტოვეში. რჩება იქ გული, მონუსხული და გაოგნებული. რჩება და შენიეს იდილიაში (ხომ წაგიკითხე!) იოლა რომ „ტკივილის დასაამებლად“ მიუგებს ალკიდეს, – ჩემი გულიც ასე შეეპასუხება ხოლმე ხაფ შეძახილებს.

აპრილის იდილია

ბავშვებმა ალვებთან წყაროზე ჩაიყვანეს პლატერო და ახლა უკან მოჰყავთ ყვითელი ყვავილებით დახუნძლული. მოუძღვებიან, ხითხითებენ და ლაზღანდარობენ. იქ, დაბლა, ისინი განუნა ცაზე ნაუცბათევად შემოხეტებულმა ღრუბელმა. წვიმამ მწვანე მინდორიც დასერა ოქროსა და ვერცხლის ცრემლებით მოტირალი ღვარებით, რომლებშიც ცისარტყელა კრთოდა. ვირუკას სველ ზურგზე ჯერ კიდევ იცრემლებიან ყვავილების ზანზალაკები.

საამური იდილიაა, საოცრად ცინცხალი და გულისამაჩუყებელი!.. პლატეროს ხმაც გაუნაზდა სველი და ფაქიზი ტვირთისაგან. დროდადრო თავს მიაბრუნებს, ყვავილებს წაეტანება და გამოქაჩავს. თეთრი და ყვითელი ჭარბატელები ჯერ გამოეჩრება დუჟით გადამწვანებულ კბილებში, მერე კი გადაეშვება მოსართავებით შემოსალტულ მკვრივ მუცელში. ეჰ, პლატერო ჩემო, რა იქნებოდა, ჩვენც ყვავილები გვეჭამა და შენსავით შეგვრგებოდა!

აპრილის შემპარავი მწუხრია... ჟამი შემოცი-სარტყელბული თქემებისა. ეს ჟამი და მოცახცახე სიმორე ირეკლება პლატეროს ანთებულ თვალებში. და იქ, მზის დასავალთან, სან-ხუანის ველებს იქით, წვიმად ეპირება ჩამოქცევას მენამული ღრუბელი.

იაღონი ლაზრინავს

ერთ მშვენიერ დღეს იაღონი – არ ვიცი, როგორ და რანაირად, – მაგრამ... გაფრინდა გალიიდან. ბებერი ჩიტი იყო, გარდაცვლილი ახლობლის სევდიანი მოსაგონარი. ვერ გაუშვი, შემეშინდა, არ დაიმშეს, არ გაითოშოს, კატამ არ შეჭამოს-მეთქი.

მთელ დილას ბრონეულებში დაცუცუნებდა, ჭიშკართან, იასამნებს იქით რომ ფიჭვია, აი, იქ. ბავშვები დილიდანვე ისხდნენ შუშაბანდში და თვალს ადევნებდნენ მოყვითალო ჩიტის გადაფრენ-გადმოფრენას. ავშარაშეხსნილი პლატერო ვარდის ბუჩქებთან თავს იქცევდა, პეპელას ეთამაშებოდა.

სალამოს იაღონი დიდი სახლის კრამიტის სახურავზე შემოჯდა და ჩამავალი მზის მინავლულ სხივებში კარგა ხანს აფათქუნებდა ფრთებს. უცებ, – კაცმა არ იცის, რატომ და როგორ, – აღმოჩნდა ისევ გალიაში. ლალიც იყო და ხალისიანიც.

რა ჟრიამული ატყდა ბაღში! ბავშვები დახტოდნენ, ტაში შემოკრეს, იცინოდნენ და ვარდისფერი განთიადივით იყვნენ გაცისკროვნებულნი. დიანა ცმუკავდა, ბავშვებს დასდევდა და უყეფდა თავის მოკისკისე ეჟვანს. პლატერო თავისი ვერცხლისფერი სხეულის ფორიაქმა ისე აიტანა, თიკანივით დაკუნტრუშებდა, ყალყზე დგებოდა, ტლინკებს ყრიდა, ყირაზე გადადიოდა და ვალსის წრეებს მოუხეშავად ხაზავდა რბილ და კრიალა ჰაერში.

ჯეონი

უეცრად გალავანთან, მოსახვევში, გამოჩნდა ვირი. მოჩაქჩაქებდა და ბუქს აყენებდა. ისედაც ტურტლიანს ზედ კიდევ მტვერი ედებოდა. წამში გაჩნდნენ აქო-შინებული ბიჭებიც. მოსდევდნენ და მოისროდნენ ქიგოებს, ქვებს. თან მზით გარუჯულ მუცლებზე იქა-ჩავდნენ ჩაჩაჩულ დაკონკილ შარვლებს.

შავი იყო, დიდი, ბლენძი და ბეხრეკი, პრესვიტერივით ჩამომხმარი. ისე იყო გაძვალტყავებული, იფიქრებდი, ძვლები გამოხევეს გაქუცულ ტყავს და სადმე გამოეჩრებაო. შეჩერდა, კოჭრების მსგავსი ჩაყვითლებული კბილები გადმოყარა და დაიყოყინა მჭახედ, მძვინვარედ, ისეთი ძალით, მის გაჯახირებულ და გადამღრძვალ სიბერეს სულ რომ არ შეჰფეროდა. პატრონს თუ დაჰკარგვია? ხომ არ გეცნობა, პლატერო? ნეტა რა უნდა? ძლივს მოჯაგჯავებს და ვილას გამოექცა ნეტა?

მის დანახვაზე პლატერომ ეშვივით შეატყუპა ყურები, მერე ერთი ყური დაცქვიტა, მეორე ჩამოაპარტყუნა და გამოექანა ჩემკენ. ერთდროულად თხრილში დამალვასაც აპირებდა და გაქცევასაც. შავი ვირი პლატეროს ეძგერა, დაყნოსა, უნაგირს წაეტანა, მონასტრის ყორეს ერთი შეჰყროყინა და ქვევით ჩაექანა გალავნის გაყოლებით.

უეცრად ამ გაგანია სიცხეში უცნაური შემცივნება და ჟრჟოლა... ნეტა მე ვკანკალებ თუ პლატერო? ყველაფერი თრთის, ყველაფერი იცვლება. შავ რიდესავით რაღაც თითქოს წაეფარა მზეს და ჩრდილი ჩამოწვა. გამოაგნებელი მარტოობა ჩამოდგა ვინრო შუკაში. ბოტორო ჰაერი მთლად შეგუბდა და სული გვეხუთება... შორეული ხმები ნელ-ნელა გვაბრუნებს სინამდვილესთან. თევზეულის ბაზრიდან აღწევს ყაყანი, ქოთქოთი. მდინარის ნაპირიდან ეს-ესაა დაბ-

რუნებული მეთევზეები აქებენ და მაზანდას უწევენ თავ-თავიანთ კამბალებს, ორაგულებს, კიბორჩხალებსა და ღლავეებს; ისმის დილისწირვის ზარები, დანების სალესის სტვენა...

პლატერო მაინც ტოკავს. დამფრთხალი გამომხედავს დროდადრო. რატომღაც გარეტებული ვართ ორივე...

– პლატერო ჩემო, მგონი, ეგ შავი ვირი სულაც არ იყო მართლა ვირი...

გაოჩნებული პლატერო ისევ აიტანა ძაგძაგმა. შიშით გამომხედა დარდიანმა და შავნაღვლიანმა და თხრილისკენ გაექანა.

თავისუფლება

გზისპირა ყვავილების თვალღერებაში გავერთე. უეცრად მზერა მომტაცა თვალისმომჭრელმა ჩიტმა. ცვარნაყრილი მწვანე მოლიდან ცაში აიჭრებოდა და ძირს ენარცხებოდა ფეხდაბორკილი. ჩუმად ვუახლოვდებით. წინ მე მივიჩქარი, პლატერო უკან მომდევს. იქ, გადარდილულში, წყაროსთვალთან, ონავარ ბავშვებს უკვე დაუგიათ მახე. ამ საცოდავს ყოველ შეფრთხილებაზე სტკივა და უნებურად ეძახის, უხმობს თავის ზეციურ თანამოძმეთ.

სხივნათელი, კამკამა დილა ლურჯად მჭვირვალეს. ჟივილ-ხივილი იფრქვევა მახლობელი ფიჭვნარიდან. ჭიკჭიკი და გალობა ხან მატულობს, ხან მინელდება, არ ცხრება და ეხმატკბილება ზღვიდან ოქროსფრად შემოციმციმებულ ნაზ სიოს, რომელიც ხეთა კენწეროებს ატოკებს. არადა, ზედ მახესთანაა მიამიტ მგალობელთა საბრალო გუნდი!

პლატეროს მოვახტი, ქუსლი ვკარიდა ფიჭვნარისკენ გავუტიე, ჩამობურულ ტევრში შევაჭენე და ავტეხე ყვირილი, მღერა, ტაშისცემა. პლატერო დაფეთდა და აყროყინდა. გამყივანად და ომახიანად შემოსძახა კიდევ და კიდევ. ექო გამოეპასუხა საიდანღაც, თითქოს უღრმესი ჭიდან. ჩიტებს ჟრიამული არ შეუწყვეტიათ, ისე აიშალნენ და მახლობელი ჭალაკისკენ გაფრინდნენ.

ანცი ბაღლების ბუზლუნი უკან მოვიტოვეთ. პლატერომ თავისი გაბურძგნილი დრუნჩი მადღიერებით ისე მომიცაცუნა მკერდზე, რომ გული შემეკუმშა.

მონებილეთა მოღვა

– შეხე, პლატერო, რამსიგრძეზე გაჭიმულან! თაკარა მზეში ფილაქანზე განოლილი ქანცმილეული ძალლის კუდივით არ ნაგრძელებულან?!

ახალგაზრდა ქალი, ტალახით შეზედილ ქანდაკებას რომ ჰგავს, გამურული ქოთანით შავ ხელს რამდენზეც მიანვდენს, ექაჩება და გლეჯს გამხმარი შამბის ღეროებს. მისი შალის კაბის წითელ-მწვანე კონკებიდან გამოულწევია სპილენძისფერ სიშიშვლეს. პატარა გოგო, – გოგო კი არა, თმების ბლუჯა, – კედელზე ნახშირით ჯღაბნის რალაცას უხამსსა და უგვანს. პირალმა განოლილი ბიჭი თავს იქცევს ღნავილით და მუცელზე იფსამს. აი ისე, აუზი გაგახსენდება თავის შადრევნიანად. კაცი და მაიმუნი იქექებიან: ერთი ბურღლუნით იფხანს აბურღულ საქორჩეს, მეორე ნეკნებზე ისე იგლასუნებს თითებს, თითქოს გიტარის სიმებზე ათამაშებდეს.

დროდადრო კაცი წელში სწორდება, წამოიძარება, ზლაზენით გადის შუა გზაზე და უსულგულოდ შეაჟღარუნებს დაირას. თან აივნისკენ უჭირავს თვალი. ქალი წაიმღერებს რალაცას, გულის გამანვრილებელს, ერთფეროვანსა და შეუწყობელს. თან შიგადაშიგ დაუცაცხანებს ბიჭუნას, რომელიც მას ფეხებს უბრაგუნებს. თავის ჯაჭვზე ბევრად მსუბუქი მაიმუნი ყირამალა გადატრიალდება უდროო დროს და იმწამსვე იწყებს თხრილში რაიმე საკბილოს ძებნას.

სამია... სადგურის რეისმა უკვე აათავა ნუევას აღმართი. მზე... თაკარა მზე... მეტი არაფერი...

– პლატერო ჩემო, აგერაა ოჯახური იდილია... მუხასავით ქმარი – ქორრიფხანია, ცოლი – ვაზის ღერწვით ზედ მიგრეხილ-მიტმასნილი, გოგო-ბიჭი – მოდგმის გასაგრძელებლად და ერთიც – პანია, ჩია მაიმუნი, რომელიც მათთვის საკვებს შოულობს და თან რწყილებს იხილავს.

გულის სწორი

ზღვიდან მონაბერი ზეფირი შეუყვება მენამულ ფერდობს, შეუქროლებს მწვერვალებს, შესცინის თეთრად მიმოფრქვეულ ყვავილებს, იხლართება ფიჭვის შიმელებში, აფრასავით ბერავს და ძენძავს ლაჟვარდისფრად, ოქროსფრად, ვარდისფრად მოციმციმე აბლაბუდებს. ნაშუადღევს აქეთ ზღვიდან შემონაქროლი ქარი მოუძღვის მწუხრს. გულს ახარებს მზე და ზეფირი.

ცქვიტად, ხალისიანად მიმაჩაქჩაქებს პლატერო, გეგონება, ბუმბულივით მსუბუქი ვიყო. ისე მკვირცხლად შევუდექით ბექობს, თითქოს თავქვე ვეშვებოდეთ. შორს, ფიჭვნარს იქით, თრთის და ლაპლაპებს ზღვის უფერული ზოლი. კუნძულზე ვართ თითქოს. დაბლა, მწვანე მდელოზე, ჩირგვებთან ცმუკავენ დაბორკილი ვირები.

საამო ჟრჟოლამ გადაუარა ველ-მინდვრებს. უეცრად პლატერო ყურებს ცქვეტს, ნესტოებს ბერავს, დრუნჩს ზედ მოჭუტულ თვალებამდე აინაოჭებს და გადმოყრის ლობიოსავით ჩალაგებულ დიდ ყვითელ კბილებს. გეშს იღებს, ყოველი მხრიდან გამოარჩევს და ხარბად იყნოსავს შიგ კაკალ გულში შემოღწეულ მძაფრ სუნს. ჰო, იქაა, იმ გორაკზეა მისი გულის სწორი, კოხტად, ნაცრისფრად გამოირჩევა ლაჟვარდი ცის ფონზე. ერთად შენივთებული ორი ყროყინი, ორი მჭახე გადაძახილი, შუქიანი დღის ნათელს ეხეთქება. შეერთხმებულმა გამყივანმა გადახმიანებამ ჩანჩქერივით ჩამოიქუხა.

სანყალი პლატერო! სხვა გზა არაა, უნდა შევაფერხო მისი სატრფიალო ზრახვები... და... მასავით დანადვლიანებულმა მინდვრის ტურფამ გამოგვაყოლა თავისი გიშრის თვალები, რომლებშიც არემარე ჩა-

ხატულიყო... შიშველი ხორცის იდუმალო ყივილო,
ამოდ ბორგავ და ფორიაქობ ზიზილებით მოფენილ
ველზე!

გაქსუებული პლატერო ზანტად მიჩაქჩაქებს, ყოველ
ნამს შეიძლება უკან გაბრუნდეს. მისი შეყოვნებული
ჩორთი და მისი ფლოქვების თანაზომიერი ტყაპუნი
საყვედურივით გაისმის:

- რო-გორ მი-მტყუ-ნე,
- რო-გორ მი-მტყუ-ნე...

წურბულა

დადექი! ეს რა ამბავია შენს თავს, პლატერო, რა დაგემართა?

პლატეროს სისხლი სდის პირიდან, ჯლოყინებს და სვლას ანელებს. წამში ვხვდები ყველაფერს. ამ დილას, ფიჭვთან რომ ჩავიარეთ, პლატერო წყაროს დაენაფა. ყოველთვის ისეთ ადგილს არჩევს, სადაც წყალი კამკამაა და თანაც კრიჭაშეკრული სვამს. მაგრამ, ეტყობა, ენაზე ან სასაზე მაინც აჰყვა წურბულა.

– მოიცა, შე კაცო, დამანახვე, რა გჭირს!

მედროგე რაპოსოს ვეძახი საშველად. მან ნუშებზე გადმოჭრა, ჩამოირბინა და ორივენი ერთად ვცდილობთ, პირი დავალებინოთ პლატეროს. ვერაფერს გავხდით. გეგონება, შედუღაბებული ჰქონდეს ყბები. გული მწყდება, რომ პლატერო არც ისე გონიერი ყოფილა, მე რომ მეგონა. რაპოსომ მსხვილი ჭიგო გადატეხა და შეეცადა პლატეროსთვის ყბებშუა შეეკვებებინა. ეს იოლი როდი იყო. პლატერომ თავი მალლა აიშვირა, ყალყზე შედგა, განზე გახტა, აბორგდა... ბოლოს მედროგემ დრო უხელთა და ჯოხმა გვერდიდან შეაღწია პლატეროს ყბებშუა. რაპოსო მოახტა პლატეროს და, პირიდან რომ ვერ გადმოეგდო, ორივე ხელით თავისკენ მოქაჩა ჯოხის ბოლოები.

სწორედ ასეა, გაბერილი შავი წურბულაა! მაკრატელივით მოვიმარჯვე ვაზის ორი ლერწი და მოვაცილე წურბულა. გატიკნილ მონითალო-მოყანგისფრო ტომსიკას ჰგავს, შავი ღვინით სავსე ტიკივითაა; ნითელი დოლბანდის დანახვებაზე გაბლენძილი ინდაურის დაბერილ-დანითლებულ ჩიჩვირს ჰგავს ამ ბღღვრიალა მზეში. ვირუკებს რომ სისხლს აღარ სწოვდეს, ზედ წყაროსთან შუაზე ვაპობ წურბულას და წამში პლატეროს სისხლით იღებება პატარა ნაკადულის აქაფებული ჩქერი.

სამი ბერიქალი

– აქეთ, პლატერო, აქეთ, განზე გავდგეთ, წამო, გზა ვუტიოთ საბრალო ბერიქალებს.

სანაპიროდან უნდა მოდიოდნენ, ან ეგებ – მთებიდან. ერთი ბრმაა, დანარჩენ ორს ხელი შეუშველებია. ექიმთან თუ მიდიან, დონ ლუისთან, ან ეგებ ლაზარეთისკენ მიემართებიან. შეხე, რა ფრთხილად მიიწევენ წინ, თავს როგორ ევლებიან უსინათლოს, თითქოს ერთი სიკვდილის მომლოდინე იყოს სამივე. ხედავ, პლატერო, განვდილი ხელებით თითქოს განზე სწევენ ჰაერს. უცნაურად, ალერსით გზიდან არიდებენ ყოველ განსაცდელს, ყვავილებით გადაპენტილ პანია რტოსაც კი.

მოისვენე, შე კაცო, ნუ ცმუკავ, თორემ ჩაგორდები! დააყურე, რა სევდაა მათ საუბარში. ბოშები არიან. კოპლებიან ბრიალა კაბებსაც ხომ ხედავ? ნელში გამართულან, ამ ხანშიც კი შერჩენიათ თვალტანადობა. შუადღის პაპანებაში მტვერში იხრჩობიან მინით მოთხვრილები, გაოფლილები, ნვირიანები. და ჩამომჭკნარ ბერიქალებს მაინც ემჩნევათ გადავლილი სილამაზე, როგორც უცრემლო მწარე მოსაგონარი.

შეხე, პლატერო, სიბერეს როგორ ეშხიანად დაატარებენ სიცოცხლის შესაგებებლად. ატანილნი არიან გაზაფხულით, ჟამით, როცა ჩახჩახა მზის მთრთოლარე ნათელში ოქროსფრად ყვავის ბირკა.

ურიკა

ამასწინანდელი კოკისპირული წვიმებით მოდიდებულ ლელესთან, რომელსაც აგერ ზვრებამდე მიეღნია, ლიაში ჩაფლულ დანჯღრეულ ურიკას ნავანყდით. ფორთოხლითა და თივით ისე დაეტვირთათ, ლამის აღარც კი ჩანდა. იქვე ცრემლად იღვრებოდა, ნაშველებას ცდილობდა და თავისი ნორჩი მკერდით ვირუკას უბიძგებდა ჩამოკონკილი ტურტლიანი გოგო. ვირი კი, ვაი რომ, პლატეროზე მჭლეც იყო და უღონოც. გულამომჯდარი გოგონას სლუკუნსა და შეძახებაზე ვირი ამაოდ ეჯაჯგურებოდა ურიკას. ქანცი ჰქონდა განყვეტილი. ზაფხულობით მოღლილი ქარი რომ ყვავილებს შეეხიზნება და ჩადგება, ან ბალღს რომ თავისი სითამამის შესაფერი ღონე არ გასწვდება, ასე იყო სწორედ.

ხელი ნავუთათუნე პლატეროს და რის ვაი-ვაგლახით შევაბი თავის ჩია მოძმესთან ურიკაში. დაყვავება... შეგულიანება... და პლატერომ ერთი გაქაჩვით ლაფიდან ამოათრია ვირი ურიკიანად და ფერდობს შეუყენა.

ღმერთო ჩემო, როგორ გაიღიმა გოგონამ! ლეგა ღრუბლებში ქარვის ნამსხვრევებად დაფშენილი ჩამავალი მზე განთიადივით აკიაფდა მის წვირიან ცრემლებში.

სიხარულით გულაჩუყებულმა გოგონამ გამომინოდა ორი მოზრდილი ფორთოხალი, მკვრივი და მძიმე. გამოვართვი მადლიერმა და ერთი გაძვალტყავებულ ვირუკას მივეცი სანუგეშოდ, მეორე – პლატეროს ჯილდოდ.

პური

თუ გახსოვს, პლატერო, ამას წინათ გითხარი, მოგერის სული და გული ღვინოა-მეთქი. არა. მოგერის სული და გული პურია. თვით მოგერიც თავთუხის პურივითაა: შიგნით თეთრია და ფაფუკი, გარედან ოქროსფერია და მკვრივი. ჩვენი მზეც ხომ დაბრანულ პურის კვერსა ჰგავს.

შუადღეზე მზე რომ დააცხუნებს, მთელ სოფელს ბული ასდის, ფიჭვისა და ცხელ-ცხელი პურის სუნი დგება. თითქოს მთელი სოფელი პირს აბჩენს და ერთი ვეება პირი ლოლნის ერთ უშველებელ პურს. პურია ყველაფერში: ზეითუნის ზეთში, ბოსტნეულის შეჭამანდში, წველა ყველში, ყურძნის მტევანში. ყველაფერი კოცნასავით გემრიელია. პურია ყველაფერი: ღვინოც, სანებელაც, შაშხიც და თვითონ პურად პურიც. ხმელა პური თავისთავად იმედია, ოცნებით ნალოლიავები...

ჩამოივლიან მეპურეები, ღრიჭოდ დატოვებულ ყოველ კართან შეაჩერებენ ცხენს, ტაშს შემოჰკრავენ და დაიძახებენ: „მეპურეე!“ მერე დაბრანული შოთები და ფუნთუშები ბრაგაბრუგით იყრება კალათებში, რომელთაც შიშველი ხელი დასწვდება ხოლმე. ნაზუქები ცვივა ფუნთუშებზე, კვერები – ბლითებზე...

უპოვარ-უქონელთა ბავშვები წამში გაჩნდებიან ჭიშკრის ცხაურთან, კარის ურდულთან; ჩამორეკავენ ზარს და აცრემლებულები წამღერებით ევედრებიან შინ შეკეტილებს: „პუური, ცოოტა პუური!“

აგლაე

რა მშვენიერი ხარ დღეს, პლატერო! მოდი ჩემთან... ამ დილაადრიან რა დღე დაგანია მაკარიამ! ყველაფერმა, რაც თეთრი გაქვს და რაც – შავი, ისე გამოანათა და ისე გამოიზინდა, როგორც დღე რომ გაკამკამდება, ან ღამე რომ გამჭვირვალდება ხოლმე ნანვიმარზე. რა სანახავი ხარ, პლატერო!

ოდნავ შეცბუნებულია და ნელა მოიწვეს ჩემკენ. ნაბანავები პლატერო ჯერ ხეირიანად არ შემშრალა. ისეთი სუფთაა, შიშველ გოგონასავითაა. ცისკარივით გამოანათა პლატეროს თავმა. დიდი ცოცხალი თვალები ისე უზინავს, თითქოს გრაციათაგან ყველაზე უნორჩესს ებოძებინოს მისთვის ლაზათი და მგზნებარება.

ამას ყველაფერს კიდევ ვეუბნები პლატეროს. სინაზემ და სიყვარულმა ისე ამიტანა, რომ თავზე ნავეტანე პლატეროს და ჩემკენ შემოვებრუნე. ვულიტინებ, ხელებს ვუთათუნებ. თვალებს დაბლა ხრის, მისი ორი ყური არ მეპუება მხოლოდ, ყურები თლა მიძალიანდება ოდნავ. არ მიცილებს. თავს გამოითავისუფლებს, განზე გახტება, მერე მოულოდნელად გაიტრუნება ონავარი ლეკვივით.

– რა სანახავი ხარ, შე კაცო! – ვიმეორებ.

პლატერო ახლებში გამოწკეპილი ღატაკი ბავშვივითაა, უცხოობს, უხერხულად და გაუბედავად გარბის, თან თვალებით მესაუბრება და გამომცქერის. ყურები გათქვამს მის სიხარულს. მერე ყურდება და თავს იკატუნებს, თითქოს გომურის კართან წინკნიდეს ფერად-ფერად ჭარპატელებს.

აგლაე – მომნიჭებელი სინაზისა და მშვენიერებისა, მიყრდნობია ფოთლების, ნაყოფისა და ბელურების სამმაგი ვარჯით დამშვენებულ ვეება მსხალს, ღიმმორეული შეჰყურებს ამ სანახაობას და თავად ღამის გაუჩინარებულა ამონათებული დილის მზის სიმჭვირვალეში.

მთის მწვერვალზე გახარებული ფიჭვი

სადმე შევჩერდები და, ჩემო პლატერო, სულ მგონია, რომ მთის მწვერვალზე, ფიჭვის ძირას, ვჩერდები. ქალაქს მივალ, სიყვარული მენვევა თუ დიდება, – სულ მგონია, რომ შევალნიე მის ვეება სიმწვანეში, რომელიც უხვად იღვრება უკიდევანო ლაყვარდოვანი ცის თეთრი ღრუბლებიდან. იგი კაშკაშა შუქურადაა აზიდული ჩემი ცხოვრების ბობოქარ ზღვებში. ასევე იმედია იგი შფოთიან ქარიშხლებში თავთხელზე შეხიზნულ მოგერელ მეზღვაურთათვის. იგი საიმედო დასასრულია ჩემი ძნელი დღეებისა. დგას მწვერვალზე, რომლის ორნოხებიან მენამულ კალთას ზანტად მიუყვებიან სანლუკარისკენ გზად მიმავალი ბოგანოები.

რა ძალით ვივსები ყოველთვის, როცა წამომავიდება და გულს მომეფონება ხოლმე! ერთადერთს მას არ შეუწყვეტია ზრდა ჩემს დავაჟკაცებასთან ერთად. ისიც იზრდებოდა, უფრო და უფრო დიდდებოდა. გრიგალმა რომ ტოტები ჩამოაყეფა და ჩამოაჭრეს, ასე მეგონა, ხელ-ფეხი წამაცალეს. ზოგჯერ რაღაც ტკივილი წამომივლის ხოლმე და მეჩვენება, რომ ფიჭვის სტკივა.

მას ისეთი საზეო, ისეთი დიდებული სიტყვები შეშვენის, როგორც ზღვას, როგორც ზეცას, როგორც გულს. ისევე როგორც ზღვაზე, როგორც ცისქვეშეთში, როგორც ჩემი სევდიანი გულის სიღრმეში, – ნლების მანძილზე ფიჭვის ჩრდილქვეშ ღრუბლების თვალიერებაში კაეშანი განუქარვებია კაცთაგან მრავალს. როცა ფიქრებს შევყვები, როცა წარმოსახვები უნებლიეთ წამომეშლებიან, ან იმ წუთებში, როცა საგნებს შინაგანი მზერით ვჭვრეტ, მთის მწვერვალზე წამომართული ფიჭვი მარადიულობის ხატად მესახება. იგი უფრო დიდია და ირწევა, მიხმობს, რათა შევისვენო მის სიმშვიდეში – ცხოვრების გზებზე ჩემი ხეტიალის ქეშმარიტ და მარადიულ დასასრულში.

ღარბონი

ღარბონი, პლატეროს ბეითალი, ჩვენი მურემა ხარივით ვეებაა, საზამთროსავით წითელია, ას ოც კილოს ნააჭარბებს წონით და, – ჩემი ცხოვრება ლამის გავლიეო, – ამბობს.

რომ ლაპარაკობს, დანჯღრეულ ძველ პიანინოსავით ტოვებს ბგერებს. ზოგჯერ სიტყვის მაგიერ ფშვინვა აღმოხდება და სათქმელს ნაეშველება თავის კანტურით, ხელების ქნევით, ძაგძაგით, ხველებითა და ცხვირსახოცში პურჭყებით. ეს სანახაობა ვახშმობამდე გასტანს ხოლმე.

არც წინა კბილები შერჩა და აღარც უკანა. პურის გულის მეტს ვერაფერს ჭამს, ოღონდ ჯერ მოფშვნის, ხელში მოაგუნდავებს და, სანამ ყანყრატომი გადაუძახებდეს, მთელ საათს ატრიალებს პირში. შემდეგ ისევ მოაგუნდავებს, შემდეგ – ისევ. ღრძილებით ლოღნის და არწივის ჩარბივით მოკაუჭებულ ცხვირზე ედება გაბუდებული წვერი.

აკი ვთქვი, მურემა ხარივითაა-მეთქი. ზღურბლთან თუ დადგა, მთელ კარს გმანავს. პლატერო პატარა ბავშვივით უჩუყებს გულს. ყვავილს ან ჩიტს რომ დაინახავს, სიცილი აუტყდება, პირს დააბჩენს, თავს ველარ იკავებს, ჩაბჟირდება და ეს უთავბოლო სიცილ-ხორხოცი ყოველთვის ტირილითა და სლუკუნით მთავრდება. ბოლოს ჩანყნარდება და ძველ სასაფლაოს გახედავს:

– ჩემი გოგო, ჩემი საცოდავი გოგო...

ბავშვი და წყალი

მზით გადახრუკულ, მიყრუებულ მტვრიან ეზოში – ისე მტვრიანში, რომ ფეხაკრეფით თუ გაივლი, მაშინაც კი ბუქი ავარდება და თვალები მტვრით აგვესება, – ბავშვია წყაროსთან. ეს არის ლალი და ხალისიანი ერთობა, თუმცა თავისი სამყარო აქვს ორივეს. დახამშული ადგილია. ერთი ხეც კი არსადაა, მაგრამ გულში აღწევს, ენაზე გადგება, თვალეში გეხატება ულურჯეს ცაზე სხივით წარწერილი სიტყვა: *ოაზისი*.

დილიდანვე უსაშველოდ ცხელა. წმინდა ფრანჩესკოს ტაძრის ეზოში ჭრიჭინობელა ხერხავს და ხერხავს ზეთისხილის ხეს. თაკარა მზე თავზე აჭერს ბავშვს. ის კი ვერც ამჩნევს, წყლით არის მოცული. ბიჭი მინაზე განოლილა, პეშვი შეუშვერია მოჩუხჩუხე ნაკადისთვის. წყალს მის ხელისგულზე აღუმართავს სიგრილისა და სინატიფის მთროთოლარე სასახლე. აღტაცებული ბავშვი შავი თვალეებით გაფაციცებით ჩასჩერებია სასახლეს. თან თავისთვის რალაცას ბურტყუნებს. მეორე ხელს ხან აქ შეიყოფს კონკეებში, ხან იქ და იქექება. სასახლე სასახლედ რჩება, თან ყოველ წამს ახლდება. ზოგჯერ ირყევა კიდეც. მერე ბიჭი მოიკუნტა, დაიძაბა და გაიტრუნა, რათა მისი სისხლის ტოკვას ისევე არ წაეშალა მოხელთებული ჩქერის პირველი სახე, როგორც ციცქნა კრისტალს – კალეიდოსკოპის ხატები.

– არ ვიცი, პლატერო, თუ მიმიხვდები, რასაც ახლა გეტყვი: ამ ბავშვს ჩემი სული უჭირავს ხელში.

მეზობრობა

ჩვენ მშვენივრად შევეწყვეთ ერთმანეთს. ნებაზე მივუშვებ ხოლმე და მუდამ იქ მივყავარ, სადაც მომესურვილება.

მწვერვალზე გახარებულ ფიჭვს მივადგებით და... იცის პლატერომ, როგორ მინდა მოვეფერო, ხელი მოვუთათუნო მის ტანს, ცას შევაჩერდე ფიჭვის ვეება ვარჯიდან, რომელშიც ნათელია ჩალვრილი. პლატერომ იცის, როგორ მიყვარს ის საცალფეხო ბილიკი, ხასხასა მდელიოზე ძველისძველი წყაროსკენ რომ მიიკლაკნება; იცის, რომ ჩემთვის დღესასწაულია გორაკზე შეფენილი ფიჭვნარიდან მდინარისთვის თვალის შევლება, რომ შორიდანვე მიხმობს მალლარი ტყე, ანტიკური გარემოს მსგავსი. პლატეროს ზურგზე იმედიანად ჩამთვლემს ხოლმე. ვიცი, სადმე საამურ ადგილას გამეღვიძება.

პლატეროს ისე ველოლიავები, როგორც ბავშვს. როცა გზა გაძნელდება და ოღროჩოღროებზე სვლა დაუძძიმდება, ჩამოვქვეითდები, რომ შელაგათი მივცე. ვკოცნი, ველაზლანდარები, ვაჯავრებ კიდევც... კარგად იცის, რომ მიყვარს და გულში არ იხვევს წყენას. პლატერო ისე მგავს და ისე განსხვავდება ყველასაგან, რომ მგონი, ჩემი ოცნებებითაც კი ოცნებობს.

ცელქი ბიჭი რომ დადინჯდება, ასე მოდრკა და მომენდო პლატერო. არ მეურჩება. ვიცი, რომ მისი ბედნიერება ვარ. ისე შემეთვისა, გაურბის სხვა ვირებსაც და სხვა ადამიანებსაც.

ნანინა

მენახშირის გოგონა, მონეტასავით ლამაზიცა და ჭუჭყიანიც, შავ თვალებს აკვესებს. ჭვარტლით აქვს მომურული სისხლივით წითელი ტუჩები. ჩამომჯდარა ქობის კართან კრამიტზე და თავის უმცროს ძამიას ურწევს.

მოციმციმე მაისია, მზის გულივით მწველი და ჩახჩახა. შუქჩაღვრილ სიმშვიდეს არღვევს გარეთ ცეცხლზე შემოდგმული კოჭობის თუხთუხი. ცხენების შეწყვილების ჟამია და იალალებიდან მოისმის ფაშატულაყთა შეჭიხვინება. ზღვიდან მონაბერმა ზეფირმა ხალისიანად შეიქროლა ევკალიპტის ტევრში.

ტკბილად, გრძნობამორევით ღლინებს გოგონა:

*„დააიძინე, პაანანიინავ,
მწყემსის სააუნჯეო...“*

სიჩუმეა... ქარი არწევს ხის კენწეროებს...

*„დააიძინე, პაანანიინავ,
მეც მეძინებაო...“*

ნიავი მოირხევა... პლატერო ფრთხილად მიიკვლევს გზას დანახშირებულ ფიჭვებში. ნელა უახლოვდება გოგონას, უეცრად წვება შავ მინაზე და პატარა დედის ნანინაზე ბავშვივით იძინებს.

ჩემი პოსტს

ეს ხე, პლატერო, ეს აკაცია, მე თვითონ დავრგე. ხე კი არა, ცეცხლი იყო, მწვანე ცეცხლი! გაზაფხულიდან გაზაფხულამდე ტანს ისრულებდა და ახლა თავზე გადმოგვფარებია თავისი ხშირი ფოთლებით, რომლებშიც ჩამავალი მზის სხივები ატანს. ამჟამად გამოკეტილ ამ სახლში როცა ვცხოვრობდი, ეს ხე ჩემი პოეზიის ყველაზე ნაღდი ბურჯი იყო. აპრილი ფირუზისფრად რთავდა, ოქტომბერი ოქროთი ამკობდა და მისი ყოველი ტოტისთვის თვალის ერთი შეველებაკ კი მახალისებდა, თავისი უმანკო ხელით თითქოს შუბლზე მეხებოდა მუხა. რა ნაზი, რა წერნეტა, რა მშვენიერი იყო მაშინ!

დღეს კი, პლატერო, ლამის მთელ ეზოს დაჰპატრონებია, განზე გასულა. როგორ გაბარჯულა! არ ვიცი, ნეტა გამიხსენებს? გულიდან გადამშორდა. გადასხვაფერებულა. სხვა ხე მგონია. ვიდრე მივიწყებული მყავდა, ვიდრე ჩემთვის ლამის აღარც კი არსებობდა, გაზაფხული წლიდან წლამდე თავისი ნებისამებრ ცვლიდა და ჩემს გუნება-განწყობაზე სულაც არ ნაღვლობდა.

არაფერს აღარ მეუბნება ახლა, თუმცა ხეა, ჩემი დარგული ხე. თუნდაც ერთხელ რომ მიუაღერსო ხეს, შენი სანდომელა ხდება, გრძნობით გივსებს გულს. ეს ხე კი, ხე, რომელიც ასე მიყვარდა და ასე შევეთვისე, – არაფერს მეუბნება შეხვედრისას. დარდის ამშლელია ეს. ეჰ, აღარ ღირს ამაზე ლაპარაკი! მზის შუქი რომ ჩაიკრიფება, დაისი და აკაცია ერთმანეთს რომ შეეზავება, აღარც მაშინ ჩანს რტოზე ჩამოკიდებული ჩემი ქნარი. ამ მშვენიერ ლორთქო ყლორტს ლექსი აღარ მოაქვს ჩემთვის. ხის ვარჯში ჩაღვრილი სხივის ჭიატი აღარ აღმიძრავს ფიქრებს. არადა, რამდენჯერ მოვსულვარ აქ, ყოველდღიურობას გამოვრიდებოვარ და აქ შემოვხიზნივარ ჰარმონიულ სიმარტოვეზე ოცნებებს, ხალისიანსა და სურნელოვანს. ახლა, ჩემო პლატერო, ცუდად ვარ, მცივა. სამორინიდან, დუქნიდან ან თეატრიდან რომ მინდოდა ხოლმე გაქცევა, სწორედ ისე მინდა ახლა აქაურობას გავეცალო.

ჭლებიანი

ფერმკრთალი, სახეგაცრეცილი და ნაღვლიანი იჯდა სკამზე, თეთრად შეფეთილ ცივ საწოლ ოთახში. დამღრალ ნარგიზს ჰგავდა გოგონა. ექიმს ეთქვა, ამ გრილი მაისის მზიან დღეს სუფთა ჰაერზე გავლა მოგიხდებოდაო. ვერ შეიძლო თურმე სანყალმა.

– ხიდამდე ძლივს მივედი, სენიორ, ხომ იცით, აქვე ორიოდ ნაბიჯზე რომ ხიდია. სული შემეხუთა, სუნთქვა შემეკრა...

ზოგჯერ ზაფხულში ნელი ქარი რომ უეცრად ჩაწყნარდება და ჩადგება, ასე ჩაუნყდა წვრილი და მისუსტებული ბავშვური ხმა.

პლატერო გაგასეირნებს-მეთქი, შევთავაზებ. ზურგზე რომ შეაჯდა, ღმერთო ჩემო, სიცილმა როგორ გაუცისკროვნა ჩამკვდარი სახე! როგორ გამოანათა შავმა თვალებმა, თეთრმა კბილებმა!

თავ-თავიანთი კარის ზღურბლზე ჩვენს საყურებლად გამოეფინნენ მეზობლის ქალები. პლატერო ფრთხილად მიაბიჯებდა, თითქოს ესმოდა, რომ ზურგით მიჰქონდა შუშასავით გასაფრთხილებელი რამ, ნაზი ზამბახი. გოგონას თეთრი სადა კაბა ეცვა, მონტემაიორის ღვთისმშობელს რომ აცვია, სწორედ ისეთი. ნელზე წითელი ზონარი ერტყა. ხურვებამ და ჩასახულმა იმედმა მთლად გადაასხვაფერა... ანგელოზმა ჩაიარა პატარა ქალაქში და სამხრეთისკენ ზეცაში მიმავალ გზას დაადგა.

თქორი

პლატერო, მოდი, დაველოდოთ საზეიმო ეტლებს. მოვლენ და მოიყოლებენ დონიანის შორი ტყის გუგუნს, ანიმას ფიჭვნარის იდუმალებას, მადრესისა და ფრესნოსის ქალების სიგრილეს. მოჰყვებათ ჯორების სუნიც.

გამოკობტავებული და გახალისებული პლატერო თან გავიყოლე წყაროსქუჩელი გოგოების შესაქცევრად. გოგოებს თავი მოეყარათ კირით შეთეთრებულ დაბალ ჩარდახქვეშ. შევარდისფრებული ღრუბლებით მობურული ჩამავალი მზე თითქოს ცახცახით ღაფავდა სულს. საკირის ყორეზე გავჩერდით. აქედან ხელისგულზე იყო მთელი გზა.

უკვე გამოჩნდნენ, აღმართს შეუყვანენ ეტლები. მონითალო ღრუბელი მიიზღაზნებოდა ცაზე და თქორავდა გადამწვანებულ ზვრებს. ხალხს არც აუხედავს უინჟლიანი ცისკენ.

ჯერ მოდიან მავრული წესით აკაზმულ, ფაფარდანულ ვირებზე, ჯორებზე, ცხენებზე შემომსხდარი მექორნინე წყვილები: შეღერებული, მოსხეპილი ჭაბუკები და თვალტანადი ქორფა ასულები. თვალისმომჭრელად არიან მორთულები. ჩორჩქოლით მოიწვევენ, უკიდევანო სიხარულით არიან ატანილები. აყალმაყალით, ხმაურით მოემართება შემთვრალი მაყრიონის ეტლი. მათ უკან, თეთრჩარდახიან ეტლში სხედან შავტუხა, მკვრივი, გათქვირული გოგოები; დაირებს აჟღარუნებენ და გაჰკვივიან სევილიურ ჰანგებს. კიდევ და კიდევ ცხენები, კიდევ და კიდევ ვირები...

– დიდება როსიოს ღვთისმშობელს!* – გაყვირის ჯარჩი, – თავმოტვლეპილი, ნითური, ხმელ-ხმელი კაცი, რომელსაც ზურგზე დიდი სომბრერო აქვს მოგდებული და ხელთ უპყრია უზანგზე ჩამობიჯგებული ოქროს კვერთხი. ბოლოს გამოჩნდა ორი აბრაშა ხარი. ქედი ეღრიცებათ უღელში უთანაბროდ შებმულთ. მღვდელმთავრებს ჰგვანან. მორთულნი არიან მბზინვარე ჭრელი შუბლსაკრავებით, რომლებიც ნაპერწკლებად ისვრიან ჟინჯლით შემღვრეული მზის შფოთიან სხივებს. ამეთვისტოთი და ვერცხლით შეჭედილი თეთრი ეტლი ყვავილებით ისეა დახუნძლული, რომ შემჭკნარ ბაღს ჰგავს. შიგ ზის ყოვლადნმიდა.

მოისმა მოგუდული ჰანგი, შორეული ზარების რეკვა, საზეიმო რაკეტების ბათქი და ჩაფხუტებზე ქვების ბრაგაბრუგი.

უცებ პლატერომ შეატყუპა წინა ტოტები და, – ღმერთო ჩემო, მისი კიდევ ერთი საოცარი უნარი! – ქალივით დაიჩოქა მდაბლად, კრძალვით, სასოებით.

* როსიო – სოფელი მოგერის სამხრეთით, სადაც ყოველწლიურად ზეიმობენ ღვთისმშობლობას. როსიოში ტრადიციული დღესასწაული სამ დღეს გრძელდება. ახლომახლო რაიონებიდან თავს იყრის უამრავი ხალხი. ამასთანავე rocío ნიშნავს თქორს. ამიტომაცაა მინიატურაში თქორი და ჟინჯლიანი ცა.

რონსარი

პლატეროს ავშარა შევხსენი და ზიზილებით აჭიატებულ მდელიოზე მივუშვი საბალახოდ. თვითონ კი ფიჭვის ძირას ნამოვნიეჟი, მავრული ხურჯინიდან ამოვიღე პატარა ნიგნი, გადავშალე მონიშნულ ადგილას და დავინყე ხმამაღლა კითხვა:

*„მაისში ვარდი გადაიფურჩენა,
განთიადის ცა დაჯაბნა ფერით,
განყრა ზეცა და...“*

მალლა, ზედა ტოტზე, დახტის და ჟღურტულეებს პატარა ჩიტი. მზე ოქროსფრად აელვარებს ჩიტუნიასაც და მწვანე კენწეროსაც, რომელიც ისე ირწევა, თითქოს ოხრავდეს ფიჭვი და თავს აქნევდეს. ფრენა-ფრენასა და ჭიკჭიკს შუა ისმის თესლის კნატუნი. საუზმობს ჩიტუნია.

„განყრა ზეცა და მისი მშვენება...“

გემის ცხვირით რალაც დიდი და თბილი უეცრად მომიახლოვდა და მომედო მხარზე. პლატეროა. ეჭვი არაა, ორფევისს ქნარმა აუშალა საღერღელი და ჩემთან ერთად მოუნდა კითხვა. და ვკითხულობთ:

*„მაისში ვარდი გადაიფურჩენა,
განთიადის ცა დაჯაბნა ფერით,
განყრა ზეცა და მისი მშვენება
გააფერმკრთალა ცვრის საბურვ...“*

მაგრამ პატარა ჩიტუნია მხომ მაღიმაღლ უნდა ჩამოსკინტლოს. და უცებ ლექსის რითმა დაფარა ყალბმა ნოტმა.

რონსარს ალბათ უეცრად სულ მიაგინყდა თავისი სონეტი და საიქიოში გულიანად გადაიხარხარა.

სურათების კაცი

უცებ ქუჩის სიჩუმეს ანგრევს დოლის ბრაგაბრუგი. ჩახრენნილი და აკანკალებული ხმით ვილაც გაყვირის. ბავშვები კისრისტეხით ჩამორბიან თავდაღმართში: „სურათების კაცი! სურათების კაცი!“

ქუჩის კუთხეში დასაკეც სკამზე დევს მომცრო მწვანე ზანდუკი. ვარდისფერი ოთხი ალამი აქვს კიდევებში დატანებული. ლინზა მზისკენაა მიშვერილი. მოხეტიალე მოხუცი დოლს უბრაგუნებს. უფულო ბავშვები გატრუნულან და გარს უვლიან ყუთს. ზოგს ჯიბეში აქვს ხელები, ზოგსაც ზურგს უკან შემოუნყვია. უცებ მოქანდა ბიჭი, ხელისგულზე ხურდა ფული უდევს. წრე გაარღვია და თვალები მიანება ლინზას...

– ახლა გამოჩნდება... გენერალი პრიმი... თავისი თეთრი ცხენით! – ამოღერლა გაბეზრებულმა ბერიკაცმა.

– ბარსელონას ნავსადგური! – ისევ დასცხო დოლს.

მოიჩქარიან ბავშვები. ფულს უწვდიან მოხუცს და ინთქმებიან თვალიერებაში, ჩქარობენ თავ-თავიანთი ფანტაზიის ყიდვას.

– ახლა მოჩანს... ჰავანის ციხესიმაგრე! და ისევ დოლის ბრაგუნია.

პატარა გოგონასა და ფინიასთან ერთად პლატეროც მიდის სურათების სანახავად. ბავშვებს შუა თავს გაყოფს და ხალისობს. ბერიკაცი პლატეროს ეხუმრება:

– მოიტა ფული!

უფულო ბავშვები ნაძალადევად იცინიან და მოხუცს შეჰყურებენ რიდით, ვედრებით, ლიქნით.

ყვავილი ზმის პირას

რა წმინდაა, რა მშვენიერი, პლატერო, გზისპირას გახარებული ეგ ყვავილი! ჯგლეითა და ჩოჩქოლით გვერდით ჩაუვლიან ხარები, თხები, ცხენები, ადამიანები. ის კი ისევ ისე ყელყელობს, ნაზი და ნატიფი, ვარდისფერ-იისფერი. განმარტოებით ამოზრდილა და ამორხეულა თავის პანია ბელტზე. დგას უწმინდურებისგან ნაუბილწავი, სუფთა.

ყოველდღე, აღმართს რომ შევუყვებით და ბილიკით მოკლეზე მოვჭრით, იმ სიმწვანეში გამოანათებს. ჩიტიც რომ შეეჩვია! მივუახლოვდებით და... გაფრინდება. ნეტა რატომ?! ზაფხულის ღრუბელი კამკამა წყლით გაალიცლიცებს ხოლმე პანია ჯამივით. მშვიდად იტანს ფუტკრის ფათურს და პეპლის ფანცქალს.

ჩემო პლატერო, სულ რამდენიმე დღის სიცოცხლე აქვს, მაგრამ თავს სამუდამოდ დაგამახსოვრებს. მისი სიცოცხლე შენი გაზაფხულის ერთ დღესავითაა, ჩემი სიცოცხლის ერთი გაზაფხულივითაა... პლატერო ჩემო, ამ ღვთაებრივი ყვავილის სანაცვლოდ რას არ მივცემდი შემოდგომას, რომ იგი დაენარჩუნებინა უჭკნობ ლიტონ ხატად ჩვენი მარადიული გაზაფხულისა.

ლორდი

– არ ვიცი, პლატერო, ფოტოსურათის გარჩევა თუ შეგიძლია. ვაჩვენე რამდენიმე უბირ კაცს და ვერაფერი გააჩნის. მოკლედ, პლატერო, ეს არის ლორდი, პატარა ფინია, ფოქსტერიერი. რამდენჯერ მიხსენებია შენთან. აგერ, ხომ ხედავ, მარმარილოს ფილებით მოგებულ შიდაეზოში ნემსინვერას ქოთნებს შუა მოკალათებულა ყურთბალიშზე და ზამთრის მზეს ეფიცება.

საცოდავი ლორდი! სევილიიდან ჩამოვიყვანე, როცა იქ ფერწერას ვსწავლობდი. თეთრი იყო, ქათქათა. ჩახჩახა მზეში ლამის უფერულიც კი ჩანდა. მთლად მრგვალი იყო, ქალის ბარძაყივით ჩაპუტკუნებული, ცქაფი, კლდის ნაპრალიდან გადმომსკდარი წყლის ჩქერივით დაუდეგარი. აქა-იქ ფარვანებივით აჩნდა შავი ხალები. მისი ორი თვალი – ეს იყო მოკიაფე სიღრმე კეთილშობილებისა. ზოგჯერ რალაც შეუჩნდებოდა, უეცრად დაბზრიალდებოდა შიდაეზოს შროშანებში, რომლებიც მაისში ყველგან ყვაოდნენ, ჩარდახის ფერად შუშებში მოჭიატე მზისგან ნითლად, ლურჯად, ყვითლად ღალანებდნენ და დონ კამილიოს დახატულ გვრიტებს ჰგვანდნენ... ხან კიდევ ბანზე აძვრებოდა და ჟივილ-ხივილს შეუყენებდა თავ-თავიანთ ბუდეებში ჩანყნარებულ ნამგალა ჩიტებს... ყოველ დილა ცისმარეს საპნით ბანდა მაკარია და ლეკვი სულ ბზინავდა, სხივს ისროდა და ისე კრიალებდა, როგორც ჩვენი სახურავის ქონგურები ცის ლაჟვარდში.

მამა რომ მომიკვდა, ლორდი მთელ ღამეს ფხიზლობდა კუბოსთან. დედაჩემი რომ ლოგინად ჩავარდა, განვა მის საწოლთან და ასე მთელ თვეს ინვა უსმელ-უჭმელი...

ერთ დღეს მითხრეს, ცოფიანმა ძალღმა დაკბინაო... ძველ ციხე-გალავანთან რომ დუქანია, იქ უნდა დააბა, ფორთოხლის ძირას, კაცთაგან განაპირებითო...

უკან მოიხედა, პლატერო, ამ შუკას როცა გაუყენეს... მისი თვალები, მისი გამოხედვა ახლაც გულს მისერავს. ეს ისევეა, ვარსკვლავი რომ ჩაქრება, მაგრამ მისი სხივი რომ მაინც ცოცხლობს, მაინც კიაფობს და არყოფნას რომ არ ეპუება განწირულებისგან გამძაფრებული ძალისხმევით... ყოველთვის, როცა რაიმე ამქვეყნიური მატკენს გულს, თვალწინ წარმომიდგება სავალი გზა სადღეხვალის ყოფიდან მარადიულობისკენ, ნაკადულიდან მთის მწვერვალზე გახარებული ფიჭვისკენ... და თავს შემახსენებს ლორდის გამოხედვა, როგორც ნანვიმარზე დარჩენილი ღრმა ნაკვალევი.

ჭა... როგორი ჭახუნა სიტყვაა, როგორი ღრმა სიტყვა, გრილი და მწვანედ ჩაბნელებული! იტყვი და, თითქოს ეძგერება, ეჯახება, ჭრის შავ მინას, რომ გზა გაუხსნას ანკარა ცივ წყალს.

ჩახედე. ზედ ნამონვდილი გაბარჯღული ლედვი შემოშენებულ გვიმს ჩაზრდია და დაუბზარავს კიდევ. თან როგორ ამშვენებს ჭას! შიგ ჭაში, ზედ ხელის მიტანებაზე, ჩამწვანებულ ქვებში ლურჯი ყვავილი გაშლილა და აფრქვევს სურნელს. ოდნავ ქვემოთ მერცხალს გაუმართავს ბუდე. უფრო ქვევით ჩრდილში დანთქმულა ზურმუხტის სავანე – მოსარკული ტბა. ტბა წყნარია, მაგრამ ქვას თუ ესვრი მის სიმშვიდეს, განყრება და გუგუნს შემოგაგებებს. სულ ქვევით ცაა.

ლამდება და იქ, დაბლა, ფსკერზე, ინთება მთვარე. მძივებად მოფანტული ვარსკვლავები ირწვევიან. რა სიჩუმეა! სიცოცხლე ამ მრუმე შორეთის გზებით გვტოვებს. ადამიანის სულიც ჭით შედის ბნელეთის სიღრმეში და გააღწევს წყვდიადის იქით. ასე მგონია, ჭის ჯურღმულიდან წამოიმართება დიადი სული ღამისა, სამყაროს იდუმალებათა გამრიგე. ჭა ჯადოსნური მდუმარე ლაბირინთია, სურნელოვანი დაბურული ნალკოტია, ჯადოსნური და მომაჯადოებელი დარბაზია!

– პლატერო ჩემო, ოდესმე თუ გადავეშვები ამ ჭაში, იცოდე, დასახრჩობად კი არა, – ვარსკვლავის მოსახელთებლად.

წყურვილითა და სიცხით დაოსებულმა პლატერომ ხმა აიმაღლა. მერცხალი დაფრთხა და ჭიდან უჩუმრად ამოფრთხილდა.

ბარბარი

კირით გადათეთრებულ მიხვეულ-მოხვეულ ვინ-რო ქუჩას იისფერი გადაჰკრა ჩახჩახა მზემ და ლაჟ-ვარდმა ცამ. ქუჩის ბოლოს შავად ჩამოგვალული კოშკია, სამხრეთის მხარეს დახეთქილი და ზღვიდან მოვარდნილი ქარისგან ჩამოშვავებული. ამ ქუჩით ნელა მოდიან ბიჭი და ვირი. ჯიჯგვი ბიჭია. თავი ნამდვილი კაცივით უჭირავს. ზურგზე დიდი სომბრერო აქვს მოგდებული და თვითონ იმ სომბრეროზე უფრო პატარაა. მთიელი ბიჭი მთლად მოცულია თავისი გულისნადებით და ემღერება:

*„...გებვენე და გემუდაარე,
კაცი დავილაალე...“*

ავშარამოფოლხვებული ვირი წინკნის ქუჩის განაპირას შემორჩენილ მტვრიან ბალახს. გარგართ დატვირთულ ვირს საპალნე ფერდებზე სცემს ნელ ბიძგებად. დროდადრო ბიჭი თითქოს ფხიზლდება და უბრუნდება ქუჩის სინამდვილეს, უცებ ჩერდება, ტალახიან შიშველ ფეხებს გააბაჯიჯებს, თითქოს დაიბიჯებს ძალის მოსაკრებად, ტუჩებთან მიტანილ ხელებს წაიშველიებს, რომ ხმას სიხაფე შემატოს, და გამყივანად, წამღერებით გაყივის:

– გარგაარი! – და „ა“-ს რომ წააგრძელებს, ხმას ბავშვურად წაუნვრილებს.

და მერე, თითქოს გარგარის გაყიდვა „სწადდეს არღარა“, – როგორც იტყოდა პადრე დიასი, – ისევ ფიქრებში ინთქმება და თავის ბოშურ სიმღერას უბრუნდება:

*„არ გემდღური, არ გაყვედრი,
არ მიგიიძღვის ბრაალი“.*

ბიჭი აზრმიუტანებლად არაკუნებს ჯოხს კენჭებზე...

ახალგამომცხვარი პურისა და დამწვარი ფიჭვის სუნია. ნელმა სიომ ჩამოუქროლა ქუჩას. დედოზარმა

დარეკა, სამი საათი გვამცნო. მომცრო ზარი შეეხმიანა. მერე ზეიმის ჯარჩის მოძახილმა მოხეტეილი წყლის ზავთივით ჩაახშო საყვირის ხმაც და საფოსტო ეტლის ზანზალაკებიც, რომელთაც შუა ქალაქში ჩაინკარუნეს და ორად გააპეს მიძინებული პატარა ქალაქის მდუმარება. შორს, კრამიტის სახურავებს იქით, ჰაერი ლივლივებს და გეჩვენება, რომ ზღვა ღელავს, ლაპლაპებს, ზღვის სუნიც კი აღწევს თითქოს. მაგრამ უკაცრიელია ეს ზღვა. ტალღების მოსაწყენი ერთფეროვნება და სიმარტოვეა მხოლოდ.

ბიჭუნა ისევ წაიღო გარინდებამ. მერე ისევ გამოერკვა და დაიძახა:

– გარგაარი!

პლატერო გაოჩნდა. თვალს არ აცილებს ბიჭს, ყნოსავს და ერჩოლება ვირს. ნაცრისფერი წყვილი თავის რაღაცნაირი აქნევით, ვერც კი ვიტყვი, – როგორით, აი, თეთრმა დათვებმა რომ იციან, ისეთით, – მშვენივრად უგებს ერთმანეთს.

– კარგი, პლატერო, კარგი, ვეტყვი მაგ ბიჭს, მომცეს თავისი ვირი, შენ კი იარე შარავზეზე და ყიდე გარგარი... გინდა?

ტლინკეპი

მონტემაიორის ფერმაში მივდიოდით. მოზერებს დაღავენ იქ. მოკირწყლული შიდაეზო ნაშუადღევის უკიდევანო ლურჯი ცის ქვეშ ზანზარებდა გაუხედნელი ულაყების ჭიხვინისა და ბორგვისაგან, ქალების ხალისიანი კისკისისა და ანრიალებული ძაღლების გაბმული ლავლავისაგან. პლატერო კუთხეში ფორიაქობდა.

– შე კაცო, ეგებ ვერც კი შეძლო ჩვენთვის ფეხის აწყობა, ეგებ ჯერ პატარა ხარ... – ვეუბნები.

ისე შორს დაიჭირა და ისე გაცეცხლდა, რომ ჩვენი უბნის „შერეკილს“ ვთხოვე, ზურგზე შემოჯდომოდა პლატეროს და გამოგვყოლოდა.

... რა სახალისოა ხასხასა მოლზე ჯირითი! დატბორილ მშვენიერ ნაპირს მზე ოქროთი ავარაყებდა. მიმოზნეულ გუბეებში, როგორც სარკის ნამსხვრევებში, ირეკლებოდა მიტოვებული წისქვილები. ჭენებით გახელებულ ცხენებს გაჩქარებული ჩინდრიკით კვალში ედგა პლატერო. რიოტინტოს ორთქლმავლის არ იყოს, სულ უფრო და უფრო სწრაფად უნდა ეჩაქჩაქა, რომ არ ჩამოგვრჩენოდა და გზაზე მარტო არ დარჩენილიყო „შერეკილის“ ანაბარა. უეცრად თოფის დაჭექებასავით გაისმა. პლატერო დრუნჩით გავაზე ნატანებოდა ნაცრისფერ კვიცს. ჰოდა, იმან ტლინკეპი ჰყარა. ყურადღება არავის მიუქცევია. არავის შეუნიშნავს, პლატეროს წინა ტოტიდან სისხლი რომ სდიოდა. ჩამოვქვეითდი, ნარი და ძუა შევგრიხე და გახეთქილ ძარღვზე გადავუჭირე. მერე „შერეკილს“ ვუთხარი, შინ წაეყვანა.

უკან გაბრუნდნენ ზანტად და ნაღვლიანად. სოფლისკენ გაემართნენ, მშრალ ხევს გაუყვნენ. თავს ჩვენკენ აბრუნებდნენ, გამოსცქეროდნენ გაჭენებულ იორლებს.

დავბრუნდი თუ არა, პლატეროს მივაშურე. უგუნებოდ დამხვდა. ტკივილით იყო შენუხებული.

– ეჰ, ხომ ხედავ, არ შეგძლება კაცებში გარევა და მათთან ერთად წასვლა-წამოსვლა. – ვუთხარი.

ვიროგრავია

ლექსიკონში ვკითხულობ: „ვიროგრავია – (არსებითი სახელი, ირონიული შეფერილობით) ვირის აღწერილობა.“

საბრალო ვირო! რა კარგი, რა კეთილშობილი, რა გამჭრიახი ხარ! ირონიულიო... რატომ? რომელი აღწერილობა შეიძლება იყოს შენი შესაფერი? შენი საკადრისი აღწერილობა ხომ გაზაფხულის ერთი საოცარი ზღაპარი იქნება! ნეტა კარგ ადამიანს „ვირი“ უწოდონ! ნეტა ოჩან ვირს „ადამიანი“ დაუძახონ! ირონიულიო... და ეგ შენ გეხება, შენ, ასე გონიერს, მოხუცისა თუ ბავშვის მოყვარულს, ნაკადულისა თუ პეპლის მოკეთეს, მზისა თუ ძაღლის თანამზრახველს, ყვავილისა თუ მთვარის მეგობარს; შენ გეხება, ასე თვინიერსა და ჭკვიანს, დარდიანსა და გულისხმიერს, შენ – ველ-მინდორთა მარკუს ავრელიუსს...

პლატერომ, ცხადია, ყველაფერი გაიგო და შემომანათა თავისი შუქიანი დიდი თვალები, რომლებშიც სინაზე და ძლიერება იყო ჩაბუდეებული. ამ თვალებში, მოშავო-მომწვანო ცარგვალივით ამობურცულ თვალებში, ანთია მოკაშკაშე მზე. ეჰ, მაგ შენმა მშვენიერმა გაბურძენილმა თავმა ნეტა იცოდეს, რომ სამართალს ვეძებ მისთვის! ნეტა იცოდეს, რომ ბევრად ვჯობვარ ლექსიკონის შემდგენლებს, რომ შენნაირი ვარ ლამის!

ჰოდა, წიგნის აშიაზე მივანერე: „ვიროგრავია – (არსებითი სახელი, გადატანითი მნიშვნელობით, ცხადია, ირონიულად) აღწერა იმ უტვინო ადამიანებისა, რომლებიც ლექსიკონებს ადგენენ“.

საუფლო ღვთისმეტყველება

ის იყო, ბაღიდან ვბრუნდებოდით წყაროს ქუჩით, რომ ნაკადულების მხრიდან სამჯერ შემოგვესმა ზარების რეკვა. პატარა თეთრი ქალაქი შეძრა თითბრის სეფეზარის გრგვინვამ. ზარის მოძახილი თითქოს ბრუნავდა, რიალებდა დღის სინათლეში შავ ნაპერწკლებად მიმოფრქვეულ შუშხუნებს შორის და მჭახე მუსიკის მეტალისებურ ზრიალს ერთოდა.

კირით ახლახან შეთეთრებული ქუჩა ჟანგისფერი საღებავით მოელამაზებინათ, გადაემწვანებინათ, ალვის რტოებითა და ლელქაშით მოერთოთ. ფანჯრებზე ჩამოეფარებინათ ბრონეულისფერი ქამხა, ყვითელი სტავრა, ცისფერი ატლასი. მგლოვიარეთ შავარშიიანი ჯვალო გამოეფინათ სარკმლებში. განაპირა სახლებს იქით, შემორკალულ სტოასთან, გამოჩნდა სარკეებით მოოჭვილი ჯვარი, რომელიც ჩამავალი მზის ელვარებასაც ირეკლავდა და კელაპტრების ალსაც. წითელი კელაპტრები სისხლის ნვეთებად ეღვენთებოდა ჯვარს, პროცესია ნელა მოემართებოდა. მენამული დროშა მოუძლოდა წმინდა როკეს – ხაბაზთა მფარველს, ფუმფულა ფუნთუშებით დახუნძლულს; წმინდა ტელმოს – მეზღვაურთა შემწეს, ხელთ ეპყრა ფირუზისფერი ბაირალი და ვერცხლის ხომალდი; ყვითელდროშიან წმინდა ისიდორეს – მხვნელთა და მთესველთა მეოხს, ხარ-ურემი ეჭირა; აქ იყო ფერად-ფერადი უამრავი ალამი, უამრავი წმინდანი; წმინდა ანა სათუთად მოძღვრავდა ყრმა მარიაძს; აქვე იყო სახემოქუფრული წმინდა იოსები და ყოვლადწმიდას ლაჟვარდისფერი ხატება. სულ ბოლოს სამოქალაქო გვარდიის თანხლებით მოჰქონდათ მწიფე ბრონეულებითა და ზურმუხტისფერი მკვახე მტევნებით შემკული, ფაქიზად მოჭედილი ვერცხლის სანანილე. ზეციური ღრუბლის ფთილებივით ადიოდა ზევით საკმევლის ბოლქვები.

მწუხრის მოახლოებასთან ერთად უფრო და უფრო იხვეწებოდა და სიღიადე ემატებოდა ანდალუსიური კილოკავით წარმოთქმულ ფსალმუნთა ლათინურს. მდინარის მხარეს ვარდისფრად ჩანათებული მზე თავის აღმაცერ სხივებს ფშვნიდა და ნაპერწკლებად მიმოფანტავდა ძველებური ოქროთი შემკულ ბისონებსა და ოქრომკედით ნაგვირისტებ ოლარებზე. ზევით, აღისფრად აბრიალებული სამრეკლოს ირგვლივ, ოპალივით კრიალა ივნისის ბინდში, მტრედები თითქოს ყვავილწნულებს გრეხდნენ აელვარებული თოვლის ფანტელებისაგან.

სიჩუმე ჩამოვარდა. პლატერომ დაიყოყნა. მისი სათნო განწყობაც შეუერთდა ზარების რეკვას, მაშხალების ტკაცანს, ლათინურს, მოდესტოს ორკესტრის ხმიანობას. ყველაფერი ერთად შეეზავა დღის ნათელ იდუმალებას და ყროყინი ნელ-ნელა განაზდა, დატკბა, გასათუთდა, გაღვთაებრივდა...

ბასპირნება

სიამოვნებით მივუყვებით ზაფხულში ჯიქათი გადაფარულ ვაკე გზებს! ხან ვკითხულობ, ხან ვლიღინებ, ხან კი ლექსებს ვეუბნები ზეცას. პლატერო წინკნის გზისპირებში შემორჩენილ შემქნარ ბალახს, მტვრიან ბაღბას, გადაყვითლებულ მჟაუნას. ცოტას დადის, მეტწილად ერთ ადგილას ინაცვლებს ფეხს. ნებაზე მყავს მიშვებული.

თვალს ახარებს საოცრად ლურჯი, ლურჯისლურჯი ცა, ნუშის ჩამოხუნძლული ტოტებით მომშვენებული. მზეკაბანი დასთამაშებს ჩაყურებულ ყანებს. ნიავი არ იძვრის და მდინარეს სამიდღემჩიოდ დააჩნდა უძრავი თეთრი იალქანი. ხანძრის სქელი კვამლი ღრუბლის შავ ფთილებად დაემჩნა მთებს.

ცოტა გვაქვს სავალი. ჩვენი გზა ფერით უთვალავი სიცოცხლის ერთ წყნარსა და სადავ დღესა ჰგავს. ჩვენს გზაზე არც ზეცის დიდებულებაა, არც ზღვათა უკიდევანო სივრცეები, საითაც მდინარეებს მიეჩქარებათ, – და არც მწველი ვნება.

ფორთოხლის ბაღების სურნელმა მოაღწია. საქაჩავის ხალისიანი ჭრიალიც მოისმა. პლატერო სიხარულით აყროყინდა და ტლინკების ყრას მოჰყვა. ლიტონი ყოფითი ბედნიერება! საგუბარიდან ვავსებ ჭიქას და დაგემოვნებით ვისრუტავ სველ სიგრილეს. პლატერო დრუნჩს ყოფს წყალში, მოჩრდილულ ადგილას, და ცოტ-ცოტას ხვრეპს ხან აქ, ხან იქ. ირჩევს, სადაც უფრო კამკამაა...

მამლები

მართალი ვითხრა, არც კი ვიცი, პლატერო, რას მივამგვანო ეს უსიამოვნო გრძნობა... ჭიატი ოქროშერთული სინითლისა, თანაც ისეთი, სულ რომ არ ახლავს ზღვის ან ცის ლაყვარდის ფონზე აზიდული ჩვენი დროშის ლაზათი და დიდებულება. მგონი, კორიდის ლურჯ ცაზე აფრიალებულ ბაირაღს უფრო უნდა ჰგავდეს... ან კიდევ – უშნოდ შეღებილ რკინიგზის სადგურებს უელვიდან სევილიამდე. გალდოსის წიგნების ყდებზე წითელ-ყვითელ უშნო ნახატებსაც მაგონებს, კიდევ – არყის ფარდულების რეკლამებს, აფრიკულ საბრძოლო ჩანახატებს... ისეთივე უსიამოვნო გრძნობა მეუფლება, როგორსაც ყოველთვის მგვრიდა ბანქოს დასტაზე უნიჭოდ მიხატული მენახირეთა ოქროსფერი დამლები, თუთუნისა და ქიშმიშის კოლოფების მოხატულობა, ღვინის ბოთლების ეტიკეტები, საზღვაო სკოლის სიგელები, შოკოლადის ჭყეტელა ქაღალდები...

ნეტა რისთვის მოვედი აქ, რამ მომიყვანა? ზამთრის თბილი შუადღე მოდესტოს ორკესტრის კორნეტივით ტკბილია და მყუდრო. ღვინის, შებოლილი ძეხვისა და წეკოს სუნია... აგერ აქ არიან დეპუტატი და ქალაქისთავი, აგერაა ელ ლიტრიც – პენიანად გამონკეპილი ჩაფსკვნილი უელველი ტორერო... რა პატარაა მამლების ასპარეზი და თან როგორი მწვანეა! ხის ხარხასს შემოსჯარვიან კაცები, სასაკლაოზე დახვავებულ ძროხის ან ღორის შიგანს მიუგავთ სახეები. თვალები ჩასწითლებიათ ღვინისგან და ამღვრეული გულის აფორიაქებული ძგერისგან. მჭახედ ყვირიან ეს თვალები... ჩახუთულია... ვინრო და დახშულია მამლების სამყარო.

ნელა ადის მაღლა მოლურჯო კვამლის ბოლქვები და აბრიალებული სხივები ისე სერავს მათ, თითქოს მზე მქრქალ შუშაზე ხატავდეს. ეგ საწყალი ინგლისური

მამლები! ეს ორი ამაზრზენი, მრისხანე და ბოროტი სისხლისფერი ყვავილი! ერთმანეთს სპობენ, გლეჯენ, მაღლა ხტებიან, რომ ერთმანეთს წააჭარბონ, დაქორწინონ და დაბუმბლონ ერთმანეთი; შემოჯარული ადამიანების მზერას იტაცებენ, ადამიანთაგან იმუხტებიან სიძულვილით და ერთმანეთს სერავენ ლიმონისფერი დეზებით... ანდა ბოლმით. არც ყივიან, არც თვალში იხედებიან, აქ აღარც არიან თითქოს...

მაგრამ მე რილასთვის ვარ აქ, ან რატომ ვწუხვარ ასე? არ ვიცი... ზოგჯერ უსაზღვრო სევდით გავაყოლებ თვალს ჰაერში აფრიალებულ ნითელ ნაფლეთს. მეჩვენება, რომ ესაა მდინარეში შემორჩენილი ნავის იალქანი. ხან მგონია, რომ გამოფეთქილ ფორთოხლის ხეს ვხედავ, თეთრი ყვავილებით გადაპენტილ ხეს, რომელიც სურნელს აფრქვევს თაკარა მზეში... რა ბედნიერებაა, იყო აყვავებული ფორთოხლის ხე, იყო ლალი სიო, იყო მაღალი მზე! – ხმიანობს ჩემი სული.

...და მაინც ფეხს არ ვიცვლი აქედან...

ღამლეა

მშვიდი და მომთენთავი მწუხრის ჟამია. სულსა და გულს ეამება ფიქრი შორეულ და ბუნდოვან მოსაგონარზე, ხეირიანად გაუცნობიერებელზე. უცნაურ ნეტარყურობას მოუცავს და მოუჯადოებია მთელი სოფელი, თითქოს მიულურსმავს ჯვარზე – ძნელ და დარდიან საფიქრალზე.

ეს-ესაა გამოციმციმებული ვარსკვლავების შუქზე მოყვითალო გლუვ ბორცვებად ჩანს კალოებზე დახვავებული ხორბალი. თავთუხის მძაფრი სუნია. ქანცგანყვეტილი და ძილმორეული მლენავები ღილინებენ; წინკარში და ზღურბლზე ჩამომსხდარი ქვრივები ფიქრობენ თავ-თავიანთ მიცვალებულებზე, რომელთაც აქვე ახლოს სძინავთ, ეზო-კარის გადაღმა. ბავშვები ჩრდილიდან ჩრდილში ისე დახტუნავენ, თითქოს ჩიტები დაფართხალებდნენ ხიდან ხეზე.

შელამების ბინდში კირით შეფეთებულ ღარიბულ სახლებსლა შერჩათ სითეთრე. ახლა მათ სინითლე შეუნთო ქუჩის ფარნებმა. დროდადრო ბინდბუნდში გამოიძურნებიან ჩამუქებული, მდუმარე, გაცრეცილი აჩრდილები: რომელიღაც მათხოვარი, ვიღაც პორტუგალიელი ოხერმოხეტე, მიწის მუშად ან ეგებ საძარცვადაც ჩამოსული. მათი შემზარავი იერი როგორ შეუთავსებელია იმ სინაზესთან, რომელშიც იისფერმა ბინდმა ნელა და შემზარავად გაახვია შეჩვეული გარემო... ბავშვები იფანტებიან და ჩაბნელებულ ჭიშკრებთან ისმის იდუმალი ჩურჩული: „ვიღაც კაცები თურმე ბავშვების ქონს ადნობენ მეფის ჭლექიანი ასულის გადასარჩენად“.

ბეჭედი

საათის ფორმა ჰქონდა, პლატერო, გახსნიდი ვერცხლის პანანკინტელა კოლოფს და იისფერ მაუდზე ისე იდო, თითქოს ჩიტი მჯდარიყო თავის ბუდეში. რა სიხარული იყო! დაიდებდი ხელზე, მიიჭერდი და ვარდისფერ, გლუვ და წყლტუ ხელისგულზე წამში ჩნდებოდა დაბეჭდილი:

**ფრანსისკო რუის
მოგერი**

რამდენჯერ მიოცნებია ჩემი სკოლის მეგობრის, დონ კარლოსის, ამ ბეჭედზე! ზემოთ, ჩემი სახლის სხვენზე, ძველი სანერი მაგიდის უჯრაში მივაკვლიე შტამპს. შევეცადე გადამეკეთებინა, ჩემი სახელი ამომეტვიფრა. არ გამოდგა. არ ივარგა ანაბეჭდმა. არ იყო იმ ბეჭდისნაირი – წიგნზე, კედელზე, სხეულზე – ყველგან ასე იოლად რომ ტოვებდა კვალს:

**ფრანსისკო რუის
მოგერი**

ერთ მშვენიერ დღეს არიასთან ერთად ჩვენსა შემოიარა სველიელმა მოხეტიალე ოქრომჭედელმა. რა შესანიშნავი სახაზავები, ფარგლები, რა ფერადი საღებავები, რა ბეჭდები ჰქონდა! სხვადასხვა ფერის, სხვადასხვა ზომისა და მოყვანილობისა! დავფშვენი ჩემი ყულაბა და იმ ფულით შევუკვეთე ბეჭედი: ჩემი სახელი, გვარი და ჩემი ქალაქი. როგორ გაიჭიმა ის ერთი კვირა! საღამო ჟამს ფოსტის ეტლი რომ ჩამოივლიდა, რა ბაგაბუგი გაუდიოდა გულს! ძილი არ მეკარებოდა.

წვიმაში სიმწრის ოფლს მასხამდა, ფოსტალიონის ფეხის ხმა რომ თანდათან მიწყებოდა. ბოლოს, ერთ სალამოს მომიტანა. ეს პატარა მოწყობილობა ყველაფრის მაგერი იყო: ფანქრისაც, კალმისაც, ლუქისაც და, რა ვიცი, კიდევ რილასი არა! დააჭერდი და გაჩნდებოდა კრიალა, მკაფიო ანაბეჭდი.

ნეტა სახლში რაიმე თუ დამირჩა დაუბეჭდავი?! რაც ჩემი არ იყო, ისიც. ვინმე მთხოვდა ბეჭედს და:

– ფრთხილად, გაფუჭდება!

– რა გულდასაწყვეტია...

მეორე დღეს რა ხალისით წავიღე სკოლაში ყველაფერი – წიგნები, ხალათი, სომბრერო, ფეხსაცმელები... და ხელები – წარწერით:

**ხუან რამონ ხიმენესი
მოგერი**

ლეკვებიანი კალღი

ახლა, ჩემო პლატერო, მე შენ გიამბობ, მონადირე რომაა, ლობატო, იმისი ძუკნას ამბავს. იცი შენ ეგ ძაღლი, გინახავს, რამდენჯერ შემოგხვედრია შარაგზებზე. ხომ გაიხსენე? აი, მოთეთრო-მოოქროსფრო ძაღლი, მაისის ღრუბლიანი ცის დასავალს რომ ჰგავს. ჰოდა, ოთხი ლეკვი დაუყრია. სალუდამ, მერძევე დედაკაცმა, დაავლო თურმე ოთხივეს ხელი და მადრესში თავისი ქოხისკენ გაუტია. ბიჭი უკვდებოდა თურმე და დონ ლუისს უთქვამს ლეკვის ნახარში ასვიო. მშვენივრად იცი, რა მანძილია ლობატოს კარ-მიდამოდან მადრესის ხიდამდე ბოგაზე გავლით.

პლატერო, ძუკნა ძაღლი თურმე მთელ დღეს ცოფიანივით დაძრწოდა, შინ შეირბენდა და უკან გამორბოდა, გზებზე ყოფილა გაბმული, გორაკებზეც დანრიალებდა, გამვლელ-გამომვლელს ყნოსავდა თურმე. მწუხრის ზარების დროს თვალი მოუკრავთ დარაჯის ჯიხურთან, უნახავთ ფურნესთანაც, ნახშირიან ტომრებზე აბოტებულა და შეჰყმოდა თურმე ჩამავალ მზეს.

შენ კი იცი, რა შორია ენმედიოს ქუჩიდან ძელის ბოგამდე... იმ ღამეს ოთხჯერ წასულ-წამოსულა და ყოველ ჯერზე, პლატერო, ლაშებში სჭერია თითო ლეკვი. გამთენიისას კარი რომ დაუფელავს ლობატოს, ლეკვებს გადაფოფრილი ძაღლი დახვედრია ზღურბლთან. ვარდისფერი ძუძუები დაჰბერვოდა, ძაგდაგებდა და ნაზად შესჩერებოდა პატრონს.

ის ღა ჩვენი

პლატერო, ნეტა საით გააქანა ის ქალი მზისგან ალაპლაპებულმა შავმა მატარებელმა, ბექობიდან ჩრდილოეთისკენ რომ მიაპობდა ქულა ღრუბლებს.

ჩვენ ვიდევით ქვემოთ, ყვითლად მოღალანე და მოშრიალე ყანაში, რომელსაც ამ შუა ივლისში ყაყაჩოები შეშხეფებოდა. ნაცრისფერი გვირგვინიც დაესხა ზოგს. ცისფერი კვამლის ბოლქვებიც ხომ გახსოვს? გახსოვს, მზე და ყვავილები რომ დაგვიჩრდილა უცებ და მერე უკვალოდ რომ გაქრა?

ნამით გაელვებული ოქროსფერი თმა და შავი პირბადე?! ზმანებას ჰგავდა, ფანჯრის გაჩქარებულ ჩარჩოში გამომკრთალს.

ალბათ გაიფიქრა ქალმა: „ნეტა ვინ უნდა იყვნენ თალხით მოსილი ეს სევდიანი კაცი და ვერცხლისფერი ჩოჩორი?“

ვინ უნდა ვიყოთ? ვინა და... – ჩვენა ვართ. ასე არაა, პლატერო ჩემო?

ბელურები

ღრუბლიანი გათენდა წმინდა იაკობის დღე. ცა თითქოს თეთრი და რუხი ბამბის ფთილებითაა მოფენილი, ყველა წირვაზეა. ბაღში დავრჩით ბელურები, პლატერო და მე.

ბელურები! როგორ შესევანი ხვართქლას, როგორ ფლურტულეხენ! პანია ნისკარტები არ ცხრებიან. ღრუბლებს აქა-იქ წვეთები სწყდება და მეჩხერად წვიმს. ერთი ტოტზე ჩამოჯდა, მაშინვე აფრინდა და თრთოლა შეატოვა რტოს; მეორემ ცის ნაფლეთი შესვა ჭის გვიმზე დაქცეული წყლიდან; ერთიც წინკარის ჩარდახზე შეხტა, შემჭკნარ ყვავილებში, რომლებიც ღრუბლიან დილას გამოეცოცხლებინა.

დალოცვილი ჩიტები! მათ არ იციან დაწესებული დღესასწაულები. წირვის ზარების ლალი და ბუნებრივი ერთფეროვნება არაფერს აუნყებს მათ, რაღაც ბუნდოვან ბედნიერებას მხოლოდ. ხარობენ, ხალისობენ, კმაყოფილები, უზრუნველები. არც საბედისწერო ვალდებულებები აკისრიათ, არც ოლიმპო იციან და არც ჯოჯოხეთი, იმედს რომ უსახავს ან შიშის ზარს რომ სცემს დაბეჩავებულ ღარიბ-ღატაკებს. თავისი ზნის მეტი არავითარი სხვა ზნეობა მათ არ გააჩნიათ. ცის ლაჟვარდია მათი ღმერთი. ესენი ჩემი ძმები არიან, ჩემი ღვიძლი ძმები.

დაეხეტებიან. არც ფული აქვთ, არც ბარგი-ბარხანა. სახლ-სამყოფელს იცვლიან, როცა მოეპრიანებათ. გუმანით აგნებენ ნაკადულს, იოლად პოულობენ შეფოთლილ სიმწვანეს. ფრთებს გაშლიან და... ბედნიერები არიან. მათთვის სულერთია შაბათი და ორშაბათი. ჭყუმპალაობენ, სადაც მოესურვებათ და როცა მოესურვებათ. არც სახელი აქვს მათ სიყვარულს, არც რაიმენაირი ზღუდეები.

ადამიანები, ბეჩავი ადამიანები, საკვირაო წირვაზე რომ წავლენ და კარებს გაიხურავენ, ბელურები – ურიტუალო სიყვარულით და ხალისით ატანილები – ჟივილ-ხივილით მოედებიან გამოკეტილი სახლების ეზო-ყურეს. და აგერ, ბაღში, ერთი საკმაოდ გასახელებული პოეტი და ერთი სათნო ვირუკა, – შენ ხომ სულ ჩემთანა ხარ, პლატერო! – თვალს ადევნებენ და ძმურად შეჭხარიან მათ.

ზრასკო ველეს

დღეს სახლიდან ფეხს ვერ მოვიცვლით, პლატერო. სწორედ ამნუთას მოედანზე წავიკითხე ქალაქისთავის ბრძანება: „უალიკაპო ძალლი თუ გამოჩნდება ჩვენს დიდებულ ქალაქ მოგერში, იმავ წამს დაიხვრიტება ჩემი წარმომადგენლების მიერ“.

ეს იმას ნიშნავს, პლატერო, რომ ჩვენს ქალაქში ცოფი გაჩნდა. ნუხელ გაისმა სროლა. ფრასკო ველეს შექმნილი ლამის მოქმედი სამოქალაქო გვარდია ისროდა მონტურიოს მხრიდანაც, ციხესიმაგრეიდანაც, გალავნიდანაც.

ღია ფანჯრიდან მომესმა, ლოლილია შერეკილმა ხმამალლა რომ თქვა, ქალაქში ცოფიანი ძაღლების ჭაჭანება არ არის, ჩვენს ახლანდელ ქალაქისთავს თავისი წინამორბედის, ვასკოს, მსგავსად უნდა, ლოლილია შერეკილი მოჩვენებასავით გამოანყოს, რომ ადამიანები დაფრთხნენ, მერე სროლით დაშინდნენ, სახლებში შეიყუყონ, თვითონ კი მარტო გემოზე გამოთვრეს აგავისა და ლელვის არყით.

მაგრამ სიმართლე რომ გამოდგეს და ცოფიანმა ძაღლმა რომ დაგკბინოს? ამის გაფიქრებაც კი არ შემიძლია, პლატერო!

გაფხული

სისხლი წვეთებად სდის პლატეროს, შედედებულ მოიისფრო წვეთებად. ბუზანკლებს დაუკბენიათ. ჭრიჭინა ხერხავს ფიჭვს, ხერხავს და ბოლო არ უჩანს. ჩამთვლიმა თურმე. თვალი გავახილე, უცნაური ზმანებიდან ხეირიანად ვერ გამოვერკვიე. გავარვარებულია და თან ცივია ეს გარემო, სიზმარეულია თითქოს.

ბუჩქნარი დაფარულია დანისლული ვარდებით, აბრეშუმით ჰაეროვანი დიდი ყვავილებით, რომელთაც სისხლის ცრემლებად აზის წითელი ხალები. სულისშემხუთველი ბუჩქი ტანდაბალ ფიჭვებს თაბაშირისნაირი მტვრით ფარავს. შავად დაწინკლული ყვითელი ჩიტი, რომელიც აქამდე არც მენახა, ჩამომჯდარა ტოტზე და გაყუჩებულა.

მებაღეები თითბრის სარაჩხუნოებს აჟღარუნებენ, რათა დააფრთხონ ველური მტრედეები, რომლებიც ცისფერ გუნდებად თავს დასტრიალებენ ფორთოხლის ბაღებს. ვეება კაკლის ძირას რომ გადავიჩრდილეთ, შუაზე გავხლიჩე ორი საზამთრო. ტკაცანით და ხრაშუნით გადაიხსნა წითელ-ვარდისფრად შეთრთვილული სისოვლე და სიგრილე. შორიდან, ქალაქიდან მოღწეულ მწუხრის ზარებს ყურს ვუპყრობ და ნება-ნება შევექცევი ჩემს საზამთროს. პლატერო თავისი საზამთროს გულს კი არ ჭამს, – სვამს.

ხანძარი მთებში

დედოზარი!.. სამჯერ... ოთხჯერ დაარისხეს... ხანძარია!
ვასშამი მივატოვეთ. გულდახეთქილები და და-
ზაფრულები ხმის გაუღებლად ავცვივდით სხვენზე
ჩაბნელებული ვინრო ხის კიბით.

– ლუსენას ყანა იწვის! – დაიძახა ანილიამ. სანამ
ჩვენ ავალწიეთ, ის უკვე სხვენზე დაგვხვდა.

ბუმ, ბუმ, ბუმ, ბუმ! – რეკავს ზარი. რეკვა კი არა,
სიმწრის ამოხვენეშა! სეფეზარის ძლიერი და ხმიერი
დარტყმა უროსავით ხვდება ყურს და გვიკუმშავს გულს.

– დიღია, დიდი... დიდი ხანძარია...

ჰო, ასეა. ფიჭვნარით ჩამუქებულ ცის დასავალზე მკა-
ფიოდ იკვეთება და უძრავი ჩანს შორეული ალი. მოკიაფე
ცეცხლი შავ მინანქარს ჰგავს, ჭიაფერით შეზავებულს;
პიერო დი კოსიმოს *ნადირობასაც* ნააგავს, ცეცხლი
რომ ხატია მხოლოდ შავი ფერით, წითლითა და ქათქათა
თეთრით. ზოგჯერ უფრო აბრიალდება, ხან კი ჩაცხრება,
ჩანავლდება, სინითლე ვარდისფრად გამკრთალდება, ახა-
ლი მთვარის ფერს გადაიკრავს. აგვისტოს ღამეა... ღრმა,
მშვიდი და მომთენთავი ღამე. ასე მგონია, ღამეს ადრეც
ჰქონდა ხანძარი შენთებული; მგონია, რომ ცეცხლი მისი
სამარადჟამო კუთვნილებაა... მონყვეტილმა ვარსკვლავმა
შუაზე გადასერა ცა და სილურჯეში ჩაიფერფლა მონხას
იქით... მარტოდმარტო ვარ... ჩემს თავთან ვარ.

პლატეროს ყროყინი მოისმის გომურიდან და სი-
ნამდვილესთან მაბრუნებს... ქვევით ჩასულა ყველა...
შემოდგომის პირია. ღამის გამაოგნებელი სინაზე ჟრუან-
ტელს მგვრის, გულს მისერავს და მგონია, რომ ეს-
ესაა ჩამოიქროლა ჩემი ბავშვობის ხანძრის კაცმა, მისი
ხელობა რომ მეგონა მთებისთვის ცეცხლის შენთება. ეს
იყო პეპე – *ძველი ბიჭი*, მოგერელი ოსკარ უაილდი, უკვე
საკმაოდ მობერებული, შავგვრემანი, ხუჭუჭა ჭალარით,
დედაკაცურ ტანზე შემოტმასნილი შავი ქურთუკით,
თეთრ-ყავისფერი ფართოუჯრედებიანი შარვლით... და...
გიბრალტარული ასანთით დატენილი ჯიბეებით...

ნაკადული

ეს ნაკადული, ჩემო პლატერო, ამჟამად დამშრალი ნაკადული, რომელსაც მივეყვებით ხოლმე, როცა იალალებისკენ მივეშურებით, ჩემი ბავშვობისდროინდელი გაყვითლებული წიგნებიდან მახსოვს. პირველად იმ წიგნებმა მაზიარეს პოეზიას. ზოგჯერ ეს ნაკადული მინით ამოვსებული, დაყრუებული ჭის გვერდით მიედინებოდა მზისგან აბრიალებული ყაყაჩოების ველზე, რომელიც ჩამოცვენილი ჭერმით იყო მოფენილი. შთაგონებითა და ნაოცნებარით შეძრულ ჩემს სულს ეს ნაკადული გადაჰქონდა შორეულ მხარეში, არარსებულსა და მხოლოდ და მხოლოდ წარმოსახულში...

ჩემო პლატერო, ამ ნაკადულის წყალობით ღიმილით გამოშუქდა ჩემი ბავშვური ფანტაზია და გამოანათა, როგორც მზეზე ბაბუანვერას ბუსუსმა, როგორც პირველმა აღტაცებამ, როცა აღმოვაჩინე, რომ ჩემი ოცნების ველთა ნაკადული მოშრიალე ვერხვნარს ჩაუდიოდა სან-ანტონიოს გზის გადევნებით. ზაფხულში თუ მის დამშრალ კალაპოტს გაუყვებოდი, აქ მოგიყვანდა; ვერხვებთან თუ დატოვებდი ხის ქერქის ნავს, ზამთარში ამ ბრონეულებთან მოცურდებოდა, ჩასრიალდებოდა ანგუსტიასის ხიდევემ. მეც სწორედ ხიდევემ ვიმალებოდი, ხარებს რომ ჩამოატარებდნენ ხოლმე...

ჯადოსნურია, პლატერო, ბავშვური წარმოსახვები! ნეტა თუ იცი, რა არის წარმოსახვა? გქონია ოდესმე? ყველაფერი მიდის და მოდის, იცვლება, როგორც ოცნებისმიერი წამიერი ხატება... ადამიანი სანახევროდ თვალხილული დაიარება, იხედება შიგნით თუ გარეთ. თავისისულისბნელხვეულებშიახვავებს სადღეხვალიო ყოფით ხატებს, ანდა თავის გულს გადაუხსნის მზეს და მარადიულ გაღმა ნაპირზე ნამდვილი ყვავილივით გაახარებს ვერვისგან მოსახელთებელ პოეზიას, პოეზიას გაცისკროვნებული სულისას.

კვირალე

ჯარჩი გაყვირის გზის მოსახვევში. ძახილი თითქოს შორიდანაც მოისმის და, აგერ, ახლოდანაც. მისი ხმა ისე ჭექს, თითქოს საზეიმო დილის ლაჟვარდ ცას, ბროლად ქცეულს, ეხეთქებოდეს.

ცაში მორიალე ხმათა წკრიალსა და ფერთა სიხალისეში ოქროსფრად გამოანათეს უკვე შეყვითლებულმა მინდვრებმა.

ყველა გაეშურა ნირვაზე, ყველა, დარაჯიც კი. მარტო დავრჩით პლატერო და მე. რა სიმშვიდეა! რა სინმინდეა! რა კარგია! პლატერო მოუთიბავ ბალახზე მივუშვი და ლაბუა ჩიტებით ჩამოხუნძლული ფიჭვის ძირას მივწევი წიგნის წასაკითხად. ომარ ხაიამი...

თანდათან ძალას იკრებს, ხმას იმაღლებს სექტემბრის დილის მშფოთვარე სიჩუმე და იჭრება რეკვის შუალედებში. შავ-ყვითელი კრაზანები ირევიან მუსკატის მსხვილი მტევნებით ჩამომძიმებულ ვაზთან. პეპლები ყვავილებს დაჰფარფატებენ, თითქოს ფერს იცვლიან და ჯადოსნური ფერისცვალებით გარდაისახებიან ყვავილები პეპლებად, პეპლები – ყვავილებად. დიად და ნათელ აზრს ჰგავს მარტოობა.

დროდადრო პლატერო ბალახს თავს ანებებს და გამომხედავს... კითხვას თავს ვანებებ და გავხედავ პლატეროს...

ჭრიჭინობელას ჰანგი

ღამლამობით გზებზე ხეტიალში პლატერო და მე შევეთვისეთ ჭრიჭინობელას კრუალს.

გაუბედავად წამოიწყებს ხოლმე შებინდებისას. ჯერ მოსინჯავს მჭახედ და შეუწყობლად; მიაყურადებს, თავს ინაფავს, კილოს იპოვის. შემდეგ ჰანგი ნელ-ნელა გაიშლება, თითქოს შეეწყობა, შეეზომება დროსა და სივრცეს. მწვანედ შემჭვირვალეულ ცაზე დაჩნდებიან თუ არა პირველი ვარსკვლავები, ჰანგიც ძალას შეიმატებს, ეფენის საამურ ჟღარუნს შეითავსებს.

გრილი ნიავი შემოუქროლებს ღამის ყვავილებს და გულებს გადაუღელავს. ტრიალ მინდორს დასტრიალებს წმინდა სული ლურჯი მდელოებისა, რომლებიც მიწისაც არიან და ზეცისაც იმავდროულად. და ლაღობს ჭრიჭინობელა. ჰანგი ველ-მინდვრებს ეფინება. ეს ხომ თვით სიბნელის ხმიანობაა! უკვე აღარ ბრკოლდება, არ წყდება, თითქოს საკუთარი არსიდან გადმოპირქვავდება და შხეფებად იფრქვევა ჰანგი. ყოველ ბგერას თავისი ტყუპისცალი ჰყავს ბნელ კრისტალთა ჩქერად გადმოღვრილ ბგერათა ამ ძმობაში.

ჩუმიად გარბიან საათები. მშვიდობაა მიწაზე. სძინავს გლეხს და მაღალ ზეცას მაინც ხედავს ღრმა ძილში. აგერაა სიყვარულიც. უსურვაზით დაფარული ღობის ძირას ერთმანეთს თვალეებში შესციციენებენ შეყვარებულები. ცერცვის ნათესებიდან რბილი, სასიამოვნო სურნელი აღწევს სოფელში, – სიყრმის, სილაღისა და უმანკოების სურნელი. მთვარის შუქით გადამწვანებული თავთუხის ყანები ღელავენ და ოხრავენ ქარში ნაშუალამევის ორზე, სამზე, ოთხზე... ჭრიჭინობელას ხმას ხრინნი შეეპარა, მოიღალა, მიწყდა...

აი, ისიც! ჭრიჭინობელას ჰანგი გამთენიისას, როცა პლატერო და მე შემცვივნებულები შინისკენ მივიჩქარით თეთრად შეთრთვილული ბილიკებით. რულმორეული მოვარდისფრო მთვარე ზანტად ეშვება დაბლა. ბუნდოვანდება და იდუმალდება მთვარით შემთვრალი და ვარსკვლავებით გაბრუებული ჰანგი. დგება ჟამი, როცა შელურჯნითლებული დარდიანი ღრუბლები ზღვიდან ამოზიდავენ დღეს. დიდხანს ეზიდებიან, ნელა და დიდხანს...

პორცია

იცვი, პლატერო, რატომ მოვიდნენ ბიჭები? შენი ნაყვანა უნდოდათ, ამ სალამოს როგორმე შენთან ერთად რომ შეელწიათ კორიდაზე. ეგ ნუ განალვლებს. შენს თავს როგორ გავატანდი! მე მათ გავაგებინე, რომ ეს ფიქრადაც არ უნდა გაეელოთ...

ყველა შეირეკა, პლატერო! მთელი ქალაქი კორიდაზე შეირყა. დუქნების წინ გამთენიიდან შეუნყოფლად უკრავს ორკესტრი. ნუევას ქუჩას აუყვებიან და ჩამოუყვებიან ეტლები, ცხენები. აგერ, იქ, შუკაში, გაუმზადებით „იადონი“ – მატადორთა ყვითელი ეტლი, რომელიც გულს უხარებს პატარებს. იმდენი ყვავილი დაიკრიფა, რომ ბაღნარებში ყვავილის ნასახი აღარაა. კაცს გული გეტკინება, რომ ნახავ, ქუჩებში როგორ მოალაჯებენ გატკიცინებულ ხალათებში გამონკეპილი ჯანღონით სავსე ჯეელები დიდი სომბრეროებით. მოდიან და მოჰყვებათ თავლისა და არყის მძაფრი სუნი..

ასე, ორი საათისთვის, თაკარა მზის ამარა მარტოდმარტო რომ დავრჩებით, ვიდრე მატადორები და ტორეროები გამოჩნდებიან, შენ და მე უკანა კარით გავალთ შუკაში და მინდვრებისკენ გავუყვებით შარშანდებურად...

ამ საზეიმო დღეებში რა მშვენიერი სანახავია ყველასგან მიტოვებული მინდორ-ველი. აგერ ვენახში დაფათურობს ბერიკაცი, მწკლარტე ვაზის ძირზე წახრილა, ზედ ანკარა ნაკადულთან. ხაფი შეძახილები, ტაში, ტოროს მოედნის მუსიკა სახელდახელო გვირგვინივით იკვრება პატარა ქალაქის ცაზე და, რაც უფრო მშვიდად მივიწვევთ ზღვისკენ, ჰანგი თანდათან ცხრება, იკარგება... სული, პლატერო, სული გრძნობს, რომ ნამდვილი უფალია თავისი ღირსეული გრძნობებისა, უფალია დიადი და საღი სხეულისა. ბუნება კი ყველას დამსახურებისამებრ მიანიჭებს ამაღლებული და მშვენიერი სულის შესაფერ სხივნათელ და მარადიულ სანახაობას.

ჩქეა-ქუხილი

შიში. სულის ხუთვა. ცივი ოფლი. ზარდამცემად მოქუფრული ცა ახრჩობს განთიადს. არ იცი, სად შეაფარო თავი. სიჩუმეა. სიყვარულმა იკლო. ცოდვა-ბრაღი ტრიალებს. ნუხილი თვალს გახუჭვინებს. სამარისებური სიჩუმეა...

მჭახე, გამაყრუებელი ქუხილი – უსასრულო, როგორც მთქნარება. ჭეჭა-ქუხილი ზეციდან ჩამომსკდარი უზარმაზარი ლოდივით ენარცხება ქალაქს, მოექანება, ცა ჩამოაქვს და მოუძღვება უდაბურ დილას. გასაქცევი არსაით არის. ამქვეყნად ყველაფერი, რაც სათუთი და ნაზია – ყვავილები, ჩიტები – უჩინარდება.

ღრიჭოზე გამოღებული ფანჯრიდან გამოგნებელი შიში კრძალვით შეჰყურებს ღმერთს, რომელიც ასე დამდაგველად ელავს. იქით, აღმოსავლეთით დაძენილ ღრუბლებს შორის შემოაღწია მოიისფრო-მოვარდისფრო ნათებამ, ქუფრმა და ცივმა, მაგრამ სიბნელე ვერ დაჯაბნა. დილის ექვსი საათის რეისი, ახლა რომ კაცს ღამის რეისი ეგონება, შეფერხდა და აგერ, მოხვეულში, თავსხმაში მღერის მეეტლე შიშის დასაძლევად. ყურძნის საზიდარი ცარიელი მირახრახებს.

სავედრებელი ზარები! რეკავენ ზარები, რეკავენ განწირულად, გამეტებით. ქარი ქვითინებს დაქუხებასა და დაქუხებას შუა. ნუთუ ამქვეყნად უკანასკნელად რეკავენ ზარები?! გინდა ჩაცხრეს, ჩაჩუმდეს ზარი. ანდა დაარისხონ, დააგრგვინონ უფრო ძლიერად, რომ ჭეჭა-ქუხილს ნააჭარბოს და ჩაახშოს. წრიალებ, ბორგავ, გეტირება, არც კი იცი, რა გინდა...

არც ის იცი, სად შეაფარო თავი. გული გიქვავდება. ბავშვების ძახილი მოისმის ყოველი მხრიდან...

ნეტა, რა დღეშია პლატერო ფარღალალა გომურში მარტოდმარტო?

როველი

წლეულს, პლატერო, რა ცოტაა ყურძნით დატვირთული ვირები! ნეტა რილასი მაქნისია მსხვილი წარწერები: „ექვს-ექვს რეალად“. სად არიან ვირები ლუსენიდან, ალმონტიდან, პალოსიდან, – დამკრახული, ჩაქარვებული ტვირთით, თხევადი ოქროთი ისევე დამძიმებულები, როგორც შენ და მე – სისხლით. სადღაა გოდრები, საათობით რომ ელოდნენ საწნახლებში ჩაცლას? მოედინებოდა ყურძნის წვენი ქუჩებში, ქალები და ბავშვები ავსებდნენ ჩაფებს, კოკებს, დოქებს...

რა ხალისი იყო ამ დროს დუქნებში, პლატერო! დიესმოს დუქანი?! დუქანი ვეება კაკლის ძირას, მისი გაფოთლილი ტოტები ჭერივით რომ გვეხურა! მევენახეები ღიღინით რეცხავდნენ რუმბებს. იყო სილაღე, მხიარულება. იყო სიღინჯეც. ფეხშიშველი მელვინეები სქელ წვენს ასხამდნენ გოზაურებში და ეზიდებოდნენ. წვენს კი არა, – ტოროს სისხლს, სიცოცხლით მფეთქავს, აქაფებულს. და იქ, ჩარდახქვეშ, ფეხს ინაცვლებდნენ, ჭყლეტდნენ, ერთ ადგილს ჯეკნიდნენ სურნელოვან ქაფში ჩაფლული გაბრუებული კაცები. ადმირალს შევაჭენებდი მარანში ერთი კარით და გამოვაჭენებდი მეორით. ეს ორი კარი თავისი შემსვლელ-გამომსვლელით სიცოცხლის ხალისსა და სიხარულის სხივს მატებდა მევენახეთა გარჯასა და გულითადობას.

ოცი საწნახელი ჭყაპუნობდა და ბუყბუყებდა დღე-დაღამ. რა გახელება იყო, რა იმედის ცეცხლი გიზგიზებდა! წლეულს, პლატერო, ყველას ჩახურული აქვს ფანჯრები. იკმარებს კი არა, ზედმეტიცაა ყურძნის საჭყლეტად საწნახელში ჩამდგარი ორი-სამი კაცი.

ახლა, პლატერო, რაღაც უნდა ვილონო. შენი დღე და მოსწრება სულ ასე უქნარა და უმაქნისი ხომ არ იქნები.

...სხვა ვირები, გოდრებაკიდებული ვირები, თვალს აყოლებდნენ პლატეროს, ლალს, ნებიერს. პლატეროზე რომ არ განანწყენებულიყვნენ, მისი აუგი რომ არ გაეველოთ გულში, გავიყვანე განზე, მახლობელ კალოსთან, ავკიდე ყურძნით სავსე გოდრები, ჩავაყენე სხვა ვირებში და ნელა შევუძეხი მარანში... მერე კი უჩუმრად გავარიდე იქაურობას...

ღამე

ნიავმა ნალვლიან-ხმაურიანი ვალსები მიანვდინა ზეიმით ატანილი პატარა ქალაქის ნითლად გაჩირადდნებულ ცას. ჩაჟამულ კოშკს – ჩაგმანულს, მოღუშულს, მდუმარესა და მტკიცეს – ნიმბად ადგას მოიისფრო-მოლურჯო ოქროსფერი ნათება. გარეუბნის ბნელი დუქნების მხარეს, მდინარის გაღმა, ჩადის რულმორეული მოყვითალო მცხრალი მთვარე.

ველი ხეებისა და ხეთა ჩრდილების ამარაა დარჩენილი. კრუალას გაბზარული ხმა... უჩინარი ნაკადულის გამაოგნებელი სიზმარეული ბუტბუტი... ნელი სისოვლე... და ვარსკვლავები მიწაზე ჩამოიჟინყლლენ თითქოს. თბილი გომურიდან გაისმა პლატეროს სევდიანი ხმა.

თხამ გაიღვიძა. მისი ეჟვანი დაუცხრომლად ნკარუნებს. ბოლოს ჩანყნარდა. შორს, მთასთან, სხვა ვირმა დაიყროყინა... შემდეგ კი სხვამ... ჭალაში ქოფაკი აყეფდა...

ისეთი ნათელი ღამეა, რომ ბაღჩაში ყვავილებს თავთავიანთი ფერი შერჩენიათ. წყაროს ქუჩის განაპირა სახლთან, ნითლად მბჟუტავ ფარანთან, კუთხეში შეუხვია ვილაცამ... მე ვარ?... არა... მე აგერ ვარ, სურნელოვან და მოფუთფუთე მრუმეში, ოქროშერთულ ნათელბნელში, – მთვარის, იასამნის, სიოს და სიბნელის ნახელავში. აგერ ვარ და ყურს ვუპყრობ ჩემი გულის სიღრმეს, რომელსაც ბადალი არ შეიძლება ჰყავდეს.

ბრუნავს, ტრიალებს ცარგვალი, ნაზი და დაცვარული.

სარიტო

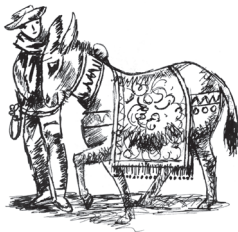
რთველია. ნითლად შესალამოვდა. ქალებმა გამომძახეს, ზანგი ბიჭი გკითხულობსო. რუისპირა ვენახებიდან კალოსკენ გავნიე და იმანაც ჩამოათავა ბილიკი.

– სარიტო!

სარიტოა, ჩემი პუერტორიკოელი ტურფას, როსალინას, ხელზე მოსამსახურე ბიჭი. სევილიიდან გაიქცა, რომ ხარები გაეხელებინა პატარ-პატარა ქალაქებში. ახლა ნიებლიდან ფეხით მომავალი გზაგავლით მოხვდა აქ. მხარზე ჰქონდა მოგდებული ტორეროს ლაბადა, რომლის პირი და სარჩული – ორივე ჭახჭახა ნითელი იყო. კუჭიც ცარიელი ჰქონდა და ჯიბეც.

ზვრებიდან კაცებმა ამრეზით გამოაყოლეს თვალი. ქალებმაც აითვალწუნეს, მაგრამ კაცების წამხედურობით – უფრო. აგერ ახლა საწნახელთან რომ ჩაუვლია, სარიტო და ვიდაც ოტროველა ბიჭი ნალაპარაკებულან და იმას ყურზე უკბენია.

თბილად გავულიმე და დაყვავებით გამოველაპარაკე. ვერ შემომბედა შეთამამება და მოხატრებით ხელი წაუთათუნა პლატეროს, რომელიც ამასობაში ყურძნის ჭამა-ჭამით თავს წამოგვადგა. სარიტომ თვალი გამისწორა და ღირსების გრძნობით შემომაჩერდა.

უპანასკნელი ხვატი

ლელვის ძირას ვიღვიძებ. სევდისმომგვრელია ყვითლად მოჩახჩახე მზის სილამაზე ნაშუადღევს!

მეალერსება, გაოფლილს მაფხიზლებს სიო, რომელმაც საკმელის ბუჩქის სურნელი მოიყოლა. ბებერი კეთილი ხის ფართო ფოთლები ნელა შრიალებენ, ხან მიჩრდილავენ თვალს, ხან მზე მიჭყიტინებს; თითქოს ნელა მირწევენ აკვანს მზიდან ჩრდილისკენ, ჩრდილიდან მზისკენ.

შორს, მიყუჩებულ ქალაქში, სამრეკლოს ზარები სამი საათის წირვაზე უხმობენ მრევლს. გამჭვირვალე ჰაერის ნაკადს მოჰყვება ხმები. პლატერო აყურადებს. ნითლად შეთრთვილული ტკბილი საზამთრო მომპარა, ახლა გატრუნული შემომყურებს და თავის დიდ თვალებს აფახულებს. მწვანე ქინქლა ჩავარდნია თვალში.

შევყურებ მის მოღლილ თვალებს და მეც მიმძიმდება ქუთუთოები. ისევ შემოიქროლა სიომ, შემოფანცქალდა პეპელასავით, რომელიც, გეგონება, აფრენას ეპირება, მაგრამ უცებ ეკეცება ფრთები... ფრთები... და მეც უცბად მეხუჭება ქუთუთოები.

ფიერვერკი

სექტემბერში, დღესასწაულის ღამეს, ავდიოდით ხოლმე ხილნარის გადაღმა გორაკზე, მოვკალათდებოდით საგუბართან, ვაციწვერას სურნელებით გაჟღენთილ სიჩუმეში, რომ კარგად დაგვენახა მოზეიმე ქალაქი. შეზარხოშებული ბებერი პიოსა, ზვრების დარაჯი, განოლილა კალოზე, მთვარისკენ მიუშვერია სახე და, აგერ უკვე რა ხანია, უბერავს და უბერავს ნალარას.

შესალამოვდა. აქა-იქ გაიკამკაშა ცეცხლმა. ჯერ გაისმა ყრუ და ძლივსგასაგონი ტკაცანი; მერე შხუილით სკდებოდნენ უკუდო შუშხუნები, რომლებიც უცბად გახელილ შუქვარსკვლავა თვალებს ჰგვანდნენ და ნითლად, იისფრად, ლურჯად უმზერდნენ სამყაროს. სხვა საზეიმო ცეცხლებმა ქალწულის სიშიშველსავით გამოანათა; ზოგიც მოგაგონებდათ მტირალ ტირიფს, რომელსაც სისხლივით სწვეთავდა ციმციმა ყვავილები. ეს რა ბრიალა ფარშევანგებია! სხვიანი ვარდების რა ჰაეროვანი წალკოტებია! ეს რა ცეცხლოვანი ხობებია ვარსკვლავეთის ბაღნარებიდან!

ცისფრად, იისფრად, ნითლად შეფერადებულ სივრცეში ყოველ ახალ აფეთქებაზე ტოკავს პლატერო. მოცახცახე ნათება ხან აგრძელებს, ხან ამოკლებს გორაკზე განოლილ მის ჩრდილს და პლატერო შემომჩერებია შიშჩამდგარი დიდი შავი თვალებით.

ბოლოს შორეული აჟრიაშულელებული ქალაქის ზემოთ ვარსკვლავებით მოჟიკჟიკე ცაში, ისევ გამოიკვეთა ოქროს გვირგვინივით მომრგვალებული ციხე-კოშკი; გაიფანტა და ჩაყურდა ფეიერვერკის გრგვინვაგრიალი, რომლის გამოც თვალებს ხუჭავდნენ და ყურებს იცობდნენ ქალები! პლატეროს თითქოს ეშმაკი შეუფუდა, შლეგივით აყროყინდა, ვაზებში შევარდა და მყუდროდ ჩაბნელებული ფიჭვნარისკენ გაიჭრა.

ყვავილნარი

ანდალუსიის დედაქალაქში მოვხვდით თუ არა, პლატეროსთვის ყვავილნარის ჩვენება მოვინდომე. გაფოთლილი აკაციებისა და ჭადრების ჩრდილში ნელა მივუყვებით მესერს. პლატერო ფლოქვებს უხატუ-ნებს ქვის დიდ ფილებს, რომლებიც ახალმორწყულზე კრიალებენ, ცის ლაჟვარდს ირეკლავენ და ჩამოცვენი-ლი თეთრი ყვავილებითაც არიან დამშვენებულნი. სველი ყვავილები გამოსცემენ უცნაურ სურნელს, ნაზსა და სათუთს.

რა სიგრილეა, ბალიდან რა საამური სურნელება აღწევს გარეთ. ბალიც გაჟღენთილია სისოვლით. მესერს ალაგ-ალაგ თანაბარი შუალედებით აჰყვება სურო, რომლიდანაც წყალი წვეთავს. მესერს გადაღმა ბავშვები თამაშობენ. გოგო-ბიჭების თეთრ ტალღაში გამაყრუებელი ჟივილ-ხივილითა და ჟღარუნით შეიჭრა იისფერბაირალებიანი და მწვანეჩარდახიანი სასეირნო ეტლი. ორთქლი გამოუშვა ძონითა და ოქროთი მორთულმა გემმა, რომელზეც დახვავებული იყო მიწის თხილი. გოგონას უჭირავს ცისფერ, მწვანე და წითელ მფრინავ მტევნებად ახუნძლული ბუშტები; ვაფლის გამყიდველი წელში წყდება ხონჩის სიმძიმით. სიმწვანეს უკვე ეთხოვებოდა შემოდგომა და მკვეთრად გამოირჩეოდნენ კვიპაროსები, პალმები. ვარდისფერ ღრუბლებში აინთო მოყვითალო მთვარე...

ის იყო, უნდა შეგვებიჯებინა ბაღში, რომ ზედ ჭიშკართან დარაჯმა, ყვითელჯოხიანმა, ვერცხლის-საათიანმა სახეჩალურჯებულმა კაცმა, მითხრა:

– ვირისთვის შესვლა აკრძალულია, სენიორ.

– ვირისთვის? რომელი ვირისთვის? – ვეკითხები და აქეთ-იქით ვაცეცებ თვალებს, ჩვეულებისამებრ, მაგინყდება პლატეროს ცხოველური გარეგნობა.

– როგორ თუ რომელი ვირის, სენიორ, როგორ თუ რომელი!..

მაშ რაკი პლატეროსთვის, როგორც ვირისთვის, „შესვლა აკრძალულია“, – ჩემთვის, როგორც ადამიანისთვის, შესვლა არასასურველია.

ღობეს ავუყვებით. ხელი წავუთათუნე პლატეროს და სულ სხვა თემაზე ჩამოვუგდე სიტყვა...

მთვარე

პლატერომ ჭიდან მთელი კასრი წყალი შესვა თავის ვარსკვლავებიანად და წყებად ჩარიგებულ მზესუმზირებში წაჩინდრიკდა გომურისკენ. კართან, კირით შეთეთრებულ წირხლთან, ყვავილების ნაზ სურნელში ველოდი მას.

სექტემბრის ჟინჟლლით დანოტიოებული ჩარდახის იქით, შორიდან, გაყურებული ველიდან, ფიჭვის მძაფრი სუნი აღწევდა. დიდმა ლეგა ღრუბელმა მთვარე ისე გადმოაგორა ბორცვზე, თითქოს ვეება კრუხს დაედო ოქროს კვერცხი.

მთვარეს ვუთხარი:

„მთვარევ, მთვარევ, მეუფეო ღამის,

უთვალავი ვარსკვლავია ცაში,

მთვარის ვარდნას სიზმრადაც ვერ ნახავ.

ვარსკვლავთცვენა ბევრს გვიხილავს ცხადში“.

პლატერო მთვარეს შეაცქერდა და ყური შეაპარტყუნა. მერე მე შემომაჩერდა და მეორე ყური შეაპარტყუნა.

მხიარულება

პლატერო ეთამაშება დიანას, ლამაზ თეთრ ძაღლს, რომელიც ახალ მთვარეს ჰგავს. ეთამაშება ნაცარა ბეკეკას და ბავშვებს...

ვირუკას წინ ცმუკავს მოუსვენარი დიანა, აჟ-ლარუნებს თავის პატარა ეჟვანს და დრუნჩზე ეტანება პლატეროს, თითქოს კბენას უპირებდეს. პლატერომ ყურები რქებივით დაცქვიტა, ნაზად ნაჰკრა ძაღლს და ყვავილებით მოჩითულ მდელოზე ნააკოტრიალა.

თხა პლატეროს გვერდით მიბაკუნობს, თან ფეხებში ებლანდება და მისი ტვირთიდან კბილებით ექაჩება ლაქაშებს. მერე პირში გამოჩრილი გვირილით ან ზიზილათი წინ გადაუდგება პლატეროს, ურქენს, შეკუნტრუშდება და კიკინებს მხიარულად, ნაზად, ქალურად...

პლატერო სათამაშოს მაგიერია ბავშვებისთვის. როგორი მოთმინებით იტანს მათ ყოველგვარ ახირებას! ნელა მიჩინდრიკებს, ჩერდება, თავს აბრიყვებინებს ბავშვებს; ფრთხილობს, ზურგიდან არ გადმოუვარდეს, თან აშინებს პატარებს, ტლინკების ყრას მოჰყვება.

მოგერული შემოდგომის შუქიანი საღამოებია. ოქტომბრის სუფთა, კრიალა ჰაერი ხვენავს და ამძაფრებს ხმებს: მინდვრებიდან მოღწეულ პეტელს, ყროყინს, ბავშვების კისკისს, ძაღლების ყეფას, ზანზალაკების წკარუნს...

მიზრინავენ იხვება

პლატერო წყლის დასალევად გამოვიყვანე. ვარსკვლავებით მოჭედილ ცას კვამლის ბოლქვებით შერჩენოდა ღრუბლები. მშვიდ ღამეში, სადღაც მალლა, მყუდრო ეზო-ყურის იქით, მოისმოდა გაბმული სტვენა.

იხვებია. ხმელეთის სიღრმეში მიიწვევენ, ზღვაზე ქარიშხალს უფრთხიან, იხიზნებიან. დროდადრო თითქოს დაბლა ეშვებიან, ან ეგებ ჩვენ გვეზიდებიან მალლა. გაისმის ფრთების ფათქუნი და ნისკარტის ჩქამი. ასეა ხოლმე ზოგჯერ მინდორშიც: აშკარად ისმის ნათქვამი, თუმცა მთქმელი კარგა ხნის ჩავლილია.

დროდადრო სტვენას ფრთების ტლაშუნი ენაცვლება.

პლატერო წყდება წყალს, თავს მალლა წევს და უსაშველო სევდით, სწორედ ჩემსავით, შეჰყურებს ვარსკვლავებს.

პატარა გოგო

პლატეროს სიამაყე იყო პატარა გოგო. თეთრი კაბითა და სომბრეროთი გამოჩნდებოდა იასამნებს შორის, პლატეროსკენ გამოექანებოდა, კეკლუცად და დაყვავებით დაუძახებდა: „პლატერო, პლატერუნა!“ მაშინ ვირუკა თოკის გაგლეჯას ლამობდა, ბავშვივით ხტოდა და შლეგივით ყროყინებდა.

გოგონა ბრმად ენდობოდა პლატეროს, ფეხებში რამდენჯერ გასძრომია, ნიხლიც ნაუკრავს პლატეროსთვის; პანია თეთრ ხელს უყოფდა გაყვითლებული კბილებით შემორგულ ვარდისფერ პირში. პლატერო ყურებს ჩამოყრიდა, გოგონა რომ იოლად ნატანებოდა. გოგო კი საალერსოდ და სანებივროდ რას აღარ ეძახდა: „პლატერო! პლატერუნა! პლატერუნია! პლატერიკო! პლატერიკუნა!“

იმ გრძელ და ძნელ დღეებში, როცა გოგონა თავის თეთრ სარეცელში სიცოცხლის ნაკადს თავქვე, სიკვდილისკენ მიუყვებოდა, არავის გახსენებია პლატერო. გოგონა კი თავის ზმანებებში სევდიანად მოუხმობდა: „პლატერუნა!“ დარდიანი სახლიდან ოხვრასა და ვაებში დროდადრო მოისმოდა მეგობრის შორეული და სანყალობელი ძახილი. ვაი შენ, შავნადვლიანო ზაფხულო!

დაკრძალვის საღამოვ, ეს რა საოცარი დიდებულება გიბოძა უფალმა ღმერთმა! ოქროსფერ-ვარდისფერი სექტემბერი ინურებოდა მაშინაც. იმ უღრუბლო საღამოს რა ძალით გრგვინავდნენ ზარები სასაფლაოდან, სამოთხისკენ მიმავალი გზიდან! ღობე-ღობე მარტოდმარტო წამოვედი დამნუხრებული. უკანა კარით შევედი სახლში, ადამიანებს გავენაპირე. გომურს მივაშურე, ჩამოვჯექი პლატეროსთან და ფიქრებს მივეცი თავი.

მენახირე

გორაკზე ჩამუქდა იისფერი ბინდი და ავის-მომასწავებლად ჩამოზნელდა. მწვანედ ღამდება და მენახირე ბიჭი შავად მოჩანს. სალამურს უკრავს. დაბლა, თვალსანიერთან, მწუხრის ვარსკვლავი ციმციმით ეგებება ღამეს. ყვავილები უკვე აღარ ჩანან, მაგრამ მძაფრ სურნელს აფრქვევენ და სწორედ სურნელება ამხელს ამ სიბნელეში მათ არსებობას. ზანზალაკების საამური ნკრიალი გვაუნყებს, რომ ბნელში ჩაკარგული ნახირი სოფლის განაპირა შეჩვეულ ადგილებს მოსდებია.

– სენიორიტო, ეგ ვირი რომ ჩემი იყოს...

შავტუხა ბიჭი კიდევ უფრო ჯმუხი და უცნაური ჩანს ამ უჩვეულო ჟამს. ჯილა თვალები უელავს ნათლის ყოველ გამოკრთომაზე. ერთ იმ მანანწალათაგანს წაავს, მურილიო, ნაღდი სევილიელი, რომ ხატავდა.

ვირს როგორ არ მივცემდი... მაგრამ? უშენოდ რა ვქნა, პლატერო?

მონტემაიორის სავანესთან ამოგორდა სავსე, მოვანებული მთვარე და რბილი შუქი გადმოაღვარა არემარეს. მრუმესაქა-იქთითქოს შეერიადლის მკრთალი ნათელი. ყვავილებით მოჩითული ველი ზმანებას დაემსგავსა, ძველებური უნატიფესი მაქმანივით გახდა. კლდეები დიდებოდნენ, იქუფრებოდნენ, დარდიც ემატებოდათ. უჩინარი ნაკადულიც უფრო იღვრებოდა ცრემლად.

ვირუკაში ჩამწვარი მენახირე ბიჭი შორიდან მოგვძახოდა:

– ეეჰ, ეგ ვირი რომ ჩემი იყოს!..

იანონის სიკვდილი

იცო, პლატერო, იადონი ბავშვებს მკვდარი დახვდათ ვერცხლის გალიაში. მობერებული იყო... ამ ზამთარს, ხომ გახსოვს, ხმა არ გაუღია, სულ ფრთაში ჰქონდა თავი ჩარგული. გაზაფხულის პირას, როცა მზემ დაფელა კარფანჯრები და შინ შემოუძღვა ბაღს, როცა შიდაეზოს მშვენიერმა ვარდებმაც გული გაიღლეს და გაიფურჩქნენ, იადონსაც მოესურვილა, რომ სიცოცხლის განახლებას შეეგებოდა თავისი გალობით. მაგრამ გაბზარულ ფლეიტასავით უთროდა ჩახრინნული ხმა.

ბავშვებში ყველაზე უფროსმა, აი იმან, ჩიტს ვინც უვლიდა, გაშეშებული რომ ნახა გალიაში, ასლუკუნდა.

– კი მაგრამ, რომ არაფერი აკლდა, არც საკენკი, არც ნყალი?!

მართლაც, პლატერო, არაფერი აკლდა. „უბრალოდ, თავისი დლით მოკვდა...“ – როგორც იტყოდა რომელიღაც სხვა ბებერი იადონი...

პლატერო, ნეტავი გამაგებინა, თუ არსებობს ჩიტების სამოთხე? ნეტა თუა სადმე ლურჯ ზეცაში მწვანე წალკოტი ოქროსფრად გაფურჩქნილი ვარდის ბუჩქებით, თეთრი, ვარდისფერი, ცისფერი, ყვითელი ჩიტების სულებით?

იცო, რას გეტყვი, პლატერო, ამაღამ ბავშვები, შენ და მე ჩავიტანთ მკვდარ ჩიტს ბაღში. ახლა სავსე მთვარეა და მის ვერცხლისფერ სიფერმკრთალეში ბეჩავი მგალობელი, რომელიც ბლანკას ექნება დასვენებული თეთრ ხელისგულზე, მოყვითალო ზამბახის შემჭკნარ ფურცელს დაემსგავსება. ჩვენ მას დავმარხავთ ვარდნარში.

გამოზაფხულდება, პლატერო, და ვიხილავთ, ჩიტუნია ამოფრინდება თეთრი ვარდის გულიდან. სურნელოვანი ჰაერი აჟღერდება და აპრილის მზის სხივებში აფათქუნდებიან უხილავი ჯადოსნური ფრთები და დაირხევა იდუმალი ტალღა ბაჯალლო ოქროს წკრიალივით მორაკრაკე წმინდა გალობისა.

გორაკი

პლატერო, შენ არასდროს გინახივარ, გორაკზე რომ წამოვწვებოდი ხოლმე პოეტური და თან მკაცრი იერით.

...გვერდზე ჩამივლიდნენ ხარები, ძაღლები, ყორნები. არ ვიძროდი და ზედაც არ ვუყურებდი მათ. სანამ არ ჩამოლამდებოდა, არ ვშორდებოდი იქაურობას. აღარც კი მახსოვს, პირველად როდის აღმოვჩნდი გორაკზე. ზოგჯერ ეჭვიც კი მეპარება, საერთოდ ვარ კი იქ ნამყოფი? ხომ იცი, რომელ გორაკზეც გეუბნები, აი, გადანითლებულ გორაკზე, მამაკაცისა და ქალის ტანივით რომ განოლილა კობანოს ძველ ზვრებთან.

იქ ვკითხულობდი, თუ რამ წამიკითხავს. იქ ვფიქრობდი ჩემს საფიქრალს. ბევრ მუზეუმში მინახავს ჩემი ნახატი: შავებში ჩაცმული, ჩემკენ ზურგმექცევით ხრიოკ ადგილას წამოწოლილი გესაუბრები შენ ან ვინმე სხვას, ვისკენაც პირი მაქვს მიქცეული, და ჩემს აკვიატებულ აზრებს, ჩემს იდეებს ვახვავებ სივრცეში დასალიერამდე, სადამდეც კი მიმინვდება მზერა.

მეძახიან. სავახშმოდ ან ძილისთვის მიხმობენ. წასვლას კი ვაპირებ, მაგრამ არ ვიცი, ვიქნები კი იქ? დარწმუნებული ვარ, ჩემო პლატერო, რომ ახლა, ამწუთას, აქ არა ვარ, შენთან არა ვარ. არც არსად ვარ: არც სამარეში, უკვე მკვდარი. მხოლოდ მაშინ ვარ, როცა ამ გადანითლებულ გორაკზე, ერთსა და იმავე დროს პოეტურსა და ხრიოკზე, წიგნით ხელში გავცქერი მდინარის იქით ჩამავალ მზეს...

შეოღობა

მზეს უკვე უჭირს თბილი ლოგინის მიტოვება და გლახები ადგომას ასწრებენ. მზე ხომ შიშველია, ჩემო პლატერო, არადა, აცივდა!

როგორ ქრის ზენაქარი! როგორი ძლიერია ქარი, როგორი შეუვალი! დახედე ჩამოლენილ რტოებს, ერთმანეთის გასწვრივ არის ყველა ერთ მხარეს მიყრილი.

გუთანი საბრძოლო ეტლივით შეუდგა თავის მშვიდობიან და ხალისიან ამქვეყნიურ საზრუნავს. სველი შარაგზის კიდეებში ჩარიგებული შეყვითლებული ხეები ოქროსფრად ავარვარებული კოცონებივით ბრიალებენ და ხელახალი ამწვანების იმედით გვინათებენ მალე გასალევ ამ ჩვენს გზას.

ღაბმული ქოფაკი

– ჩემო პლატერო, შემოდგომის პირი მაგონებს დაბმულ ქოფაკს, რომელიც გაბმით ყეფს თეოზე, უკაცრიელ შიდაეზოში, ბალში; ყეფს შებინდებისას, უკვე რომ აცივდება ხოლმე და სევდა იმატებს... ყვითლდება დღეები, პლატერო, და სადაც კი ვარ, ყველგან აშკარად მესმის, დაბმული ქოფაკი როგორ უყეფს ჩამავალ მზეს...

ისე არაფერი მგვრის კაეშანს, როგორც ძაღლის ყეფა. არის ნუთები, როცა სიცოცხლე ოქროსავით გეფლანგება და გაკოტრებული ძუნწივით გეკუმშება გული. საგულდაგულოდ დაუნჯებული ოქრო გაანიავა სულმა და დაანიანა სწორედ ისე, ბავშვები რომ სარკის ნატეხით იჭერენ ხოლმე მზის სხივს, დაჩრდილული კედლისკენ რომ გზავნიან, და დააფარფატებენ პეპელასავით ან ხმელი ფოთოლივით.

ბელურები და შაშვები ტოტიდან ტოტზე დახტიან ფორთოხლებსა და აკაციებში და მალლა-მალლა ინევენ მზისკენ. მზე ვარდისფრდება, წითლდება... სილამაზემ მარადიულობას აზიარა სწრაფნარმავალი ჟამის ეს მონაკვეთი, რომელიც აღარ ფეთქავს, აღარ ფანცქალებს, თითქოს ჩაკვდა კიდეც. მაგრამ მაინც ცოცხალია. და ქოფაკი ყეფს ბრაზით, ღრენით, გაცოფებით... თუ გრძნობს, რომ კვდება სილამაზე...

ბერძნული კუ

– ჩემი ძმა და მე ნაშუადღევს სკოლიდან რომ ვბრუნდებოდით ვინრო შუკით, მაშინ ნავანყდით მას. აგვისტო იყო. ცა ისეთი ლურჯი იყო, ჩემო პლატერო, ისეთი ლურჯი, ულურჯესი, ლამის შავი! ძალიან ცხელოდა და მოკლეზე მოვჭერთ. ბელლის კედელთან, ბალახებში, მინის ბელტს ჰგავდა. იქვე კუთხეში მიგდებული „იადონის“ – ყვითელი ძველი საზეიმო ეტლის – ჩრდილში შეყუჟულიყო.

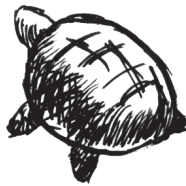
ცოტა არ იყოს, გვეშინოდა. მოახლე გოგო დავისმარეთ, ავიყვანეთ და აქოშინებულები შეეცვივდით სახლში. გავყვიროდით: „კუ, კუ!“ ტალახით იყო მოთხვრილი, წყალი დავასხით და გადასაყვანი ქალაღღივით გამოცინცხალდა, გამოანათა როგორც ოქროთი და შავით ნახატმა...

ოლივიელმა დონ ხოაკინმა, პახარო ვერდემ და სხვებმაც – ყველამ, ვინც ეს ამბავი შეიტყო, გვითხრა, ბერძნული კუ არისო. შემდეგ, როცა იეზუიტების კოლეჯში ბუნების ისტორიას ვსწავლობდი, წიგნში ვნახე, ზუსტად ასეთი ეხატა და ქვეშ „ბერძნული კუ“ ეწერა. დიდ ვიტრინაში ვნახე მისი ფიტული, იქაც ასეთი წარწერა ჰქონდა. ასე რომ, ჩემო პლატერო, ეს კუ ნამდვილად ბერძნულია.

მას აქეთ ჩვენთანაა. ბავშვებმა რა არ დავანიეთ: ხან ვაბზრიალებდით, ხან ლორდს მივუგდებდით, ხან ზურგზე ამოტრიალებული გვყავდა რამდენიმე დღეს... ერთხელ სორდიტომ თოფიც კი დაახალა, რომ გაგვეგო, რამსიმაგრე იყო. ბაკანმა ტყვია აისხლიტა და სიცოცხლეს გამოასალმა სანყალი თეთრი მტრედი, რომელიც წყალს სვამდა მსხლის ძირას.

თვე თვეს მიჰყვებოდა და კუს ვერ ვხედავდი. ერთ მშვენიერ დღეს ნახშირის გორაზე ვნახე

მკვდარივით გაშეშებული. ერთხელაც სარდაფში
ენახე... ზოგჯერ კვერცხებისგან გაცლილი ბუდე
მიმანიშნებდა, რომ სადღაც აქვე უნდა ყოფილიყო.
ჭამს ქათმებთან, მტრედებთან, ბელურებთან ერთად.
პომიდორი ყველაფერს ურჩევნია. გაზაფხულზე
მთელი ეზოს ბატონ-პატრონი ხდება და თითქოს
თავისი სიმარტოვიდან და გამომშრალ-გამომხმარი
და გადამღრძვალი მარადიული სიბერიდან ამოიყრის
ახალ ყლორტს, თითქოს თვითონვე უძღვნის თავის
თავს სიცოცხლის შუქს ახალი საუკუნისთვის...

ოქტომბრის საღამო

არდადეგები მიიწურა. შეყვითლდა ფოთლები და ბავშვებიც სკოლისაკენ გაეშურნენ. სიმარტოვია. სახლიც კი მოფენილია ჩამოცვენილი ფოთლებით. ძალაგამოლეული მზე იჭყიტება შიგნით. გეჩვენება, რომ შორს ვიღაც ყვირის, შორს ვიღაც იცინის...

ბუჩქებს, რომელთაც ჯერ კიდევ შერჩენიათ ვარდები, ნელა ეპარება მწუხრი. ჩამავალი მზის ალი მოედო ნაბოლარა ყვავილებს და ბაღმა სურნელოვანი ხანძარი შეუნთო მზის დასავალს. აბრიალებული ვარდების სურნელია ყველგან. სიჩუმეა.

ჩემი არ იყოს, პლატერომაც მოიწყინა და არ იცის, რით შეიქციოს თავი. ნელა ამედევნა, ერთხანს შეყოყმანდა, ბოლოს გაბედულად, მტკიცედ დასცხო ფლოქვები ფილაქანს და შინ შემომყვა.

ანტონილია

ღელე ისე მოდიდებულიყო, ყვითელი ზამბახები, ზაფხულობით რომ ოქროთი ავარაყებდნენ ნაპირებს, დაეტბორა, დაეფანტა და მათი მშვენება ფურცელ-ფურცელ გაეტანებინა წყლის ჩქერისთვის...

ჰოდა, გაღმა როგორ გავიდე სანტონილია, თანაც საგარეო კაბით?! საბიჯარი ქვები ახლა ლიაშია ჩაფლული. გოგო აღმა აჰყვა ღელეს, ალვების ჩამონალენ ჯოყრებთან მოსინჯა, თუ შეძლებდა გადასვლას... ვერ შეძლო... მაშინ პლატერო შევთავაზე.

ჩემს გამოლაპარაკებაზე ანტონილია აიღანდა, ცეცხლი მოედო მის ჭროლა თვალებთან სასხვათაშორისოდ მოპნეულ ჭორფლს. მერე ხეს მიეყრდნო და გადაიკისკისა... ბოლოს გადაწყვიტა, ბალახზე დააგდო ვარდისფერი ღაზლის თავშალი, ცოტა გაირბინა და მწევარივით ცქვიტად მოახტა პლატეროს; აქეთ-იქით გადმოკიდა მკვრივი ფეხები, რომლებსაც ჩემდა მოულოდნელად თავისი სისავსით მოერკალათ ხამი შალის წინდების თეთრ-წითელი ზოლები.

პლატერო ოდნავ შეფიქრიანდა, ზუსტად მოზომა, გადაევილო ღელეს და გაღმა ნაპირზე დახტა. მერე, როცა უკვე ჩვენ შორის ღელე ჩაედინებოდა, სახეშეფა კლულმა ანტონილიამ მუცელზე ქუსლები მიაჭირა პლატეროს და ისიც მოლზე წაჩინდრიკდა ვერცხლისა და ოქროს წკრიალში – შავგვრემანი გოგოს კისკისში.

სურნელი იდგა ზამბახისა, წყლისა, სიყვარულისა. ეკლიანი ვარდის გვირგვინივით შემოეჭდო ჩემს საფიქრალს სიტყვები, შექსპირმა რომ ათქმევინა კლეოპატრას:

*„ბედნიერი ხარ, ბედაურო, სვებედნიერი,
ანტონიუსის ტარება რომ გარგუნა ბედმა!“*

– პლატერო! – ბოლოს შევძახე ბრაზით, ბოლმით, რისხვით...

მივიწყებული მტევანი

ოქტომბრის გადაუღებელი წვიმების მერე ერთ მოდარებულ დღეს, როცა ზეცა ოქროსფრად ციალებდა, ზვრებისკენ გავემურეთ. პლატეროს ხურჯინის ცალ თვალში საუზმე და ბავშვების ქუდები ეწყო, მეორეში გასაწონასწორებლად ეჯდა ატმისყვავილისფერი პუტკუნა ბლანკა.

მომნუსხველი იყო გამოცოცხლებული ველ-მინდვრები! ნაკადულები მოდიდებულიყვნენ. წვიმებით გაჟივებულიყო მიწა. მინდვრის კიდეში ჩარიგებულ ჯერ ისევ ყვითლად შეფოთლილ ალვებს შავი ჩიტები შესეოდნენ.

უეცრად გოგონები ყვირილით გაცვივდნენ ერთმანეთის მიყოლებით:

– მტევანი! მტევანი!

ბებერი ვაზის დაღრეკილ ლერწებსა და სიშავედაკრულ შენითლებულ ფოთლებში ბღღვრიალა მზეს აებრიალებინა ჩაქარვებულ-ჩამკრახული მტევანი ასაკსმიტანებული ლამაზი ქალივით თვალში საცემი იყო. ყველანი მისკენ ინვდიდნენ ხელს. ვიქტორიამ მონყვიტა და ზურგს უკან დამალა. ვთხოვე და მაშინვე გამომინოდა ნაზად, მორჩილად, დამყოლად, ისე, როგორც იქცევიან ხოლმე მამაკაცებთან გოგონები, რომლებიც ეს-ესაა დაქალებას ინყებენ.

მტევანზე ხუთი დიდი კუმპალი იყო. ბავშვებს მივეცი: ერთი – ვიქტორიას, ერთი – ბლანკას, ერთი – ლოლას, ერთიც – პეპეს. სულ ბოლო კი ერთსულოვანი ტაშის გრიალში გავუნოდე პლატეროს და ისიც მოუხეშავად წაეტანა თავისი უშველებელი კბილებით.

აღმირალი

არ იცნობდი, შენამდე წაიყვანეს. მისგან შევიტყვე, რა ყოფილა ჯიშის კეთილშობილება. ხომ ხედავ, ფირფიტა ზედ წარწერილი მისი სახელით დღესაც თავლაშია, იქ, სადაც მისი უნაგირი დევს, სადაც მისი ლაგამი და აღვირია.

შემორაგველში პირველად რომ შემოაბიჯა, ოცნებას ჰგავდა! ლურჯა იყო. მისმა მოსვლამ მოიყოლა ძალა, სიცოცხლის ხალისი, სიხარული. რა ლამაზი იყო! ყოველ დილაუთენია შევაჭენებდი ხოლმე ჭალაში, გავივაკებდით დატბორილ ნაპირზე და გამოკეტილ ნისქვილებთან გუნდ-გუნდად დაყუნცულ ჭილყვავეებს ვაფრთხობდით. მერე გავაჯირითებდი თემშარაზე და ჩორთით შევუყვებოდით ნუევას ქუჩას.

ზამთრის ერთ საღამოს მათრახით ხელში მენვია ბატონი დიუპონი, აი ის, სან-ხუანის დუქნების პატრონი. წინკარში მომცრო მრგვალ მაგიდაზე დატოვა ფული და ლუაროსთან ერთად გაემართა თავლისკენ. მერე ბინდში ფანჯრიდან დავინახე, – თითქოს სიზმრად მენახოს, – ბატონი დიუპონი ადმირალშებმული თავისი ეტლით თავსხმაში როგორ აუყვა ნუევას ქუჩას.

არ ვიცი, რამდენ დღეს მქონდა გული გახეთქაზე.

ექიმის გამოძახებაც დამჭირდა და მასვეს ბრომი, ეთერი და რა ვიცი, კიდევ რა, ვიდრე დრომ, რომელიც ყველაფრის მკურნალია, ისევე არ გამინელა ეს საფიქრალი, როგორც დარდი ლორდისა და პატარა გოგონას გამო.

ეჰ, პლატერო ჩემო, რა ნაღდი მეგობრები იქნებოდით შენ და ადმირალი!

ჩანახატი

ჩემო პლატერო, ახლახან გადახნული შავი მიწის ნოტიო ხნულებს, რომელთაც ოდნავ გადაჰკრავს დაძრული თესლის ღივის სიმწვანე, უხვად აფრქვევს ოქროს ჩქერს ჩამავალი მზე. მას ხომ სულ ცოტადა დარჩა სავალი. მცივანა ჩიტები დიდ-დიდ გუნდებად მიფრინავენ მოროსაკენ. ქარის ოდნავი შემოქროლებაც კი მთლად აშიშვლებს ყვითელი ფოთლების ამარა დარჩენილ ხეებს.

წელიწადის დრო გვიწვევს ჩვენ-ჩვენს სულებში ჩასახედად, პლატერო. ახლა სხვა მეგობარი გვეყოლება. ეს იქნება ახალი წიგნი, გამორჩეული და ღირსეული. წიგნივით გადაიშლება ჩვენ თვალწინ გაძრცვნილი მიდამო, უსასრულობის განცდის მომგვრელი და განმარტოებული თვითჩარმავეებისთვის ფიქრთა აღმძვრელი.

შეხე, პლატერო, ეს ის ხეა, ამ ერთი თვის წინ გამწვანებული რომ გვეჩურჩულებოდა, შუადღის ალხში რომ შეგვიფარა და მოგვიჩრდილა. ახლა დაჩიავებულა, ჩამომხმარა და ყვითლად მღვივან ნაადრევ და სევდიან დაისში ჩახატულა თავისი სიმარტოვით, მეჩხერ ფოთლებში შეხიზნული თავისი შავი ჩიტით.

თევზის ქორეჰი

ნისქვილის ქუჩიდან, ჩემო პლატერო, მოგერი სულ ხსვა ქალაქია. აქედან ინყება მეზღვაურთა უბანი. ხალხი აქ პირახსნით ლაპარაკობს, აქაურებს თამამი და ლალი სიტყვა-პასუხი აქვთ, მეზღვაურთა კილოზე უქცევენ. კაცები აქ უკეთ იცვამენ, მსხვილი ჯაჭვები აქვთ საათებზე, საუცხოო სიგარებს და დიდ ჩიბუხებს აბოლებენ. რამხელა განსხვავებაა მეეტლეთაუბნელ სიტყვაძვირ, მოხატრებულ მყუდრო კაცსა, მაგალითად, რაპოსოსა, და მზით გარუჯულ, ქერათმიან პიკონს შორის. იცნობ, სანაპირო ქუჩაზე რომ ცხოვრობს, იმაზე გეუბნები!

გრანადილია, წმინდა ფრანჩესკოს ეკლესიის მედავითნის ქალიშვილი, მარჯნისუბნელი გრანადილია, ჩვენსა რომ შემოივლის ხოლმე, მთელ სამზარეულოს აზანზარებს თავისი ხატოვანი, ცინცხალი და ხალისიანი ლაპარაკით. შინამოსამსახურეები, რომელთაგან ერთი ფრიზეტიდანაა, მეორე – მონტურიოდან, მესამე კი საკირის უბნიდან, – გასუნთქულები უსმენენ. ენაკვესია გრანადილია ყვება კადისის, ტარიფის, კუნძულის ამბებს; ყბადაუყენებლად ქაქანებს თამბაქოს კონტრაბანდაზე, ინგლისურ ქსოვილებზე, აბრეშუმის წინდებზე, ვერცხლზე, ოქროზე... მერე ქუსლების ბაკუნით დაბზრილდება, ათრთოლებს კენარ ტანს, რომელზეც ქაფივით ნაზი და ჰაეროვანი შავი თავშალი აქვს შემოტმასნილი.

გოგოები კარგა ხანს უნდებიან მისი ხატოვანი მონათხრობის ახსნა-განმარტებას. შეხე, აგერ მონტე-მაიორს, ცალ თვალზე ხელი მიუფარებია და მზეზე ჩაჰკირკიტებს თევზის ქერეჭს... რას შვრები-მეთქი, – ვკითხე და მიპასუხა, – ქერეჭში, ცისარტყელას თაღქვეშ, ჩანსო მოგვირისტებული ქლამინდით მოსილი კარმელის წმინდა ღვთისმშობელი, მეზღვაურთა მფარველი. და ეს ჭეშმარიტებაა, რადგან ასე უთქვამს გრანადილიას.

პინიტო

– აი, იის!.. იის!.. პინიტოზე უფრო სულელი!

აღარც კი მახსოვს, ვინ იყო პინიტო. შემოდგომის მყუდრო მზეს გალავნის ყორესთან ხანძრად აუბრიალებია წითელი ქვიშა. ფერი აქვს ცეცხლის, თორემ მხურვალეა – არა. ბიჭუნას ყვირილი ჩამესმის და უეცრად მეჩვენება, რომ ჩვენ, ჩაშავებული წალმით დატვირთულები, ბექობს მივუყვებით, სწორედ საცოდავი პინიტოსკენ მივემართებით.

შემახსენდება ხოლმე და მერე ისევ წაიშლება მისი სახე ჩემს მახსოვრობაში. ძლივსღა ვიგონებ. თვალწინ გამიელვებს ხმელ-ხმელი, შავგვრემანი, ლალი... სილამაზის ნაშთი ემჩნევა უშნოსა და ზინზლიანს. რაც უფრო ვცდილობ, აღვიდგინო მისი ხატება, მით უფრო მეღევა თვალსა და ხელს შუა, დილის სიზმარივით მიქრება. და აღარც კი ვიცი, ვიზეც ვფიქრობ, ისაა თუ არა... მგონი, ის უნდა იყოს, ერთ დილას თავსხმაში ბიჭები რომ ქვებს უშენდნენ და ნუევას ქუჩაზე რომ გარბოდა ლამის დედიშობილა; ანდა ის, ზამთრის ბინდბუნდში ძველი სასაფლაოს ღობის გაყოლებით თავჩაქინდრული რომ მიბანდალებდა ქარის წისქვილისკენ, თავისი მუქთი სარდაფისკენ, მკვდარი ძაღლებისა და ნაგვის გროვისკენ, მანანნალა მათხოვრებისკენ.

– პინიტოზე უფრო სულელიი! აი, იის!..

რა იქნებოდა, პლატერო, ნეტა ერთხელ მაინც გამოვლაპარაკებოდი პინიტოს! მაკარიამ თქვა, ერთი გზასაცდენილი ქალის, კოლილიას, სახლში გამოთვრა და ციხესიმაგრის თხრილში ჩაკვდაო საწყალი. დიდი ხნის წინათ იყო ეს. ბავშვი ვიყავი, პლატერო, როგორც შენა ხარ ახლა ბავშვი. მართლა ჭკუაცეტი, მართლა სულელი იყო? როგორი იყო ნეტა? ნეტა როგორი?..

ჩემო პლატერო, ის მკვდარია და არ ვიცი, როგორი იყო. სამაგიეროდ შენ ხომ იცი იმ ბიჭის წყალობით, რომლის დედაც, უეჭველია, მას იცნობდა, რომ მე პინიტოზე უფრო სულელი ვარ.

მდინარე

შეხე, პლატერო, რა დღეშია მდინარე მაღაროე-ბისგან, უსულგულობისა და სიხარბისგან. ამ საღამოს მონითალო წყალი აქა-იქ ყვითელ და იისფერ შლამში ძლივს უყრის თავს ჩამავალი მზის ნაფშვენებს. სა-თამაშო ნავიც კი ვერ გაცურდება მის კალაპოტში. რა საცოდაობაა!

წინათ მდინარეში შემოდოდნენ სირაჯთა დიდი გემები, ორჩხომელები, ორანძიანი იალქნიანი ხო-მალდები – „მგელი“, „ელოიზა“, „სან-კაიეტანო“, – რომელიც მამაჩემისა იყო და საწყალი კინტერო მართავდა; კიდევ – ბიძაჩემის „ვარსკვლავი“, ამას პიკონი მართავდა. მათი ანძები შესეოდნენ სან-ხუანის ცას და ერთმანეთში ხალისით ირეოდნენ. ვეებერთელა ანძები აკვირვებდა ბავშვებს. მიეშურებოდნენ მა-ლაგისკენ, კადისისკენ, გიბრალტარისკენ, მიემარ-თებოდნენ ღვინით დამძიმებულები, წყალში ღრმად ჩამსხდარნი... მათ შორის იყო მეთევზეთა კარჭაპები, რომლებიც წყლის ჭავლს აფორიაქებდნენ კიჩოზე დამაგრებული თავ-თავიანთი წმინდანებით, ნაირ-ნაი-რი ფერებით: მწვანით, ლურჯით, თეთრით, ყვითლითა და ჭიაფერით... და მეთევზეები ქალაქში ეზიდებოდნენ სარდინებს, ხამანწკებს, გველთევზებს, კამბალებს, კიბორჩხალებს... რიოტინტოს სპილენძმა მთლად და-ნამლა ყველაფერი და, – ზოგი ჭირი მარგებელიაო, – მდიდართა წუნიანობის გამო ღარიბებს რჩებათ მეთევზეთა მწირი ნადავლი... კარჭაპები, ორჩხომე-ლები, იალქნიანი ნავეები გაქრა.

რა საცოდაობაა! თვით ქრისტეც კი ველარ იხილავს ზღვის მოქცევისას წყალუხვ მდინარეს. მკვდრის სისხლივით, დაწრეტილი ნაკადივით მოედინება მწუხ-

რივით ჟანგისფერი მდინარე, გაძვალტყავებულ და ჩამოკონკილ გლახას რომ დამსგავსებია. აფრებაკეცილი „ვარსკვლავი“ ჩამუქებულა, ჩაფშუკულა და მაღლა აუშვერია თევზის ხერხემალივით დაკბილული თავისი უზარმაზარი ანძა, რომლისთვისაც ხანძარი შეუნთია დაისს. მესაზღვრეთა ბავშვები თამაშობენ, ირევიან, დანრიალებენ. და ეს ყველაფერი ბორგვას ჰგავს ჩემი დარდიანი გულისას.

ბრონეული

რა სანახავია ეს ბრონეული, პლატერო! აგედილიამ მომიკითხა. თავის ბაღში, მონხას ლელის პირას, ამოურჩევია. არცერთი სხვა ნაყოფი ისე არ ამიშლის ხოლმე ფიქრებს წყლის ცხოველმყოფელ ძალაზე, როგორც ბრონეული. სკდება, ფეთქდება ნაღდი და ღონიერი სიჯანსაღით. არ გავსინჯოთ?

ჩემო პლატერო, რა სასიამოვნოა სიმწარისა და სიმშრალის გემო, მწკლარტე გემო მაგარი და ხმელი ქერქისა, მინაში გადგმული ფესვივით რომაა. აი, პლატერო, ლალივით გამონათება ალიონისა: პირველი სიტკბო ქერქს მჭიდროდ მიტმასნილი მარცვლებისა. აგერ, პლატერო, ერთმანეთს მიჯრილი, ერთმანეთით შვეინროებული საღი და სავსე მარცვლები თავის თხელ აპკიანად – ჯადოსნური საუნჯე საჭმელად ვარგისი ამეთვისტოებისა, რომელიდაც ნორჩი დედოფლის გულივით სისხლსავსე და ძლიერი! როგორაა გადავსებული, პლატერო, ჰა, გამომართვი, ჭამე! რა გემრიელია! რა სიამოვნებაა, როგორ ეფლობა კბილები ამ ხალისიან წითელ სიმწიფეში! მოიცა, ვერ ვლაპარაკობ. თვალი რომ დაინთქმება კალეიდოსკოპის დაუდეგარ ფერთა ლაბირინთში, ისე იძირები გემოში. მორჩა!

პლატერო ჩემო, მე აღარ მიდგას ბრონეულები. შენ არ მოსწრებიხარ ბრონეულებს დუქნის ეზოში, ყვავილების ქუჩაზე. მზე რომ გადაიხრებოდა, გავდიოდით... თიხაბზით შეთითხნილ, დახეთქილ ღობე-ყორეებში ჩანდა მარჯნისქუჩელთა ეზოები. ყოველ მათგანს თავისი ხიბლი ჰქონდა. ეზოებს იქით მინდორი იყო, მინდორს იქით – მდინარე. მესაზღვრეების ნალარის დგერა აღწევდა. სიერას სამჭედლოდან გრდემლის გრუხუნის ისმოდა. ქალაქის ახალი, შეუჩვეველი უბანი მიმხელდა თავისი ყოველდღიური ყოფის პოეზიას. მზე ჩადიოდა. ბრონეულები ბრიალებდნენ

და სხივს ისროდნენ, როგორც პატიოსანი თვლები, როგორც ჯადოსნური განძი, დახვავებული სადღაც, ზღაპრული ლედვის ჩეროში, ჭის სიახლოვეს, რომლის შემოშენებული გვიმი ლედვის ხეს დაებზარა.

ბრონეული მოგერის ნაყოფია, მშვენებაა მისი გერბისა! ჩამავალი ნითელი მზისთვის გულგახსნილი ბრონეულები! ბრონეულები მონხას ბალისა, ბრონეულები პერალის ველისა, საბარიეგოს ბრონეულები! ბრონეულები ლელისპირა მყუდრო მინდვრებისა, სადაც ზუსტად ისევე, როგორც ჩემს წარმოსახვაში, ცა ვარდისფრად ღვივის, ვიდრე მთლად არ დაღამდება.

კველი სასაზღაო

შენი შემოყვანა მინდოდა, პლატერო. მესაფლავეს რომ არ შეემჩნიე, მიტომ ჩაგაყენე ფილებით დაზურგულ ვირებში. რა სიჩუმეა... ნამო...

ნახე, ეს სან-ხოსეს სამარეა. გადაბრეცილი ღობით შემოკავებულ ამ დაჩრდილულ და ჩამწვანებულ კუთხეში მღვდლების საფლავებია... თეთრად შემოღობილი ეს ადგილი, ნაშუადღევის მთრთოლარე მზე რომ დასთამაშებს, ბავშვების სამარეა... ნამო... ადმირალი... დონა ბენიტა... ლატაკოთა საძმო საფლავი, პლატერო...

კვიპაროსებში როგორ ირევიან ბელურები! ნახე, რა ყრიაშული აქვთ!.. ამ ოფოფს, აგერ ხარისვარდაზე რომ შემომჯდარა, საფლავის ძგიდესთან, ფოსოში გაუმართავს ბუდე... ნახე, მესაფლავის შვილები რა მადიანად შეექცევიან შაქარმოყრილ კარაქიან პურს... პლატერო, ამ ორ თეთრ პეპელასაც ხომ ხედავ...

ახალგაჭრილი სამარე... დაიცა... გესმის? ზან-ზალაკებია... სამი საათის ეტლია, თემშარის გავლით მიემართება სადგურისკენ... ის ფიჭვები, ქარის ნისქვილთან რომ ფიჭვებია, ისაა... დონა ლუტგარდა... კაპიტანი... პატარა ალფრედიტო რამოსი, ჩემს ბიჭობაში, გაზაფხულის ერთ საღამოს რომ შევეუდექი მის თეთრ კუბოს ჩემს ძმასთან, პეპე საენსთან და ანტონიო რიბეროსთან ერთად... ჩუ!.. რიოტინტოს მატარებელი ხიდზე მირიხინებს... მომყე... სანყალი კარმენი, ქლექიანი გოგო, რა მშვენიერი იყო, პლატერო... შეხე ამ ვარდს... აგერაა გოგონა, რა ნაზი იყო, თან როგორ აკვესებდა შავ თვალებს... აქ კი, პლატერო, მამაჩემია... პლატერო...

ლიბანო

განზე გადექი, პლატერო, გზა უტიე სკოლის ბავშვებს.

მოგეხსენება, დღეს ხუთშაბათია და ქალაქგარეთ გაიყვანეს ბავშვები. ლიპიანის ხან მამა კასტელანოსთან მიჰყავს ისინი, ხან ანგუსტიასის ხიდთან, ხან წყალსატევთან. დღეს ლიპიანი გუნებაზეა და, როგორც ხედავ, განდეგილის ქობამდე მიუძღვა ბავშვებს.

შენ კი იცი, რასაც ნიშნავს ბავშვის გავირება. ჰოდა, ჩვენი ქალაქისთვის თქმით, ლიპიანი გავირებულ ბავშვებს არჯულებს, ადამიანებად აქცევს. თუ ასეა, ლიპიანი შენ ნამდვილად გაგავირებდა და დაგამშვედა კიდევ. ბავშვებს ჩემკენ მოუწევდათ გული. ჰოდა, მათი გული რომ მოეგო და ჩემგან ჩამოეშორებინა ისინი, – არადა, ბეჩავ ლიპიანის საამისოდ თავისი მოსაზრება ჰქონდა, – მინდვრად გაჰყავდა ისინი. იმდენი ქნა, რომ ქრისტესმიერი სიყვარულის საბაბით ბავშვები შუაზე უყოფდნენ თავ-თავიანთ საუზმეს და ნაშუადღევს ლიპიანი ცამეტი საუზმის ნახევარ-ნახევარს შეექცეოდა.

შეხე, რა ნასიამოვნები ბრუნდებიან ყველანი! ღარიბულად ჩაცმული, გულაძგერებული, გაღაჟღაჟებული და აფართხალებული ბავშვები ატანილნი არიან ოქტომბრის სიგრილვადაკრული ხალისიანი მწუხრით. ყავისფერუჯრედებიან ტანსაცმელში გამოწყობილი ლიპიანი მოდის და მოათახთახებს თავის დონდლო სხეულს. ფიჭვის ძირას კარგა ლაზათიანად გამოძღომის მოლოდინში ღიმილი დასთამაშებს შეჭალარავებულ გრძელ წვერზე... მინდორი ირყევა მის ფეხქვეშ და ზანზარებს, როგორც ათასფრად მოელვარე სეფეზარი, ახლახან მწუხრისას რომ რეკავდა და თითქოს ჯერაც რომ არ ჩანყნარებულა, თითქოს ჯერ კიდევ თავზე რომ დაჰგუგუნებს ქალაქს. გეგონება, ვეება მწვანე ხოჭო დაჰბზუოდეს ოქროსფრად აელვარებულ კომქს, საიდანაც მოჩანს ზღვა.

სიხსიმაბრე

რა მშვენიერია ცა ამ სალამოს, პლატერო! შემოდგომის ნათელს მეტალის ბზინვა შეეპარა, ბაჯალლო ოქროს პირფართო სატევარი ელვარებდეს თითქოს. მიყვარს აქ ამოსვლა, ამ განმარტოებული გორაკიდან კარგად მოჩანს მზის ჩასვლა. თანაც ხელს არავინ გვიშლის, არავინ გვანუხებს და ჩვენც არავის ვანუხებთ.

ღვინის სარდაფებთან და ჩამობრანძულ გალავანთან, რომელსაც პირშუშხა და ჭინჭარი მოსდებია, ერთი მოთეთრო-მოცისფრო სახლი დგას. ამბობენ, შიგ არავინ ცხოვრობსო. აქ ყოფილა თურმე სასიყვარულო ღამეებში თავშესაფარი ერთი კახპასი, კოლილიასი და მისი გოგოსი – მუდამ შავით მოსილი ორი პირთეთრი ტურფასი, გაჭრილი ვაშლივით რომ ჰგვანებიან ერთმანეთს. აგერ, იმ თხრილში ჩამკვდარა პინიტო და ორ დღეს გდებულა უპატრონოდ. აქ კი თურმე ქვემეხები მდგარა, როცა ქალაქში არტილერისტები გამოჩენილან. დონ იგნასიომაც იცოდა აქ ამოსვლა თავისი კონტრაბანდული არყით. გინახავს შენ, ხომ გახსოვს? მიმნდობი კაცი იყო. კიდევ? ანგუსტიასიდან ხარებს ერეკებიან აქეთ. მეტი არავინ, ბიჭუნებიც კი არ ეკარებიან აქაურობას.

ამ მონითალო არხზე გადებული ხიდის თაღქვეშ, ერთი, გახედე ვენახს, აგურის გამოსანვავს, შორს იისფრად გაკლაკნილ მდინარეს; გახედე უკაცრიელ დატბორილ ნაპირს; ნახე, ჩამავალი მზე წითლად როგორ გამოჩახჩახდა თვალით ხილულ ღვთაებასავით, როგორ მონუსხა და მოიცვა ირგვლივ ყველაფერი და ახლა უელვის მხარეს ზღვაში როგორ ეშვება. და ეს ხდება სრულ სიჩუმეში. და ამ სიჩუმეს გამოსცემს სამყარო, ანუ მოგერი, მისი ველ-მინდვრები, შენ და მე, პლატერო.

ტოროს ძველი ასპარეზი

კიდევ ერთხელ ამიტანა ელვასავით მოუხელთებელმა გამონათებამ, ტოროს ძველი ასპარეზის ხილვამ. ერთ სალამოს დაინვა... სალამოს... მაგრამ ვერ ვიხსენებ, რომელ სალამოს, როდის...

არც ის ვიცი, შიგნიდან როგორი იყო... მგონი მინახავს... ანდა ეგებ მანოლიტო ფლორესს რომ მოჰქონდა ჩემთვის, იმ შოკოლადებზე დახატული მახსოვს: შავი ხარისგან რეზინის ბურთივით ჰაერში მოსროლილი პატარა ნაცრისფერი ბრტყელდრუნჩა ძაღლები... მრგვლად შემოკავებული სრული სიმართოვე, მაღალი ლურჯი ბალახით დაფარული... ვიცი მხოლოდ, როგორი იყო გარედან, ზევიდან... ასპარეზი არ მაგონდება... ხალხი არ ჩანს... ვტრიალებ, წრეებად ვუვლი ფიჭვით მოფიცრულ რიგებს; მეჩვენება, რომ ტოროს ასპარეზზე ვარ, ნაღდ ასპარეზზე, სურათზე რომ ხატია, ისეთზე, და სულ მაღლა-მაღლა ავდივარ. ერთ სალამოს, როცა კოკისპირულად წვიმდა, სამარადჟამოდ შემოიჭრა ჩემს სულში შორეული გადამწვანებული ხედი, ჩრდილით ჩამუქებული, – ჩრდილით კი არა – ცივი ლეგა ღრუბლებით; თვალსანიერთან, იქ, ზღვასთან, მსუბუქ თეთრ ნათელში ღრუბლებშუა, იალკიალში, მოჩანს ფიჭვნარი...

მეტი არაფერი... რამდენ ხანს ვიყავი იქ? ვინ გამომიძღვა იქიდან? როდის იყო ეს? არ ვიცი, ვერც ვერავინ მითხრა, პლატერო... მაგრამ, როცა სიტყვას ჩამოვაგდებ ამაზე, შემეპასუხებიან ხოლმე:

– როგორ არა, ძველი ასპარეზი, ციხესიმაგრესთან... რომ დაინვა... ეს იყო მაშინ, როცა მოგერსაც აკითხავდნენ ტორეროები...

ტიალი ადგილია. თანაც თითქოს მუდამ ვილაც არის აქ... მთებიდან ჩამობრუნებული მონადირეები ფეხს აიჩქარებენ ხოლმე, თან ჭიუხებზე ძვრებიან, რომ უფრო შორს მოატარონ თვალი. თურმე ამ მხარეში დათარეშობდა და ლამეს აქ ათევდა ყაჩაღი პარალესი. ნითელ პიტალოზე, რომელიც აღმოსავლეთს გაჰყურებს, ზოგჯერ გადმოდგება შემოხეტებული თხა და მწუხრის ცაზე, ყვითელი მთვარის ფონზე, იხატება მისი სილუეტი. ქვემოთ, ბარში, აგვისტომდე არ შრება ნაღვარევი და ყვითლად, მწვანედ, ვარდისფრად ირეკლავს წყალი ცის ნაფლეთებს. გუბურა ლამის მთლად ამოვსებულია ქვებით, რომლებსაც მაღლიდან ყრიან ბავშვები. ხან ბაყაყებს ესვრიან, ხან უბრალოდ წყლის ადგაფუნება უნდათ.

პლატერო შევაჩერე გადასახვევთან, ზედ დიდ, რტომრავალ კერატთან, რომელიც ველზე გასასვლელს ფარავდა ხმლებივით ნანვეტებული თავისი ჩამუქებული ჭოტებით. ხელები ნავაშველე ტუჩებს და დავიძახე: „პლატერო!“

– პლატერო! – შემომეპასუხა კლდე ჩახრინწული, მაგრამ წყლის სიახლოვით ოდნავ განაზებული ხმით.

პლატერომ ცქვიტად მიაბრუნა თავი, შეხტა, აცახცახდა, გაქცევა დააპირა.

– პლატერო! – ისევ შევძახე კლდეს.

კლდემ ძახილი მომიბრუნა:

– პლატერო!

პლატერო ჯერ მე შემომაჩერდა, მერე კლდეს გახედა, დრუნჩი ნაიგრძელა და მაღლა ცას გაბმით შეჰყროყინა.

კლდემ ასევე შემოჰყროყინა გაბმით და როყოდ.

პლატერო ყროყინად იქცა.

კლდეც ჩამოიქცა ყროყინად.

მაშინ გაქსუებული და გაოჩნებული პლატერო ავდრიან დღესავით მოიქუფრა. ცმუკავდა, ავშარის გაგლეჯას და ჩემს მიტოვებას ლამობდა. ასე გასტანა, ვიდრე ფერებ-ფერებით არ გამოვუძეხი და ვიდრე კაქტუსებში მისი ყროყინი თანდათან არ იქცა მხოლოდ და მხოლოდ მის ყროყინად.

ბავშვები ვახშმობდნენ. თოვლივით თეთრ სუფრაზე თვლემდა ლამპის თბილი, ვარდისფერი შუქი. სუფრაზე დაქარგული ნითელი ნემსინვერები და ვაშლები ლიტონ და ჯანსაღ სიხარულს მატებდა ამ უმანკო და ალალ სიმყუდროვეს. გოგონებს ისე ეჭირათ თავი, ქალებს რომ შეშვენიით. ბიჭები დარბაისელი კაცებივით მასლაათობდნენ. ოთახის სიღრმეში ქერათმიანი ლამაზი ქალი ძუძუს აწოვებდა ჩვილს, თან ღიმილით გამოსცქეროდა ბავშვებს. სარკმლის იქით, ბაღში, ფუთფუთებდა ვარსკვლავებით გაჩირალდებული ცივი, სუსხიანი ღამე.

უცებ ბლანკა ელვასავით გაიკლაკნა და მიიჭრა დედასთან. უეცრად სიჩუმე ჩამოვარდა და მერე აყირავებული სკამების ხათქახუთქში დანარჩენებმაც მიაშურეს დედას. შიში ედგათ თვალებში. ფანჯარას მისჩერებოდნენ.

ჩერჩეტი პლატერო! ფანჯრის მინისთვის მიუტყეპებია თავისი დიდი თეთრი თავი, სიბნელისა და შიშისაგან ბევრად უფრო დიდი რომ ჩანდა, გატრუნულა და ნაღვლიანად იყურება მყუდროდ განათებულ ოთახში.

კველი წყარო

მუდამ თეთრია მარადმწვანე ფიჭვნარის ფონზე. ვარდისფერია ან ლურჯი განთიადისას, და მაინც თეთრია; ოქროსფერია ან მონითალო შუადლისას, და მაინც თეთრია. მწვანეა ან ცისფერი შელამებულზე, და მაინც თეთრია; ასეთია ძველი წყარო, პლატერო. რამდენჯერ გინახივარ ამ წყაროსთან შეჩერებული. იდუმალ საუნჯესავით ან სამარესავით იგი თავის თავში მოიცავს მთელი სამყაროს სევდას, ანუ სიცოცხლის ჭეშმარიტ განცდას.

ამ წყაროში მიხილავს პართენონი, პირამიდები, ათასგვარი სხვა ტაძარი. ყოველთვის, როცა რომელიმე სხვა წყარო, ძველი სამარხი ან სტოა მომაჯადოებს თავისი მარადიული და შეუზომელი მშვენებით, ძილი გამიკრთება ხოლმე და ჩემს მომნუსხველ ახალ ხატს ჩაენაცვლება ძველი წყაროს ხატება.

ამ წყაროდან, ამ ვეშა წყაროდან მივიკვლევ გზას ყველაფრისკენ და ყველაფრიდან მას ვუბრუნდები. ისე ამოჩქეფს წყაროსთვალიდან, ისეთმა ფაქიზმა უბრალოებამ მიანიჭა მას მარადიულობა, უბოძა ფერი, უბოძა ნათელი, ისე ნაღდად მისია ეს ყველაფერი, რომ ლამის პეშვით აღებული მისი წყალივით შეიძლება ხელით შეეხო მთელ სისავსეს სიცოცხლისას. ბიოკლინმა ჩახატა იგი საბერძნეთის გარემოში, ბეთჰოვენმა შეატბორა ომახიანი ოხვრით, მიქელანჯელომ როდენს გადაულოცა.

წყარო კი არა, აკვანია, საქორწინე სარეცელია, სიმღერაა, სონეტია, სინამდვილეა, სიხარულია. ეს სიკვდილიცაა.

– სიკვდილი აქაა, პლატერო, ამ ღამეს, მარმარილოს ტორსივით არის ასვეტილი ნაზად მოშრიალე ჩაბნელებულ სიმწვანეში. სიკვდილი ჩემი სულიდან ამოაჩქეფებს წყაროს ჩემი მარადიულობისას.

პლატერო, ჩემო პლატერო, ერთ ღამეში როგორ შემოიძარცვნენ ხეები! რტოები ფესვებივით გაუბარჯლავთ, მაღლა აუშვერიათ და თითქოს თავდაყირა შეზრდიან ცას, კენწეროებით კი მინას ჩასთესლებიან. ამ ალვას შეხედე, ლუსიას არა ჰგავს, ცირკის მუშაით ლუსიას, მოფარდაგულზე რომ გადმოფინა და ააბრიალა ცეცხლისფერი თმები, მაღლა რომ აიშვირა ერთად მიტყუპებული თავისი შხვართი ფეხები, მონაცრისფრო მაქმანებით კიდევ უფრო დამშვენებული?

ახლა, ჩემო პლატერო, შიშველი ტოტებიდან ჩიტები ოქროს სიყვითლეში გვხედავენ ისევე, როგორც ადრე ჩვენ ვხედავდით ჩიტებს სიმწვანეში. ფოთლების საამური შრიალი და მაღალი ვარჯის ხალისიანი ჩურჩული აგერ აქ, ქვემოთ, ჩახრინწულ საცოდავ ამოხვნიშად ქცეულა.

შეხე, პლატერო, ხმელი ფოთლებითაა გადაპენტილი ირგვლივ ყველაფერი. კვირას, დღეის სწორს, უკან რომ მოვბრუნდებით, ერთ ფოთოლსაც ვეღარ ნახავ. არ ვიცი, სად გადაქარდებიან ხოლმე ფოთლები. გაზაფხულზე მოფრენილმა ჩიტუნებმა თუ გაუმხილეს ღამაში და უცნაური სიკვდილის საიდუმლო. ასეთი სიკვდილი არც შენ გელირსება, ჩემო პლატერო, და არც მე.

კედრის თესლი

აგერ მოდის გოგო, მზით გაბდღვრიალებულ ნუე-ვას ქუჩას მოუყვება და მოაქვს კედრის თესლი. ნედ-ლიც აქვს და მოხალულიც. ნავალ, პლატერო, ბლომად ვიყიდი მოხალულ კედრის თესლს შენთვისაც და ჩემთვისაც.

ოქროჩაღვრილ ლაჟვარდისფერ დღეებში ნოემბე-რი ერთმანეთს უზავებს ზამთარსა და ზაფხულს. მზე იკბინება. ადამიანებს ძარღვები სისხლით გატიკნილი ნურბელებივითებერებათ,ებურცებათ,ულურჯდებათ. უკაცრიელ, წყნარ, თეთრ ქუჩებში მხარზე მოგდებული თავისი რუხი ფუთით ჩაივლის ფართლეულით მოვაჭრე ლამანჩელი; ბრჭყვიალა ნივთებით დატვირთული ლუსენელი მენვრილმანე თითქოს ყვითელ შუქს ეზი-დება. დროდადრო ჩამოჰკრავს გონგს, რომელიც ყოველ შეტოკებაზე მზის სხივს ისხლევტს. კალათის სიმძიმით ნელში გახრილ გოგოს მეორე ხელში ნახ-შირი ჩაუბლუჯავს. მოდის, კირით შეთეთრებული კედლის გაყოლებაზე ნელა ავლებს მსხვილ ზოლს, თან გრძნობამიტანებით განწელილად გაყვირის: „მო-ხაალუული კეედრის თეესლიი!“

შეყვარებულები ზღურბლთან წყვილ-წყვილად აკ-ნატუნებენ კედრის თესლს და ცეცხლოვანი ღიმილით ერთმანეთს უწვდიან მსხვილ-მსხვილ გულებს. ბავშვები სკოლის კართან ქვით ამტვრევენ თესლს... მაგონდება, ჩემს ბიჭობაში ზამთრის საღამოებში წყაროებისკენ, მარიანოს ფორთოხლის ბალისკენ რომ გავწევდით ხოლმე, ცხვირსახოცით ნავიძღვანიებდით მოხალულ კედრის თესლს. და ჩემი ერთადერთი ოცნება იყო, მის გასარჩევად ჯაყვა მქონოდა, სადაფისტარიანი, თევზის მოყვანილობის ჯაყვა ბადახშის ორი თვა-ლით, რომლებშიც გახედავდი და ეიფელის კოშკს დაინახავდი.

პლატერო, პირში რა კარგ გემოს ტოვებს მოხალული კედრის თესლი! ძალას გმატებს, იმედს გაძლევს! ცივ ზამთარში მზეს მიეფიცხე თითქოს, ანდა ურყევ ძეგლად იქეცი თითქოს. აკნატუნებ კედრის თესლს და სულაც აღარ გამძიმებს ზამთრის პალტო. ისე ლაღად მიაბიჯებ, გეგონება, ლეონისთვის ან მედროგე ბიჭისთვის, მანკიტოსთვის, გადაგენიოს ხელი.

ბაქნეული ხარი

პლატერო და მე ფორთოხლის ბალებს რომ მივადექით, მრუმეში ჩაძირული ხევი გადათეთრებული იყო ლომისკბილას შეთრთვილული ჯაგებით. მზეს ოქრო ჯერ არ შეერია ცის მკრთალი და უფერული ცილისთვის. მუხნარით დაფარული გორაკი იკვეთებოდა ცის ფონზე. კურდღლიცოცხას ეკალბარდებიც კი ჩანდა... დროდადრო მოისმოდა შრიალი, ტლაშუნი. მაღლა ავიხედე. შოშიები ბრუნდებოდნენ ზეთისხილის ქალებში, დიდ-დიდ გუნდებად ირაოს სცემდნენ...

ხელი ხელს შემოვკარი... ექო... ეჭი!.. არავინაა... უეცარი ზათქი და დგრიალი... გული ამოვარდნაზე მაქვს რაღაც უსაშველოს მოლოდინში. ბებერ ლედვს მოვეფარე პლატეროიანად.

აი, აგერაა! მურეშა ხარი, ბატონ-პატრონი განთიადისა, გემს იღებს, ბუბუნებს, გზად რასაც წაანყდება, ანგრევს, აქცევს, ამხოზს. წამით შეჩერდა გორაკზე და მთელი ველი ცის კიდემდე შეძრა შემზარავმა ბლავილმა. შოშიები არ დამფრთხალან, ჟივილ-ხივილით დაფრენენ ახლა უკვე შევარდისფრებულ ცაში და მათი ჟრიამული ახშობს ჩემი გულის ბაგაბუგს.

მტვრის ბუქი სპილენძისფრად შეფერა ოდნავ ამონვერილმა მზემ. ხარმა კურდღლიცოცხას ჯაგებში გზა გაიკვლია მორევისკენ. წყალს დაენაფა. გავეშებული, შმაგი, თვით ამ დიდ ველზე უდიადესი, აიჭრა ფერდობზე. რქებზე შერჩენოდა ვაზის ჩამოყეფილი ლერნები. მაღლარი ტყისკენ გაუტია. თვალი მივატანე, მაგრამ დამეკარგა ალიონის თვალისმომჭრელ ნათებაში, ახლა უკვე ბაჯალლო ოქროსავით გაჩაღებულში.

ნოემბრის იღილია

შელამებისას, შინ რომ ვბრუნდებით, ბინდბუნდში პლატერო ლამის აღარც კი ჩანს ზურგზე ჩამოტოტვილ სიმწვანეში. ეს მსუბუქი ტვირთია, ფიჭვის ჩამონალენი ჯოყრებია ბუხრისთვის. დადის გახშირებული მოკლემოკლე ნაბიჯებით, მავთულზე გასული ცირკის მუშაითივით, თანაც ისე ცქვიტად და შნოიანად, გეგონება თამაშობდეს, თავს იქცევდეს და წინ არც კი მიინევდეს. ლოკოკინა რომ ორ საცეცს გამოაშვერს ზურგზე წამოკიდებული თავისი სახლაკიდან, ასე მოუჩანს დაცქვეტილი ყურები.

მწვანე რტოები, სწორედ ის ლორთქო რტოები, იქ, მაღლა ყველაფერი რომ ჰქონდათ – მზეც, ტოროლებიც, ქარიც, მთვარეცა და ყორნებიც (ჰო, პლატერო, რას იზამ, – ყორნებიც!), – ახლა ეს რტოები საღამოს ბინდში საცოდავად ეთრევა მტვრიან ბილიკებზე.

სიცივეშეპარული მოწითალო სინაზე ნიმბივით თავს ევლება ზამთრისპირზე მინდორ-ველებს. და, შარშანდელის არ იყოს, პლატეროც თავისი თვინიერებითა და თავისი ტვირთით ღვთაებრივია თითქოს...

თეთრი ზაზაბი

დარდი შემომანვა, პლატერო, დარდი... ყვავილების ქუჩაზე, ზედ თალთან, სწორედ იმ ადგილას, სადაც მეხი დაეცა ტყუპ ძმებს, მკვდარი ეგდო ყრუანჩალა სორდოს თეთრი ფაშატი. ტიტლიკანა პატარა გოგოები ჩუმად უვლიდნენ გარს.

პურიტამ, თერძმა, ჩაიარა და მითხრა, ამ დილას ყრუანჩალამ ფაშატი სასაკლაოზე მიიყვანა, ველარ აუთავდა, მობეზრდა მისი შენახვაო. ეჰ, შენ კი იცი, ეგ საცოდავი ცხენი ბეხრეკი იყო, ჯაგლაგი და გამოუსადეგარი. მოკლედ, დონ ხულიანივით იყო. ველარც ხედავდა, აღარც ეყურებოდა, ძლივს დაჯაგჯაგებდა... შუადღისას ცხენი ისევ კარზე მისდგომია პატრონს. გაღიზიანებული სორდო ჭიგოს დასჯაგურებია და უსვრია. არც განძრეულა თურმე. მაშინ ნამგალი მოუქნევია. ხალხი შეყრილა. უყვიროდნენ, დასცინოდნენ თურმე. და ამ ღრიანცელში ცხენი აღმა აპყოლია ქუჩას. ირყეოდა და ბორძიკობდა თურმე. ბავშვები ჟივილ-ხივილით და ქვების სროლით ასდევნებინ... როგორც იქნა, ნაქცეულა და ბოლო მოუღიათ მისთვის. ვილაცას შესცოდებია კიდევ, – „აცალეთ მშვიდად სიკვდილიო“, – გაისმა თურმე. გეგონება, შენ და მე ვყოფილიყავით იქ, პლატერო. გრიგალში ნაზი პეპლის ფარფატს ემგვანებოდა ეს სიბრაღული.

მე რომ მივედი, ქვები ეყარა მის გვერდით და ცხენი უკვე იმ ქვებივით ცივი იყო. ცალი თვალი ფართოდ გახელილი დარჩენოდა და ახლა მკვდარი თითქოს ხედავდა დავსებული თვალით. მწუხრის ცივი და მოწმენდილი ცა ვარდისფერი ღრუბლის ფთილებით იფარებოდა. ქუჩის სიბნელეში ფაშატის სითეთრესლა შერჩენოდა ნათლის სხივი...

მჩხაჲანა კატეზი

პლატერო, მართლაც რა კარგად აენყო ყველაფერი! მოთეთრო-მოვარდისფრო კაბაში გამონყობილ დონა კამილას უჭირავს გრძელი ჯოხი და გამრავლების ცხრილს აზუთხვინებს გოჭს. ეშმაკს ცალ ხელში დაჩუტული ტიკი ჩაუბლუჯავს, მეორე – გულის ჯიბეში ჩაუცურებია პატარძლისთვის და საფულეს აცლის. დარწმუნებული ვარ, ეს თოჯინები მამლაყინა პეპეს და მოახლე გოგოს, კონჩას, ნახელავია. ჩემგანაც წაიღეს რალაც წვრილმანები. წინ მოუძღვით მღვდლად გადაცემული პეპიტო; შავ ჩოჩორზეა შემოსკუპული, ხელში ბაირალი უჭირავს. უკან მოჰყვებიან გოგო-ბიჭები ენმედიოს ქუჩიდან, წყაროსქუჩელები, მეეტლეთუბნელები, ბავშვები ნოტარიუსის მოედნიდან, პედრო ტელიოს შუკიდან. მოდიან სავსე მთვარით განათებულ ქუჩებში და შეწყობილად მოარაჩხუნებენ თუნუქის ქილებს, ეჟვენებს, ტაფებს, ქვასანაყებს, კარდლებს.

მოგეხსენება, პლატერო, დონა კამილა სამჯერაა დაქვრივებული და თანაც სამოცსაა გადაცილებული. კარგად იცი, „ეშმაკიც“ ქვრივია. მართალია, დაქვრივება მხოლოდ ერთხელ მოასწრო, მაგრამ სამაგიეროდ სამოცდაათ რთველს მოესწრო. ამაღამ თავის სახლში შეკეტილი ამას ყველაფერს ფანჯრებიდან თავისი თვალით დაინახავს და თავისი ყურით გაიგონებს; იკლიკანტურად, სცენებითა და სიმღერებით შეიტყობს თავის ამბავსაც და თავისი საპატარძლოს ამბავსაც.

პლატერო, სამ დღეს გასტანს „მჩხაჲანა კატეზის“ ზარ-ზეიმი. მერე კი პატარა მოედანზე გამართულ საკურთხეველთან, სადაც განათებული თოჯინების ირგვლივ მთვრალეები იცუნდრუკებენ, მივლენ მეზობლის ქალები, თავ-თავიანთ ძველმანებსა და ჭურჭელს დაავლებენ ხელს და სათითაოდ გაიკრიფებიან. მერე რამდენიმე ღამე კიდევ შემოათენდებათ ბავშვებს ჟრიამულში. ბოლოს მარტოდმარტო დარჩება სავსე მთვარე და სიმღერა...

ბოშაბი

შეხედე, პლატერო, ამ ქალს შეხედე, აგერ, ქვევით სპილენძისფრად მბზინავ მზეში რომ მოაბიჯებს წელში გამართული, თავანუელი, შილიფად ჩაცმული, ზედაც რომ არ უყურებს არავის... მიმქრალ სილამაზეს რა კარგად იფერებს... ბედაური ქალია, ისევ კობტაა, ისევ მუხასავით ტანადია; ამ შუა ზამთარში ყვითელი თავშალი რა შნოიანად გაუკრავს წელზე, რა მოხდენილად მოარხევს თეთრით მონინკლულ ფურჩლებიან ცისფერ ქვედაკაბას. მერიისკენ მიიჩქარის, ნებართვა უნდა გამოითხოვოს, რომ ადრინდულად სასაფლაოს გადაღმა დაბანაკდნენ. შენ კი გემახსოვრება ბოშათა ჩაღებულ კარვები, კოცონები, თვალისმომჭრელი ქალები, ილაჯგანყვეტილი ვირები, გადამხმარ ბალახს რომ წინკნიან ხოლმე.

აქაური ვირები, ფრიზეტას დიდყურა ჩვენებურები, უკვე დაფრთხნენ და აცახცახდნენ, ქვევით, შემორაგულში, იგრძნეს ბოშების გამოჩენა. გული საგულეს მაქვს, მშვიდად ვარ. პლატეროს გომურამდე სანამ მოაღწევინ, ნახევარი ქალაქი უნდა გადაიჩაქჩაქონ. მერე კიდევ, რენხელს, დარაჯს, მეც ვუყვარვარ და პლატერო ხომ უყვარს და უყვარს. მაგრამ პლატეროს ყასიდად მაინც ვუთხარი შეფიქრიანებული და დარდიანი იერით:

– შემოდი, პლატერო, შემოდი! უნდა ჩაგამწყვდიო, ქიშკარი უნდა ჩავრაზო, თორემ ნაგიყვანენ!

პლატერო, გულმოცემული და დაიმედებული, რომ ბოშები ვერ მოიტაცებენ, შემოქანდა ეზოში. რკინის ალაყაფი რაჩხუნით ჩაიხურა მის უკან. პლატერო შეხტა, შეიკუნტრუშა, მარმარილოთი მოფილული ეზოდან გაექანა ყვავილნარისკენ, იქიდან კი ისარივით გაიჭრა გომურისკენ და, – მაგ მოუხეშავმა, მაგ ტლანქმა, მაგან! – გადაჯეგა ხვართქლას ლურჯი ყვავილები.

ცანცლი

ახლოს მოდი, პლატერო, მოდი, მოჩოჩდი... რა დროს ზრდილობა და მორიდებაა. მასპინძლისთვის ბედნიერებაა შენს სიახლოვეს ყოფნა... იმიტომ, რომ შენთანია, შენი შენთაგანია. ალის, მის ძაღლსაც, მშვენივრად იცი, უყვარხარ, მეტი რაღა გითხრა, პლატერო... როგორ ეციება ფორთოხლის ბაღში! რაპოსომ რომ ჩაილაპარაკა, ხომ გაიგონე, – „ღმერთმა ნუ ქნას, რომ ამაღამ ყინვამ ბევრი ძირი ფორთოხალი მოთუთქოსო“.

– ხომ მოგნონს ცეცხლი, პლატერო? არა მგონია, რომელიმე შიშველი ქალის სხეული იყოს მოგიზგიზე ალივით მწველი. რომელი ჩამოშლილი თმა, რომელი მკლავები, რომელი შხვართი ფეხები შეედრება ამ ცეცხლოვან სიშიშვლეს?! მადლიან ბუნებას ალბათ ცეცხლზე უკეთესი არაფერი შეუქმნია ამ სამზეოზე. სახლის კარი მიკეტილია და გარეთ მარტოა დარჩენილი ღამე. და მაინც რამდენად ახლოს, თვით იმ მინდორზე უფრო ახლოსაც კი ვართ ბუნებასთან, როცა ამ ფანჯრიდან, პლუტონის საბრძანებელში შეღებულნი ამ სარკმლიდან, თვალს მოვატარებთ მინდორს. ცეცხლი მთელი სამყაროა, სახლში მომწყვდეული; ქრილობიდან გადმომსკდარი სისხლის ნაკადივით წითელია და შეუჩერებელი; გვათბობს, ფოლადის სიმტკიცეს გვმატებს, ჩვენში ჩაბუდებულ უხსოვარ ყივილს სისხლისას გვიახლებს.

პლატერო, რა მშვენიერია ცეცხლი! როგორ ღაღღაღებს! შეხე, დარაჯის ძაღლი ღამის შეიტრუსოს, ისეა მონუსხული, ისე მისჩერებია ცეცხლს თავისი ფართოდ გახელილი ცოცხალი თვალებით. რა სიხარულია! ფერხულში ვართ ჩაბმული, ოქროსა და ჩრდილების ფერხულში. მთელი სახლი აცეკვებულია, ხან პატარავდება, ხან დიდდება, თავანწყვტილი თა-

მაშითაა ატანილი, მობუქნავე რუსებივითაა სახლი.
ათასგვარი ფორმები იბადება ცეცხლის მშვენიერ
უსასრულობაში: რტოები თუ ჩიტუნები, ლომი თუ
წყალი, მთა თუ ვარდი. შეხე, უნებურად ჩვენც ვცეკ-
ვავთ, ვცეკვავთ კედელზე, იატაკზე, ჭერზე.

რა სიშმაგაა, რა გახელება, რა ნეტარება! თვით
სიყვარულიც კი სიკვდილივითაა ცეცხლთან შედა-
რებით, ჩემო პლატერო.

ბამოჯანსაღება

საავადმყოფოში, ნოსებით მოგებულ ჩემს ოთახში, ყვითელი სინათლე ბუუტავს. ჩაბნელებული ქუჩიდან მომესმის გოგო-ბიჭების ნიოკი. მინდვრებიდან დაბრუნებულ უსაპალნო ვირებს ერეკებიან და ასე მგონია, რომ ეს ხდება ვარსკვლავებიან ნოტიო ღამეში, ხდება სიზმრად.

ბავშვების პანია კობტა თავებს შორის კარგად ვარჩევ ვირუკების ჩამუქებულ დიდ თავებს. ისმის ყროყინი, სიმღერა, ხმაში ბროლ-ვერცხლის ნკრიალი, საშობაო სიმღერები. ჰაერში დატრიალდა კერიასთან მყუდროდ შემოჯარული ჯალაბის სუნთქვა, მოხალული ნაბლის და თავლის სუნი.

და ჩემი სული თითქოს შეგუბდა, გადმოიღვარა, დაწდა, დაინმინდა. თითქოს კლდიდან გადმომსკდარი ღვთაებრივი ნყარო ჩაიღვარა გულის ბნელ სიღრმეში. გამომჯობინების ღამეა! ჟამია მარტოობისა. სიგრილთბილგა ერთსა და იმავე დროს. მარადიული ნათლით გასხივოსნების ჟამია!

ზარები სულ ზევით, მაღლა, ვარსკვლავებს შორის რეკავენ. ეს ყველაფერი პლატერომ იგრძნო და ყროყინებს თავის გომურში. ცა თითქოს უფრო ახლოსაა, ვიდრე გომური... და მე ვტირი – გაფაქიზებული, გრძნობამორეული, ფაუსტივით მარტოსული...

აპსრეპი ვირი

*„და ეგ ნატრევი ჯავლაგი
ფეხზედგომელა კვდებოდა...“*

*(ქალაქისთავის შავრა ცხენი –
ესპანური ხალხური სიმღერა).*

არ ვიცი, პლატერო, აქედან როგორ მოვიცვალო ფეხი. ვინ დააგდო ეგ საცოდავი ასე უპატრონოდ?

სანაგვიდან თუ გამოაღწია. მგონი, ვერც გვხედავს და არც ხმა ეყურება ჩვენი. ამ დილითაც ვნახე, სწორედ ამ ბორცვზე იდგა თეთრი ქულა ღრუბლების ქვეშ. გაძვალტყავებულსა და გაქუცულს ალაგ-ალაგ მოფუთფუთე ცოცხალი კუნძულებივით შესეოდნენ ბუზები. მზემ გამოანათა და ეს შემზარავი სანახაობა ვერ ეთავსებოდა ზამთრის შუქიანი დღის მშვენიებას. ძლივს შებრუნდა. ოთხივე ტოტით კოჭლობდა. გეზი ჰქონდა დაკარგული და ისევ შემობრუნდა იმავე ადგილას. სხვა ვერაფერი შეიძლო, მხარი იცვალა მხოლოდ. დილას დასავლეთისკენ იყო მიბრუნებული, ახლა აღმოსავლეთისკენ აქვს პირი მიქცეული.

ეჰ, ჩემო პლატერო, ნამდვილი ბორკილია სიბერე! აგერ შენი სანყალი მოძმე, თავისუფალი და თან დაბორკილი. რომც გამოზაფხულებულიყო, მაგას მაინც ვერაფერში წაადგებოდა. ეგებ უკვე მკვდარია და მაინც ფეხზე დგას? მისი ლანდი ისე იკვეთება შელამების ცაზე, რომ პატარა ბაღლმა ეგებ დაიჟინოს კიდევ, – შემომახაზინეთო.

ხომ ხედავ... მინდოდა წამებოძგებინა, წავშველებოდი. არც შენძრეულა... ვერც შესაგულიანებელი შეძახილები გავაგონე... თითქოს მინას ჩასთესლებია და ჩაზრდია სულთმობრძავი.

პლატერო, ამაღამ ვერ გაატანს... ზენა ქარი იცის... სიცივით მოკვდება ამ გორაკზე... არ ვიცი, როგორ მივატოვო. არ ვიცი, რა ვქნა, პლატერო...

ალიონი

ზამთრის ნაგვიანევი ალიონია. ძნელად თენდება. ფხიზელი მამლები შევარდისფრებულ რიჭრაყს ბრე-ქით და რიხით ესალმებიან. ძილით გამობრუყული პლა-ტერო მთელი ძალით ყროყინებს. შორიდან რა საამური მოსასმენია მისი გაღვიძება, თანაც როცა ზეციური ნათელი ატანს სანოლი ოთახის ჭუჭრუტანებში. მახარებს დღე და ჩემს თბილ ლოგინში ვფიქრობ მზეზე.

და ვფიქრობ, ნეტა რა ეშველებოდა სანყალ პლა-ტეროს, ჩემთან, პოეტთან, რომ არ მოხვედრილიყო და ხელში ჩავარდნოდა ერთ-ერთ მენახშირეთაგანს, რომლებიც ღამღამობით უკაცრიელ მოლიპულ გზებს ადგანან, რათა მთებიდან ჩამოზიდონ ნაპარავი ფიჭ-ვები; ანდა, რა ეშველებოდა, ხელში რომ ჩავარდნოდა რომელიმე ბომას, ჩამოკონკილსა და გაზიზნილს. ისინი ჭრელაჭრულად ღებავენ ვირებს, თაგვის წამალს ურევენ საქმელში და ქინძისთავს უყრიან ყურში, რომ არ გაოჩნდეს.

პლატერომ ისევ დაიყროყინა. ნეტა თუ იცის, რომ მასზე ვფიქრობ? რა მენაღვლება? განთიადის ამ მოალერსე სინაზეში პლატეროზე ფიქრი ისევე მახარებს, როგორც თვით გათენება. ღვთის მაღლით, პლატეროს აქვს გომური – აკვანივით თბილი და ჩემი ფიქრით მყუდრო.

დედაჩემს

დედაჩემმა მითხრა, მომაკვდავ დედა ტერეზას ყვავილები ელანდებოდა თურმე. ჩემი ბავშვობის ოცნებებიდან გამოყოლილი ფერად-ფერადი ვარსკვლავების გამო თუა, პლატერო, რომ, ასე მგონია, მას ვარდისფერი, ცისფერი და იისფერი ზიზილები ერჩვენებოდა.

დედა ტერეზას ვხედავ ხოლმე შიდაეზოს ტიხრებიანი კარის ნაირფერი შუშების მიღმა. კარს იქით მზე და მთვარე ლურჯია ან წითელი. მზე ყოველთვის საგულდაგულოდაა გადმოხრილი ქოთნებში გახარებულ ცისფერ ყვავილებზე ან თეთრ ყვავილთა კვლებზე. დედა ტერეზას ზმანება უცვლელად მეცხადება აგვისტოს ხვატსა თუ სექტემბრის თავსხმაში. თავს განზე აბრუნებს, სახეს არასდროს მიჩვენებს. ეს იმიტომ, რომ არ მახსოვს მისი სახე.

დედამ მითხრა, მომაკვდავი თურმე უხმობდა ვილაც უჩინარ მებაღეს, მას, ვინც ზიზილებით მოფენილ ბილიკზე ალერსით წაუძღვებოდა. ამ ბილიკითვე ბრუნდება იგი ჩემთან, ცოცხლდება ჩემს მოგონებებში. დედა ტერეზას სიყვარული ისე სათუთად შემოვინახე გულში, როგორც მისი საყვარელი წვრილი ყვავილებით მოჩითულ სიფრიფანა აბრეშუმში. ეს ყვავილები თავჩაკიდებული გვირილებისა და ჩემი ბავშვობის ციციანათელების დები არიან.

შობა

მინდორში სანთელივით ანთია ცეცხლი!.. შობის კვირაცალია. მიმქრალი მზე ძლივსლა ბჟუტავს უღრუბლო ცრიატ ცაში, რომელიც ლურჯი კი არა, – ნაცრისფერია და დასავლეთისკენ შემღვრეული სიყვითლე დაჰკრავს... უცებ გაისმა აღმოდებული ნედლი ტოტების ტკაცუნა. მერე ავარდა სქელი კვამლი, ყარყუმივით თეთრი; ბოლოს აღმა გამოანათა, გამოაღნია, გაფანტა ბოლი და სივრცეს შეუკიდა ცეცხლის ელვარე დამოუხელთებელი ენები, რომლებიც თითქოს ლოკავდნენ ჰაერს.

საოცრებაა ცეცხლი ქარში! ვარდისფერი, ყვითელი, იისფერი, ლურჯი აჩრდილები რიალებენ, თითქოს ბურღავენ დაბლა ჩამოხურულ იდუმალ ცას, სადღაც ინთქმებიან და ამ სიცივეში აღმურის სუნს ტოვებენ! დეკემბრის სუსხში შეთბა ველ-მინდორი! ზამთარმა მოგვიაღერსა, მოგვესიყვარულა თითქოს. ბედნიერებო, შობის კვირაცალია!

საკმელის ჩირგვები თითქოს გალღვა. გავარვარებული ჰაერის ჭავლს იქით თრთის ხასხასა და კრიალა მიდამო, თითქოს ბროლი ლივლივებდეს ჰაერში. მოიჯარე გლეხის ბეჩავი და გაუხარელი ბავშვები, რომელთაც არა აქვთ შობის ზეიმი, გარს უვლიან კოცონს, ეფიცხებიან, გათოშილ ხელებს ითბობენ, თან ლადარში ყრიან რკოსა და ნაბლს, რომლებიც იბრანებიან და ხმაურით სკდებიან.

ბავშვები თანდათან ეშხში შედიან, ხალისობენ, ახტებიან ცეცხლს, რომელსაც დაღამებასთან ერთად სინითლე ემატება, და მღერიან:

*„გ ზას გავუდგეთ, მარიამ,
გ ზას გავუდგეთ, იოსებ...“*

პლატერო ახლოს მიმყავს და ერთხანს ვტოვებ, რომ ბავშვებს ეთამაშოს.

სანაპირო ქუჩა

აქ დავიბადე, პლატერო, ახლა რომ სამოქალაქო გვარდიაა დაბანაკებული, სწორედ ამ დიდ სახლში. როგორ მიყვარდა ბავშვობაში და რა დიდებული მეგონა ოსტატ გარფიას მოხარატებული მავრული ყაიდის ეგ საცოდავი აივანი თავისი ფერადი შუშის ვარსკვლავებიანად! ალაყაფის ცხაურიდან გახედე, პლატერო, ისევ ხარობს თეთრი და მოიისფრო იასამნები; ცისფერი კენკემა შემოჰხვევია შიდაეზოს სიღრმეში ჟამთა სვლისაგან ჩაშავებულ მესერს. ამ მესერზე ძრომიალი ხომ ნეტარება იყო ჩემს ბიჭობაში.

პლატერო, ყვავილების ქუჩის მოსახვევში საღამოობით თავს იყრიდნენ ლურჯი მაუდის ტანსაცმელში გამონწყობილი მეზღვაურები. იდგნენ ჯგუფ-ჯგუფად, როგორც სათიბში თივის ბულულები ოქტომბერში. რომ ვიხსენებ, გოლიათები მეგონნენ. მეზღვაურთა ჩვეულებისამებრ, გაბოტილები იდგნენ. განზე გაბიჯებულ მათ ფეხებშუა ვხედავდი დაბლა, მდინარის მოლაპლაპე ნაკადის გაყოლებით, დანრეტილი თავთხელის მოყვითალო ზოლს; ვხედავდი გვიანობამდე შემორჩენილ ნავს მდინარის გვერდითა ტოტში, ნითლად აჭიატებულ ღრუბლის ფთილებს დასავლეთის ცაზე... მერე მამაჩემმა ნუევას ქუჩაზე გადასვლა არჩია, რადგან მეზღვაურები სულ დანებს ატრიალებდნენ, რადგან ბიჭები ყოველდამ ამტვრევდნენ წინკარის ფარანს და აფუჭებდნენ ზარს, და... რადგან მოსახვევში ქარი იცოდა.

აივანი ზღვას გაჰყურებდა. რა დამავინწყებს იმ ღამეს, ცნობისნადილით ატანილი და აფორიაქებული ბავშვები ზევით რომ აგვიყვანეს და დაგვანახეს, თავთხელზე როგორ იწვოდა და იფერფლებოდა ინგლისური ხომალდი.

გამთარი

როგორც იციან ხოლმე თქმა, ბროლის პალატებში განისვენებს დღეს ღმერთი. მოკლედ: კოკისპირულად წვიმს. შემოდგომიდან შემორჩენილი ნაბოლარა ყვა-ვილები აღმასის წვეთებით ჩამომძიმებულან და თავს ძლივს იმაგრებენ შემღრალ ღეროებზე. ყოველ მათგანში ცაა, ბროლის პალატებია, ღმერთია. აბა ერთი, დააკვირდი, ამ ვარდში წვიმის წვეთი ციმციმებს და, თუ შეარხევ, შეხე, ძირს ეცემა გამჭვირვალე ყვავილი. ეს ვარდის სულია, ჩუმი და ჩემსავით სევდიანი.

წყალიც ხომ მზესავით სახალისოა! აბა, ტყუილად კი არ ტყაპუნობენ შიგ ფეხშიშველა გოგო-ბიჭები. შეხე, როგორ დასწითლებიათ ლოყები, რა ბედნიერები არიან. დარბონის, შენი მკურნალის თქმისა არ იყოს, სუროს რომ ჟივილ-ხივილით შეესევთან ბელურები, ასე იციან ბალღებმაც.

თავსხმაა. დღეს შინ დავრჩეთ, ვიყოთ და ვათვალთვართ არემარე. შეხე, როგორ თუხთუხებს და ბობოქრობს საწვიმარი ღარი, როგორ ჩამოირეცხნენ აკაციები; მთლად ჩაშავებულები ახლა გამოოქროსფერდნენ. ხედავ, გუბეში ღუზა აუშვია ქალაღდის გემს. გახსოვს, გუშინ ბალახის ნბილამ რომ შეაფერხა. გახედე, მზის გამონათებაზე, რა ლამაზი ცისარტყელა შემოირკალა ეკლესიის იქით და აგერ აქ, ჩვენ გვერდით, მქრქალდება მისი შვიდფეროვნება.

30რის რბი

დეკემბრის სუსხიანი დილის სიჩუმეში ისმის ფეხაჩქარებული მგზავრების ხველება და ქსუტუნი. ქალაქის მეორე კიდიდან ქარმა მოიყოლა წირვის ზარების რეკვა. შვიდი საათის რეისმა ცარიელმა ჩაიარა... ისევ მალვიძებს გისოსების შეჯანჯღარება... ბრუტიანმა, ეტყობა, ახლაც ისევ ჩემი ფანჯრის გისოსზე დააბა თავისი ჭაკი ვირი.

მუცელზე მიხუტებული ტოლჩებით არბიან და ჩარბიან მერძევე დედაკაცები, ამ ქარსა და სიცივეში გაყვირიან, აქებენ თავ-თავიანთ თეთრ განძს. ეს რძე კი, ბრმა რომ ჩამონველის ხოლმე თავის ვირს, მისწრებაა გაციებულზე.

ცხადია, ბრმა იმის ბრმაა, რომ ვერ ამჩნევს თავისი ვირის დაჩაჩანაკებას. ეგ კი არა, იმასაც ვერ ხედავს, დღითი დღე, ყოველ წუთს, ყოველ წამს, ვირს როგორ ეღება ბოლო. ეგ საცოდავი თავისი პატრონის დავსებულ თვალსა ჰგავს.. ერთ საღამოს პლატეროსთან ერთად ვბრუნდებოდი და, ის იყო, მოჩვენებათა ხევი გადმოვიარეთ რომ, ბრმა შემოგვეყარა. ხან ერთი, ხან მეორე მხრიდან გამეტებით ურტყამდა სახრეს საცოდავ ვირს. ის კი ძლივს მოჩაქჩაქებდა, ლამის ჩამჯდარიყო ნოტიო ბალახში. მოქნეული სახრე ხან ფორთოხლის ძირებს ხვდებოდა, ხან წყლის საქაჩავ ბორბალს, ხან ჰაერში წუოდა. მაგრამ დარტყმაზე უარესი იყო მისი წყევლა, რომელსაც სიმკვრივე რომ ჰქონოდა, ციხესიმაგრის ბურჯსაც კი ჩამოაქცევდა. სანყალ ბეხრეკ ვირს მობეზრებოდა ამდენი დამაკება, ბედს გასძალიანებოდა და სხვა ვირის ნაბოძები კეთილმოსურნეობის ნიშანი, მიწაზე დასალვრელად გაემეტებინა ონანასავით... ბრმას თავისი მზებნელი და ულხინებელი ცხოვრება იმით გაჰქონდა, რომ მოხუცებს

გროშებად, ლამის მუქთად, ან სულაც ნისიად აძლევდა პატარა ჩოჩრების სანუკვარი ნექტრის რამდენიმე ყლუპს. პატრონს უნდოდა, ვირს გაეძლო, ნაყოფიერი ყოფილიყო, უებარი წამალი დიდხანს შერჩენოდა.

აი, ახლა აგერაა ეგ ვირი და თავისი გაქუცული კანით ჩემი ფანჯრის გისოსებს ექექება ეგ სანყალი აფთიაქარი, რომელმაც როგორმე ზამთარი უნდა გაატანინოს წეკოს მწველ ბერიკაცებს, ჭლექიანებს, ლოთებს...

საბახსნილი ღამე

დაკბილული თეთრი სახურავები იკვეთება ვარსკვლავებით გაჩირალდნებულ ცივ და ხალისიან ცაზე. ზენა ქარია, ჩუმი, მოალერსე, თანაც მძაფრი და ძლიერი.

– ადამიანებს ჰგონიათ, რომ ცივა და სახლებში შეყუჟულან. ჩვენ, პლატერო, ვიყილებთ დაცარიელებულ ქუჩებში: შენ – შენი ბენვისა და ჩემი მოსასხამის ამარა, მე კი – ჩემი სულის ანაბარა.

შიგნიდან რალაც ძალა შემომენტება, ნამომმართავს, თითქოს გოხებით ნაგები კოშკი ვიყო, ვერცხლით შემოსალტული. ახედე, რამდენი ვარსკვლავია! იმდენია, რომ რეტი დაგესხმება! ამბობენ, ცა ბავშვების საუფლოაო და ღვთაებრივი სიყვარულით გულანთებული პატარები იქ, ზეცაში, მხურვალედ ლოცულობენო მინისტვის.

პლატერო, ჩემო პლატერო! სიცოცხლეს დავთმობდი და შენც ხომ დათმობდი სიცოცხლეს იანვრის ამ ნათელი და სუსხიანი ღამის სინმინდისტვის!

ოსრახუშის გვირგვინი

– აბა, ვინ მიასწრებს!

გამარჯვებული დაჯილდოვდება სურათებიანი წიგნით, ამას წინათ ვენიდან რომ გამომიგზავნეს, იმ წიგნით.

– ვნახოთ, პირველი ვინ მიიღებს იებთან!.. ერთი... ორი... სამი!..

ყვითლად ბღღვრიალა მზეში ჟრიამულით მოცუნცულეებენ ფერვანი გოგოები. უეცრად სიჩუმეში, რომელიც ამ დილით უკვე შეძრა მათი გულების ბაგაბუგმა, გაისმა კოშკის საათის დინჯი რეკვა. ლურჯი ზამბახებით გადაბიბინებული მაღლარი ფიჭვნარიდან ჩამოაღწია კოლოს ძლივსგასაგონმა წუილმა. წყალი შემოჩხრიალდა არხში... გოგოებმა პირველივე ფორთოხლის ძირას მოიყარეს თავი. უქნარა პლატეროსაც აეშალა საღერღელი და კუნტრუშით გაერია ბავშვებში. გოგონებს ნაგების შეეშინდათ და ვერც უარი მოახერხეს, ვერც – გაღიმება.

გოგოებს გავძახე: „პლატერო მოიგებს, პლატერო მოიგებს!“

ჰო, პლატერომ ყველას მიასწრო იებთან და მოჰყვა კუნტრუშს.

აქოშინებული გოგონები ბუზღუნით ბრუნდებიან, ჩაჩაჩულ წინდებს ინევენ და განენილ თმებს ისწორებენ: „არაფერიც, არაფერიც, ეს არ ითვლება, არ ითვლება!“

გოგონებს ვუთხარი, რომ შეჯიბრში ნამდვილად გაიმარჯვა პლატერომ და, საცა სამართალია, რამენაირად უნდა დავაჯილდოვოთ. რაკი პლატერომ არ იცის კითხვა, წიგნი გოგოებს დარჩებათ სხვა შეჯიბრისთვის. ეს ძალიან კარგი, მაგრამ პლატეროს უთუოდ უნდა მივცეთ პრემია.

სახელენილი გოგონები, უკვე დაიმედებულები, რომ სურათებიან წიგნს მათ ვერავინ შეეცილება, იცინიან, ხტუნავენ და გაიძახიან: „აბა, რა! აბა, რა!“

თავის შესაგულიანებლად ვფიქრობ: მე თუ მაძლევენ პრემიას ლექსებში, პლატეროც ხომ გაისარჯა და ნაღდად დაიმსახურა ჯილდო. და იქვე, მოიჯარე გლეხის ჭიშკართან, მოვგლიჯე რამდენიმე ძირი ოხრახუმი, დავწანი გვირგვინი და გამარჯვებული ლაკედემონიელის მსგავსად თავზე ჩამოვაცვი პლატეროს ნიშნად სწრაფწარმავალი დიდებისა.

მოგვი მიუწინ

საოცრებაა, პლატერო, ეს ღამე ბავშვებისთვის! შეუძლებელია ლოგინში მათი ჩანწენა. ბოლოს პატარებს ძილმა მაინც წაართვა თავი... ერთს სავარძელში ჩაეძინა, მეორეს – იატაკზე, ბუხრის პირას; ბლანკას ჯორკოზე ჩასთვლიმა; პეპემ, მოგვების მობრძანება რომ არ გამოჰპარვოდა, კარის წირთხლს მიადო თავი და იქვე სკამზე მიიძინა. და ახლა აქ, როცა სიცოცხლის ჩქეფა ჩანწენარდა, ბავშვების ძილში ერთი დიდი, მძლავრი და სიჯანსაღით გადავსებული გული ჯადოსნურად ფეთქავდა თითქოს.

ვასშომობამდე ყველანი ავედით მალლა. სხვა დროს რომ შიშით ვერ ეკარებოდნენ ბნელ კიბეებს, ახლა გული მოიცეს და იყო ერთი ჩოჩქოლი. „პეპე, მე სულაც არ მეშინია სხვენზე ასვლა! შენ?“ – თქვა ბლანკამ და მაგრად ჩამჭიდა ხელი. ყველამ თავ-თავისი მაშია დატოვა აივანზე, ფორთოხლებთან. პლატერო, ახლა ჩვენ ყველანი – დეიდა, მარია-ტერეზა, ლოლილია, პერიკო, შენ და მე – გამოვენწყობით, გავეხვევით ზენრებში, საბნებში, ჩამოვიფხატავთ ძველებურ ქუდეებს და ნაშუალამევს ამაღლასავით ჩავივლით ბავშვების ფანჯრებთან; ჩავივლით ნიღბებით, მამხალბებით, ქვასანაყების ბრაგუნით, ბუკისა და ნალარის დგერით. აი, განაპირა ოთახში რომ ლოკოკინას ნიჟარა დევს, იმაზე გეუბნები, იმ ნალარაზე. ჩვენ წინ წავუძღვებით სხვებს. მე ვიქნები *გასპარი** და თეთრი ძენდი მექნება წვერად. შენ კი წინსაფარივით აგაფარებ კოლუმბიის დროშას, კონსულის, ჩემი ბიძის, სახლში რომ მივაკვლიეთ, იმას... უეცარი ხმაურით გაღვიძებული ბავშვები გამოფხიზლებასაც ვერ მოასწრებენ; რულმორეულები, ათრთოლებულები და გაოცებულები ღამის პერანგის ამარა მიანყდებიან

* მოგვ მეფეთაგან ერთ-ერთის სახელია.

სარკმლის მინებს. მერე ჩვენი ხატება გაჰყვება მათ გამთენიისას სიზმრებში, გაჰყვებათ უფრო გვიანაც, როცა იტიალებს, როცა ცისფრად ინათებს სარკმლებში, როცა მოშილიფებულები გატანტალდებიან აივანზე და დაეპატრონებიან თავ-თავიანთ საუნჯეს.

შარშან ხომ ბევრი ვიცინეთ და ვიმხიარულეთ. აი, ნახავ, როგორ გავიხარებთ ამაღამაც, ჩემო პლატერო, ჩემო ჩოკინა, ჩემო კარგო.

MONS-URIUM*

ახლა მონტურიო ჰქვია. მონითალო გორაკები, რომლებსაც შიგნიდან გამუდმებით თხრიან ქვიშით მოვაჭრენი, ზღვიდან რომ გამოხედავ, ოქროსი გეგონება. ამიტომაც შეარქვეს რომაელებმა ასეთი დიადი და საპატიო სახელი. ქარის ნისქვილი აქედან უფრო ახლოა, ვიდრე სასაფლაოს შემოვლით. ყოველ ნაბიჯზე ნანგრევებია და გლეხები ვენახს რომ ბარავენ, მიწაში პოულობენ ძვლებს, მონეტებს, თიხის ჯამ-ჭურჭელს.

მართალი გითხრა, პლატერო, კოლუმბი გულზე სულაც არ მეხატება. ეგებ მართლა გაჩერდა ჩვენს სახლში, ეგებ სანტა-კლარას ეკლესიაშიც ეზიარა, ეგებ მართლა მისი მომსწრეა ეს პალმა, ანდა ეს ფუნდუკი. ეგ ყველაფერი სასხვათაშორისო ამბებია. შენ კი იცი, როგორი ორი საჩუქარი მოგვართვა კოლუმბმა ამერიკიდან: თამბაქო და ათაშანგი. ვინ მიმაჩნია ჩემს საღ, ღონიერ ფესვად და... რომაელები, ისინი, ვინც შეადულაბა ეს ციხესიმაგრე, რომლის დამანგრეველი ნალკატი ან ურო ქვეყნად არ არსებობს. ეგ კი არა და, ციხის კედელში წეროს მოყვანილობის ფლუგერის ჩამაგრება სცადეს და ვერ შეძლეს, პლატერო...

რა დამავინყებს იმ დღეს, ბავშვობაში პირველად რომ გავიგონე ეგ სიტყვა *Mons-Urium*. ამან იმ წამსვე ერთხელ და სამუდამოდ გააკეთილშობილა მონტურიო. ჩემი წყურვილი ამაღლებულისა, ასე ჩაკლული ჩემს საცოდავ ხალხში, ამ სასიამოვნო სიცრუეს ჩაეჭიდა. ვიღასი უნდა შემშურდეს? რომელ სიძველეს, ტაძრის ან ციხის რომელ ნანგრევს შეუძლია ასე დამიცვას ოცნებათა გაცრუებისგან? უეცრად აღმოვჩნდი შეუწონელი საუნჯის პირისპირ. მოგერი, ოქროს მთა! ერთ მშვენიერ დღეს მართლა ოქროსი იქნება, პლატერო! სიცოცხლეს ღირს და სიკვდილიც, ჩემო პლატერო!

* Mons-Urium (ლათ. mons aureus) – ოქროს მთა.

ჯ3060

პლატერო ჩემო, კი გითხარი, პური მოგერის სულიამეთქი, მაგრამ არა! მოგერი ბროლის გამჭვირვალე დიდი სასმისივითაა და მალლიდან წამოგრაგნილი ლურჯი ცის ქვეშ მთელი წლის განმავლობაში ელის ოქროსფერი ღვინით ავსებას. დადგება სექტემბერი და, ეშმაკმა თუ არ ჩაგვამწარა ზეიმი, ეს სასმისი ისე გაივსება ღვინით, როგორც გული – სიყვარულით. და ბარაქიანად გადმოედინება კიდეც.

მთელ ქალაქში დიდებული ღვინის სუნი დგას ხოლმე და მთელ ქალაქს წკრიალი გაუდის ბროლივით. მზე თხევად მშვენიერებად გარდაიქმნება თითქოს, მზე სისხლს იჩქროლებს და ლამის მუქთად გვინანილებს, რადგან თეთრი ქალაქის გამჭვირვალე სივრცეში თავის გამომწყვდევა სიამოვნებს. ჩამავალი მზის სხივი რომ გაეკარება, ჩვენი ქალაქის ყოველი ქუჩის ყოველი სახლი, გეგონება, ღვინის ბოთლი იყოს – ხუანიტო მიგელის ან მონარქისტის ბარის დახლზე შემოდგმული.

ტერნერის *მომთენთავი წყარო* გამახსენდა. ამ ტილოზე ლიმონისფერი ყვითელი თითქოს მაჭრითაა გაზავებული. ასევეა მოგერი, წყაროდ ამოხეთქილი ღვინო, რომელიც სისხლივით უმალ ჩნდება ყოველჭრილობასთან და მოედინება უსასრულოდ. მოგერი ნაკადულია სევდანარევი სიხარულისა, რომელიც, აპრილის მზისა არ იყოს, წელიწადში ერთხელ ამოჩახჩახდება ხოლმე გაზაფხულზე, ჩასვლით კი ჩადის ყოველ საღამოს.

იზამ-არაკი

ბავშვობიდანვე ისე მაშინებდა იგავ-არაკები, როგორც ეკლესია, ჟანდარმერია, ტორერო და აკორდეონი. სანყალი ცხოველები, უამრავ სისულელეს რომ ალაპარაკებენ მეიგავენი, ისევე მზარავდნენ, როგორც სკოლაში, ბუნებისმეტყველების კაბინეტში, საზარელ შუშის კარადებში გამოკეტილი აყროლებული ფიტულები. ცხოველების ნათქვამი ყოველი სიტყვა – ცხოველების კი არა, ვილაც მოსანყენი, ბუზლუნა, ჟამი კაცის ნათქვამი ყოველი სიტყვა – მაგონებდა ფიტულის შუშის თვალს, ფრთაში დატანებულ მავთულს ან ხელოვნური ტოტის საყრდენს. მოგვიანებით, როცა უელვასა და სევილიაში ცირკში ვნახე განვრთნილი ცხოველები, ბავშვობაში ნანახი საზარელი სიზმარივით შემახსენა თავი სკოლასთან, სიგელებთან და საკლასო დავალებებთან ერთად მივიწყებულმა იგავმა.

უკვე მონიფულობაში, პლატერო, ერთმა მეიგავემ, ჟან დე ლაფონტენმა, – გემახსოვრება, მითქვამს, ნამიკითხავს კიდეც შენთვის, – შემაჩვია მოლაპარაკე ცხოველებს. მისი ლექსი ზოგჯერ მართლა ჭილყვავის, მტრედისა თუ თხის ნათქვამი მეგონა. მაგრამ ჩემს დღეში არ ნამიკითხავს შეგონება, გაპუტულ-გატრუსული გაფშეკილი კუდივით რომ ერთვის იგავს.

ცხადია, პლატერო, შენ არა ხარ ვირი ამ სიტყვის ჩვეულებრივი მნიშვნელობით და ესპანური ენის აკადემიური ლექსიკონის არცერთი განმარტება შენ არ შეგეფერება. ვირი კი ხარ, მაგრამ ხარ – ჩემებური გაგებით: შენ შენი ენა გაქვს და არა – ჩემი, ისევე როგორც მე არა მაქვს, ვთქვათ, ვარდის ან ბულბულის ენა. ნუ გაშინებს ჩემი წიგნები, ნუ იფიქრებ, რომ იგავის ენაჭარტალა გმირად გაქცევ, რომ შენს ომახიან ხმას შევუზავებ მელიის წრიპინს ან ჩიტბატონას ფღურტულს, რათა ბოლოს მსხვილი ასოებით მივაყოლო ყოვლად უაზრო და უმაქნისი შეგონება. არა, პლატერო, არა, გენაცვალე.

პარნაპალი

რა ლამაზია დღეს პლატერო! ორშაბათია, საკარნავალო კვირა იწყება და ტორერობად, ჯამბაზებად გადაცმულმა ბავშვებმა მორთეს, მავრულ ყაიდაზე აკაზმეს და ახლა პლატერო წითლად, მწვანედ, თეთრად, ყვითლად შემოქარგულ-შემოგვირისტებულ რახტშია ჩამჯდარი.

წვიმდა. მზემ გამოაჭყიტა. აცივდა. სალამო ჟამს ნამქერივით ახვეტა მძაფრმა ქარმა ფერად-ფერადი ქალღმერთის ფანტელები. გათოშილი ნიღბები გალურჯებულ ხელებს ჯიბეში იყოფდნენ გასათბობად.

მოედანზე გავედით თუ არა, კუდიანებად გადაცმულმა ქალებმა, – რომელთაც ჩაფართხუნებული თეთრი ღამის პერანგები ეცვათ და გაშლილი შავი თმა მწვანე ფოთლებითა და ყვავილწნულებით დაემშვენებინათ, – თავბრუდამხვევი ფერხულით წრეში მოიმწყვდიეს პლატერო და ხელისხელჩაკიდებულებმა მხიარულად დაუარეს.

პლატერო დაფრთხა, ყურები დაცქვიტა, თავი უკან გადააგდო, ცეცხლის რკალში მომწყვდეული მორიელივით აწრიალდა და გაშმაგებით შეეცადა გამოღწევას. მაგრამ პლატერო ხომ პატარაა და კუდიანებს სულაც არ ეშინიათ მისი, სიმღერიტა და ხორხოცით ბზრიალებენ მის ირგვლივ. ბავშვები შესცქერიან ტყვეს და მის ყროყინს ბაძავენ, რომ ეგებ პლატეროსაც ამოაღებინონ ხმა. მთელი მოედანი შეუნყობელმა კონცერტმა ააზრიალა. გაისმოდა თითბრის საყვირების გუგუნის, ყროყინის, სიცილხარხარი, მღერა, დაირების ჟღარუნის და ქვასანაყის ბრაგაბრუვი...

ბოლოს და ბოლოს, პლატერო კაცური კაცივით იქცევა, წრეს არღვევს და ჩემკენ მოინევს. საზეიმო აკაზმულობით დაბორკილს თვალში ცრემლი აქვს ჩამდგარი. ჩემი არ იყოს, რა ესაქმება პლატეროს კარნავალზე... საამისოდ არცერთი არ ვუქნივართ ღმერთს...

ლეონი

ნელა მივეხეტებოდით მონხას მოედანზე სახლების ზღურბლთან ჩარიგებული ძელსკამების ერთ მხარეს პლატერო, მეორე მხარეს – მე. მარტო ვართ. თებერვლის თბილი საღამოა, მყუდრო და საამური. მზე შუბისტარზე იდგა. ლაზარეთის მხარეს იისფერ ღრუბლებს ოქრო შეერია. უცებ ვიგრძენი, რომ ვილაც კიდევ არის აქ. თავი მივაბრუნე. ჩამესმა: „დონ ხუან“... და ხელი წამითათუნა ლეონმა...

ჰო, ლეონია, გამოწკეპილა თავის უჯრედებიან სერთუკში, სუნამოც სცხია, საკონცერტოდაა გამოპრანჭული. შავი ლაქის ფეხსაცმელები თეთრი ლეკვერთხებით შეუკრავს. მწვანე აბრეშუმის შარვს მოაფრიალებს. იღლიაში თითბრის მბზინავი თეფშები ამოუჩრია. ხელი ისევ წამითათუნა და მითხრა, რომ უფალი ყველას თავ-თავის შესაფერ ნიჭს უბოძებს. მე გაზეთებში ვწერ, მას კი თავისი სმენის წყალობით შეუძლია...

– როგორც მოგეხსენებათ, დონ ხუან, თეფშები... ყველაზე რთული ინსტრუმენტია... ორკესტრში მხოლოდ მე შემიძლია უნოტებოდ დაკვრა... მოდესტოს მტრობა რომ მედოს გულში, ჩემი სმენის პატრონი ახალ ნაწარმოებს დაუუსტვენდი, სანამ მისი ორკესტრი ნოტებს გაარჩევდა... ხომ მოგეხსენებათ... ყველას თავისი ნიჭი აქვს ღვთით ნაბოძები... თქვენ გაზეთებში წერთ... მე კი პლატეროზე მეტის ზიდვა შემიძლია... აბა, ხელი შემავლეთ...

და მიჩვენებს აპრიალეზულ მელოტ თავზე, ზედ კინკრიხოზე, კასტილიის მთაგრეხილივით, ბებერი, გამომშრალი ნესვის ქერქივით მსხვილ კოჟრებს – უტყუარ დასტურს მისი ნამდვილად მძიმე ჯაფისა. თეფშები – ეს წმინდა ხელოვნება – მისი გატაცებაა.

მხარზე დამკრა ხელი, თვალები მოჭუტა, ნაყ-
ვავილარით დაფორეჯებული სახე მოინაოჭა, ერთი
შეიკუნტრუშა და რომელიღაც ესპანური საცეკვაოს, –
ალბათ დღევანდელი სალამოს ახალი ნომრის, – სტვე-
ნა-სტვენით გაუყვა გზას. უცებ შემობრუნდა და
გამომინოდა სავიზიტო ბარათი:

ლეონი
მოგერის მთავარი მებარგული

ლეონი, პლატერო, ეგ საწყალი ლეონი, დღისით
თავზე შემოიდებს ტვირთს და ეზიდება, ღამე კი
თეფშებს აბრაახუნებს.

ქარის წისქვილი

რამოდენა მეჩვენებოდა წინათ, პლატერო, ეს ტბორი და რამსიმალლე მეგონა წითელი ქვიშის ეს შემორკალული მოედანი! ეს წყალი არ იყო, რომ ირეკლავდა ჩამოქუფრულ ფიჭვებს, მათი სილამაზე ძილშიაც რომ არ მაძლევდა საშველს და სიზმრად რომ მქონდა ქცეული?! გაზაფხულის მზის ჰანგთა ხმიანობაში ერთხელ სწორედ აქედან, ამ გადასახედიდან არ ვიხილე ჩემს ცხოვრებაში ყველაზე ნათელი და მშვენიერი სანახაობა?!

კი, ბოშები ისევ არიან, ტოროც ისევ მაშინებს. ისევ არის ვილაც კაცი. იგივე კაცია, ნეტა, თუ სხვაა? შეზარხოშებული კაენია. რალაცას აზრმიუტანებლად ქაქანებს. ჩავუარეთ და ვერც კი შეგვამჩნია. არადა, თავისი ერთადერთი თვალით გზას მისჩერებია, ვინმე თუ ჩამოივლისო... უცარი განაპირება ყველაფრისგან... მიუსაფრობაც იგრძნობა აქ და სევდაც. მაგრამ თან რა ახლებურია ყველაფერი, როგორი დაუდგრომელი და წარმავალია ყველაფერი!

ვიდრე აქ მოვბრუნდებოდი, პლატერო, მეგონა, ის ხილვა, ბავშვობიდანვე თან რომ მდევდა და მონუსხული რომ ვყავდი, კურბეს და ბიოკლინის ნახატებიდან მქონდა მესხიერებაში ჩარჩენილი. სულ მინდოდა დამეხატა ის უცნაური ნათება შემოდგომის მენამული დაისის ფონზე, წყალში არეკლილ ფიჭვებიანად დამეხატა ტბორი, რომელიც ძირს ურეცხავს ქვიშას... მაგრამ ახლა შემრჩა შავბალახათი გადაფარული მოგონება, რომელიც ისევე იფერფლება ჩემი ბავშვობის ჯადოსნური მზის ბრწყინვალეობაში, როგორც ფარატინა ქალაღდი მოგიზგიზე ალში.

კოშკი

ვერა, კოშკზე ვერ ახვალ. ძალიან დიდი ხარ. ეს რომ ხირალდა იყოს, სევილიის ტაძრის კოშკი, მაშინ სხვაა!

იცი, როგორ გავიხარებდი, რომ შეგძლებოდა ასვლა! კოშკის საათის ბაქნიდან ჩანს ბანიანი თეთრი სახლები, ფერადი შუშებით მოლამაზებული სახურავები, ლურჯად მოჭიქულ ქოთნებში ყვავილები. სეფეზარი რომ აჰქონდათ, კოშკი სამხრეთის მხარეს დააზიანეს და იმ ჩამონაშლიდან მოჩანს ძველი ციხე-დარბაზის შიდაეზო, მოჩანს დიესმო... და... მოქცევის დროს ზღვაც მოჩანს. უფრო მალლა, ზარებამდე რომ ასულიყავი, დაინახავდი ოთხ სოფელს, სევილიისკენ მიმავალ და რიოტინტოდან მომავალ მატარებლებს და კიდევ – ქარაფზე წამომართულ ღვთისმშობლის ტაძარს. რკინის მოაჯირს თუ გადააღაჯებდი, მიადგებოდი სანტახუანას ფეხებს, მეხისგან ერთმანეთთან შედუღებულს, და ბოლოს, თავს ამოყოფდი პატარა ეკვდერის ბჭეში, რომელიც ლურჯ-თეთრი სოფლის კენჭით არის მოთვალული და მზეზე ოქროსფრად ელვარებს. შენი გამოჩენა გადარევდა ეკლესიის წინ მოედანზე *ტოროს* თამაშით გართულ ბავშვებს. ცხადად და გარკვევით მოაღწევდა შენამდე იმათი შეძახილები, ჟივილ-ხივილი, მხიარული ყიჟინა.

რამდენ სიხარულს და აღიარებას ხარ მოკლებული, ჩემო ბეჩავო პლატერო! შენი ცხოვრება ისე სადა და უბრალოა, როგორც მოკლე გზა ძველ სასაფლაომდე.

ქვიშრობის კარიერის ვირები

პლატერო ჩემო, აგერ ისინიც, კემადოს კარიერის გაძვალტყავებული, ცოცხალმკვდარი ვირები, ნოტიო ქვიშით დაზურგულები. ეს – გულში გატარებული ისრები კი არა, – მონითალო ქვიშის საპალნეებში ჩასობილი ზეთისხილის მწვანე სახრეებია, რომელთაც მაგ საცოდავებს გადაუჭერენ ხოლმე.

მარტივი

შეხე, პლატერო, შეხე! ცირკის ცხენი რომ არენას შემოურბენს, სამჯერ ასე შემოუქროლა მთელ ბაღს. თეთრია, ქათქათა. სინათლის წყნარი ზღვიდან აგორებულ ერთადერთ ტალღას ჰგავს. შემოლობილს რომ გაუსწორდა, შეფანცქალდა და გადაფრინდა. წარმომიდგენია, როგორ დაჰფარფატებს ასკილის ბუჩქს, თითქოს ვხედავ კიდეც ქვიტკირის ღობის გადაღმა. შეხე, ახლა ისევ აქეთაა. სინამდვილეში ორია, ორი პეპელაა: ერთი – თეთრი, თვითონ და მეორე – შავი, მისი ჩრდილი.

ეს, პლატერო, მშვენიერებაა. მისი ვერ დანახვა შეუძლებელია. იცი, როგორც შენს დრუნჩხუ – თვალეები, როგორც ღამეში – ვარსკვლავი, ასევე დილის ბაღის მშვენიერებაა ვარდი და პეპელა.

პლატერო, უყურე, რა ღამაზად დაფარფატებს! ალბათ მისთვის ნეტარებაა ასე ფარფატი! რა ნეტარებაც არის ჩემთვის, ნაღდი პოეტისთვის, ლექსი, – მისთვის ალბათ ესაა ფრენა. სულიან-ხორციანად მთლად ატანილია ფრენით, თითქოს სხვა არაფერი ესაქმება ამქვეყნად, უფრო ზუსტად, ამ ბაღში.

ჩუმად, პლატერო, გაიტრუნე... რა სიამოვნებაა ასე ფრენა, ასე უმანკოდ, ასე უბინოდ!

სიკვდილი

თვალეზმბილულული და ნაღვლიანი პლატერო თი-
ვაზე გაშოტილი დამხვდა გომურში. მივედი, მივესიყ-
ვარულე, გამოველაპარაკე, ნამოყენება დავუპირე...

სანყალი შეტოკდა და უცებ მოწყდა, მოკეცილი
ცალი ტოტი ქვეშ მოიყოლა... ვერ შეიძლო ნამოდგომა...
ფეხი გავუმართე, ისევ დავუყვავე ნაზად და ექიმი
ვიხმე.

ბებერმა დარბონმა როგორც კი დახედა, დააბჩინა
უშველებელი უკბილო პირი, ყბა ჩამოუვარდა, ნა-
მოჭარხლდა და ქანქარასავით იწყო თავის ქნევა...

– სასიკეთო პირი არ უჩანს? ჰა?

არც კი ვიცი, რა მიპასუხა... მგონი ჩაიბურტყუნა,
სანყალი გვტოვებსო... აღარაფერი ეშველება... საში-
ნელებაა... რაღაც მანყინარი ფესვი... რაღაც შეჰყვა
მინიდან ბალახთან ერთად...

შუადღეზე პლატერო მკვდარი იყო. ბამბის ქულა-
სავით ფაფუკი მუცელი სფეროსავით გაჰბერვოდა.
გაქუცული და გაფშეკილი ფეხები ზევით ჰქონდა
აშვერილი. მისი ხუჭუჭა ბენვი დაემსგავსა ძველი
ფიტულის დაჩრჩილულ ბუნუნებს, ხელს რომ გადაუს-
ვამ და... ცვივა.

გომურის სიჩუმეში პატარა სარკმლიდან შემოჭრილ
მზის ათინათში რამდენჯერაც შემოფარფატებოდა,
იმდენჯერ აბრიალდებოდა სამფეროვანი უმშვენიე-
რესი პეპელა.

მონატრება

პლატერო, შენ ხომ გვხედავ ჩვენ, ხომ მართლა გვხედავ?

ხომ ნამდვილად ხედავ, მშვიდი სიცილ-ხითხითით როგორ მირაკრაკებს ანკარა გრილი წყალი წყალსაქაჩიდან ხეხილის ბაღში? ხომ ხედავ, ჩამავალი მზე ცეცხლად როგორ შენთებია გორაკს, მზის ნაბოლარა სხივები მწვანედ, იისფრად, ვარდისფრად, ოქროსფრად როგორ აელვარებენ იელის ბუჩქებს, რომლებზეც ფუტკრები ფუსფუსებენ.

პლატერო, ხომ გვხედავ, ხომ ნამდვილად გვხედავ?

ხომ ნამდვილად ხედავ, წითელ ფერდობზე ძველი წყაროსკენ როგორ მიჩაქჩაქებენ მრეცხავი დედაკაცების ქანცგანყვეტილი და დაფეხვილი ვირები?! როგორი ნაღვლიანები არიან ეს ვირები ამ უკიდევანო ნათელსა და სინმინდემში, როცა მიწა და ცა თითქოს ერთ თვალისმომჭრელ კრისტალად შენივთდა?!

პლატერო, ხომ გვხედავ, ხომ ნამდვილად გვხედავ?

ხომ ნამდვილად ხედავ, ბავშვები როგორ დახტიან საკმელის ბუჩქებთან, რომელთა რტოებს უჩვეულო ყვავილები ამკობს: ჰაეროვანი მთრთოლარე გუნდი წითლად მოწინწკლული თეთრი პეპლებისა?

პლატერო, ხომ გვხედავ, ხომ ნამდვილად გვხედავ?

პლატერო, ხომ ნამდვილად გვხედავ? ჰო, შენ მხედავ მე. ჰო, ჰო, ამ უღრუბლო დაისის ნათელში მე მესმის, ზვრებს და ველ-მინდვრებს როგორ სათუთად უალერსებს შენი განაზებული და სევდანარევი ყროყინი...

კოწო

კოფოზე ჩამოვკიდე სანყალი პლატეროს უნაგირი, ავშარა, სადავე და ეს ყველაფერი მივიტანე ბელელთან, კუთხეში მიყრილ ძველ აკვნებთან. ბელელი დიდია, მზიანია... სიჩუმეა აქ. აქედან მოჩანს მოგერის მთელი შემოგარენი. მარცხნივ ქარის წითელი წისქვილია, პირდაპირ, მონტემაიორის მთაზე შეფენილ ფიჭვნარში, თეთრი სავანეა; ეკლესიის იქით ანანასის ბაღია. დასავლეთით ზღვაა. ზაფხულობით, მოქცევის დროს, განსაკუთრებით შფოთავს და ლაპლაპებს.

არდადეგებზე ბავშვები აქ იყრიან თავს სათამაშოდ. აყირავებული სკამების ხათქახუთქია. აწყობენ ეტლებს, ნითლად აფერადებენ გაზეთებს და მართავენ თეატრებს, ეკლესიებს, სკოლებს...

დროდადრო შემოსკუპდებიან კოფოზე, ხელ-ფეხს გამალებით იქნევენ და შეძახილებით მიჯირითობენ თავიანთ ოცნებათა ველზე:

– აჩუ, პლატერო! აჩუ, აჩუ, პლატერო!

სევლა

სალამოს ბავშვებთან ერთად მივაკითხე ბაღში პლატეროს საფლავს. ანანასის ბაღთან, მშობლიურად მოალერსე მრგვალვარჯიანი ფიჭვის გარშემო, ნოტიო მიწა აპრილს ყვითელი ზამბახებით მოელამაზებინა.

ჭივჭავები ჟივჟივებენ. მაღლა, მწვერვალთან, ცის ლაჟვარდი გამოკრთოდა და ვარჯის ლურჯად მოჩითული სიმწვანიდან ჩიტების გალობა, რაკრაკი და ხალისიანი ჭიკჭიკი პირველი სიყვარულის ნათელ ოცნებასავით ეზავებოდა თბილი და მყუდრო სალამოს ოქროჩაღვრილ ჰაერს.

როგორც კი მივედით, ბავშვები დაწყნარდნენ, დადინჯდნენ და შავნაღვლიანი კითხვებით აფორიქებული თვალები შემომაგებეს.

– პლატერო, ჩემო მეგობარო! – მივმართე მიწას, – შენ თუ ახლა ნამდვილად ზეციურ ველეებში ხარ, – მე კი მგონია, რომ ხარ, – და შენი გაბურძგნილი ზურგით დაატარებ ყრმა ანგელოზებს, მე ალბათ კიდევ დამივინყე. მითხარი, პლატერო, ისევ გახსოვარ?

და ჩემი კითხვის პასუხად უმსუბუქესმა თეთრმა პეპელამ... პეპელამ, რომელიც აქამდე არ მენახა, ზამბახიდან ზამბახზე იწყო სულივით ფარფატი...

მოგების საში, პლატეროს

ჩემო საყვარელო, ჩემო ჩინდრიკა პლატერო, ჩემო ჩოკინა, ჩემო პატარა ჩოჩორო! რამდენჯერ ავიმალღებია ჩემი სული და გაგიყვანია ეკალბარდით, ბალბით, ჯიქათი დაფარულ ამ ოღროჩოღრო გზებზე. შენ გეძღვნება ეს წიგნი. მასში შენზეა საუბარი. შენ ახლა უკვე შეგიძლია მისი გაგება.

ეს წიგნი მისწვდება სამოთხეში შენს სულს, რომელმაც ზეცაში თან გაიყოლა მოგერის ველ-მინდვრების სული. ამ წიგნის კაბადონებით ჩემი სული აყვავებული მაცვლოვანიდან გაუდგება ზეციურ გზებს, დღითი დღე ამალღდება და გახდება უფრო კეთილი, უფრო მშვიდი, უფრო წმინდა.

ჰო, როცა დღე დაღამდება, ფიქრიანი ნელა ჩავუვლი მოლალურებით გადავსებულ, უკაცრიელ, აყვავებულ ფორთოხლის ბაღს და გავწევ ფიჭვისკენ, რომელიც შენს სიკვდილს ურწევს და უნანავებს. და შენ, პლატერო, ბედნიერი, მაგ შენი უჭკნობი ვარდების მარადიული ველიდან დამინახავ, რომ შევჩერდი ყვითელ ზამბახებთან, რომლებიც ამოყვავილდნენ და ამოლალანდნენ მინად ქცეული შენი გულიდან.

მუყაოს პლატერო

პლატერო, ახლა, როცა აგერ უკვე ერთი წელია გამოქვეყნდა და ადამიანთა სამყაროსთვის ცნობილი გახდა ნაწყვეტი ამ წიგნისა, რომელიც შენს სახსოვრად დავწერე, ერთმა შენმა და ჩემმა მეგობარმა მაჩუქა ეს მუყაოს პლატერო. ხომ ხედავ მანდედან? შეხე, მოთეთრო-მონაცრისფროა, დრუნჩ-პირი შავ-წითელი აქვს, თვალები – მეტისმეტად დიდი და მეტისმეტად შავი. ხურჯინივით გადაკიდებულ კალათაში ვარდისფერი, თეთრი და ყვითელი აბრეშუმის ყვავილების თაიგულები უწყვია. თავს აქნევს, ლურჯად შეღებილ ფიცარზეა დამაგრებული და უშნოდ გამოჩორკნილი ოთხი ბორბლით დაგორავს.

შენი ხათრით შევიყვარე, პლატერო, ეგ სათამაშო ვირუკა. ყველა, ვინც შემოდის ჩემს სამუშაო ოთახში, ღიმილით ამბობს: „პლატერო!“ ვინმე ისეთი თუ გამოერია, შენ რომ არ გიცნობს, და იკითხა, – ვამბობ: „ეს არის პლატერო!“ და ამგვარად, შენი სახელის ხშირმა ხსენებამ შემაჩვია, რომ შენ აგერ ხარ. როცა მარტო ვარ, მაშინაც ვფიქრობ, რომ აქა ხარ, და თვალებით გესიყვარულები.

შენ? რა უბადრუკი და უსუსურია მახსოვრობა ადამიანის გულისა! ეს მუყაოს პლატერო მე ახლა შენზე უფრო პლატეროდ მეჩვენება, ჩემო პლატერო...

მადრიდი. 1915.

სამარეში, პლატეროს

ერთი წამით, პლატერო, მინდა წარმოვიდგინო, რომ სიკვდილში თან გამოგყევი, რომ სულაც არ მიცხოვრია, არც არაფერი მომხდარა. შენც ცოცხალი ხარ და მეც – შენთან ერთად... ვბრუნდები მარტო. ბიჭები და გოგოები დაკაცებულან და დაქალებულან. წუთისოფლის ამაოებამ, ნგრევამ თავისი შედეგი მოგვიტანა ჩვენც და ამათაც, შენ ეს მშვენივრად იცი. და მის დანატოვარ სიცარიელესა და განადგურებას თვალს ვუსწორებთ, ვდგავართ გამართულად, რადგან შეგვრჩა საუნჯეთაგან უმშვენიერესი – გული.

გულო ჩემო! ღმერთმა ქნას, რომ ამათაც ისევე არ უმტყუნოს გულმა და იმდენზე გასწვდეთ, რამდენიც ჩემმა გულმა შეიძლო. ღმერთმა ქნას, რომ იფიქრონ ისევე, როგორც მე ვფიქრობდი. მაგრამ არა, უმჯობესია არ იფიქრონ... მაშინ არ ექნებათ ჩემსავით სინდისის ქენჯნა ჩადენილი უკეთურების, უხეშობისა და აბუჩად აგდების გამო.

რა სიამოვნებით გესაუბრები ისეთ რამეებზე, რაც შენზე უკეთ არავის ესმის!.. ამიერიდან ისე მოვიქცევი, რომ ანმყოფ იქცეს მთელი ცხოვრება და მომავალიც მოიცვას, რათა გაცხადებულმა მომავალმა წარსული დაამსგავსოს ჩრდილში წყნარად გაფურჩქნილ სურნელოვან იას.

პლატერო, მარტო ხარ წარსულში. თუმცა რაში გენაღვლება წარსული, როცა მარადიულობაში ცოცხლობ. შენ – მანდ და მე – აქ ყოველ განთიადზე ხელით ვეხებით მზეს, უკვდავი ღმერთის გულივით წითელ მზეს.

მოგერი, 1916

სარჩევნი

მანანა გიგინეიშვილი – ხუან რამონ ხიმენესის პლატერო.....	3
ნინასიტყვაობასავით.....	27
1 პლატერო.....	28
2 თეთრი პეპლები.....	29
3 მწუხრის თამაშობანი.....	30
4 მზის დაბნელება.....	31
5 კანკალი.....	32
6 სკოლა.....	33
7 გიჟი.....	34
8 იუდეები.....	35
9 ლეღვები.....	36
10 მწუხრის ზარები.....	38
11 სევდა.....	39
12 ხიჭვი.....	40
13 მერცხლები.....	41
14 გომური.....	42
15 დაკოდილი ულაცი.....	43
16 მოპირდაპირე სახლი.....	45
17 აბდალი.....	46
18 მოჩვენება.....	47
19 მენამული ხედი.....	49
20 თუთიყუში.....	50
21 სხვენზე.....	51
22 დაბრუნება.....	52
23 დაკეტილი ჭიშკარი.....	53
24 დონ ხოსე, მღვდელი.....	54
25 გაზაფხული.....	55
26 წყალსატევი.....	56
27 ქეციანი ძაღლი.....	57
28 ტბორი.....	58
29 აპრილის იდილია.....	60
30 იადონი დაფრინავს.....	61

31	დემონი	62
32	თავისუფლება	64
33	მოხეტიალეთა მოდგმა.....	65
34	გულის სწორი	66
35	წურბელა	68
36	სამი ბერიქალი	69
37	ურეკა.....	70
38	პური	71
39	აგლაე.....	72
40	მთის მწვერვალზე გახარებული ფიჭვი	73
41	დარბონი.....	74
42	ბავშვი და წყალი	75
43	მეგობრობა	76
44	ნანინა	77
45	ჩემი ეზოს ხე.....	78
46	ჭლექიანი.....	79
47	თქორი	80
48	რონსარი.....	82
49	სურათების კაცი	83
50	ყვავილი გზის პირას.....	84
51	ლორდი	85
52	ჭა.....	87
53	გარგარი	88
54	ტლინკები.....	90
55	ვიროგრაფია.....	91
56	საუფლო დღესასწაული.....	92
57	გასეირნება	94
58	მამლები.....	95
59	ლამდება	97
60	ბეჭედი.....	98
61	ლეკვებიანი ძაღლი	100
62	ის და ჩვენ.....	101
63	ბელურები.....	102
64	ფრასკო ველეს	104
65	ზაფხული	105
66	ხანძარი მთებში.....	106

67	ნაკადული	107
68	კვირადღე.....	108
69	ჭრიჭინობელას ჰანგი.....	109
70	კორიდა.....	111
71	ჭექა-ქუხილი	112
72	რთველი.....	113
73	ლამე.....	115
74	სარიტო.....	116
75	უკანასკნელი ხვატი.....	117
76	ფეიერვერკი.....	118
77	ყვავილნარი	119
78	მთვარე	121
79	მხიარულება	122
80	მიფრინავენ იხვები	123
81	პატარა გოგო.....	124
82	მენახირე	125
83	იადონის სიკვდილი.....	126
84	გორაკი	127
85	შემოდგომა	128
86	დაბმული ქოფაკი.....	129
87	ბერძნული კუ.....	130
88	ოქტომბრის სალამო	132
89	ანტონილია	133
90	მივინყებული მტევანი.....	134
91	ადმირალი	135
92	ჩანახატი.....	136
93	თევზის ქერეჭი.....	137
94	პინიტო	138
95	მდინარე.....	140
96	ბრონეული	142
97	ძველი სასაფლაო	144
98	ლიპიანი.....	145
99	ციხესიმაგრე.....	146
100	ტოროს ძველი ასპარეზი.....	147
101	ექო.....	148
102	შიში.....	150

103	ძველი წყარო	151
104	გზაში	152
105	კედრის თესლი	153
106	გაქცეული ხარი.....	155
107	ნოემბრის იდილია.....	156
108	თეთრი ფაშატი.....	157
109	მჩხავანა კატები	158
110	ბოშები	159
111	ცეცხლი	160
112	გამოჯანსაღება.....	162
113	ბეხრეკი ვირი.....	163
114	ალიონი	164
115	ყვავილები.....	165
116	შობა	166
117	სანაპირო ქუჩა	167
118	ზამთარი.....	168
119	ვირის რძე.....	169
120	ცაგახსნილი ღამე	171
121	ოხრაბუშის გვირგვინი	172
122	მოგვი მეფენი	174
123	MONS-URIUM.....	176
124	ღვინო	177
125	იგავ-არაკი.....	178
126	კარნავალი	179
127	ლეონი.....	180
128	ქარის წისქვილი	182
129	კოშკი	183
130	ქვიშრობის კარიერის ვირები.....	184
131	მადრიგალი	185
132	სიკვდილი.....	186
133	მონატრება.....	187
134	კოფო	188
135	სეედა	189
136	მოგერის ცაში, პლატეროს	190
137	მუყაოს პლატერო	191
138	სამარეში, პლატეროს.....	192